

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií, Katedra mezinárodních vztahů

Jan Kužvart

Al-Džazíra versus al-Arabíja

—

**Mediální soupeření katarské a saúdské vládnoucí rodiny na pozadí války v
Libanonu v létě 2006**

Diplomová práce

Praha 2011

Autor práce: **Jan Kužvart**

Vedoucí práce: **Mgr. Pavel Příkryl**

Oponent práce: _____

Datum obhajoby: 2011

Hodnocení: _____

Bibliografický záznam

KUŽVART, Jan: *Al-Džazíra versus al-Arabíja – Mediální soupeření katarské a saúdské vládnoucí rodiny na pozadí války v Libanonu v létě 2006*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra mezinárodních vztahů, 2011. 151 stran. Vedoucí diplomové práce Mgr. Pavel Přikryl.

Rozsah práce

Rozsah práce od úvodu do závěru bez poznámek pod čarou:

112,26 normostrany, 29 259 slov, 173 461 znaků bez mezer, 202 067 znaků s mezerami

Rozsah práce od úvodu do závěru včetně poznámek pod čarou:

139,7 normostrany, 36 417 slov, 215 436 znaků bez mezer, 251 418 znaků s mezerami

Anotace

Diplomová práce „*Al-Džazíra versus al-Arabíja – Mediální soupeření katarské a saúdské vládnoucí rodiny na pozadí války v Libanonu v létě 2006*“ pojednává o dvou domácích arabských satelitních televizích – katarské al-Džazíře a saúdské al-Arabíje – a způsobu, jakým pojaly své zpravodajství o válce v Libanonu v roce 2006. Jejich zpravodajství přitom zasazuje do rámce mocenského soupeření katarské a saúdské vládnoucí rodiny. Práce zkoumá celou řadu témat, například roli médií v zahraniční politice Kataru a Saúdské Arábie, způsob použití médií ve velmocenském souboji těchto dvou států a v zajištění stability jejich režimů a regionálního vlivu. Ústředním teoretickým konceptem práce je arabský mediální model, skrze nějž se promítají zájmy vládnoucích rodin Kataru a Saúdské Arábie do jimi ovládaných médií.

Abstract

Diploma thesis “*al Jazeera versus al Arabiya – Media Rivalry of Qatar and Saudi Ruling Families during the 2006 Lebanon War*” deals with domestic Arab satellite channels – Qatar al Jazeera and Saudi al Arabiya – and their way of reporting about the war in Lebanon in 2006. Their news coverage is put into context of rivalry between Qatar and Saudi ruling families. The thesis focuses on wide range of issues including the role of media in foreign policy of Qatar and Saudi Arabia, use of media for securing stability of the ruling regimes and for pursuing their regional influence. Main theoretical concept of the thesis is the Arab media model which enables projection of interests of the ruling families in Qatar and Saudi Arabia into their media.

Klíčová slova

Al-Džazíra, al-Arabíja, média, 2006, Libanon, Saúdská Arábie, Katar, mezinárodní politika.

Keywords

Al Jazeera, Al Arabiya, media, 2006, Lebanon, Saudi Arabia, Qatar, international politics.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen odcitované informační zdroje.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.
3. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 16. 5. 2011.

Jan Kužvart

„Během 33-denní války Hizbulláhu s Izraelem sledovali Arabové její dvě odlišné verze (...) a četli dva odlišné scénáře o tom, kdo je jejím vítězem a kdo poraženým. Od prvního dne arabský svět sledoval obrazovku, která byla rozdělena na dvě poloviny, a (...) válku slov mezi dvěma tábory, která přetvořila geopolitickou scénu na Blízkém východě. Dvě poloviny této rozdělené obrazovky představovaly [televizní stanice] al-Džazíra a al-Arabíja. Zatímco vnější pozorovatelé se zaměřili na válku mezi Hizbulláhem a Izraelem, Arabové na svých obrazovkách bedlivě sledovali špinavý zápas mezi představiteli různých [arabských] států, sekt a skupin. Šlo o válku uvnitř arabského světa. (...) Neboť Katar a Saúdská Arábie vlastní dva [výše uvedené] zpravodajské kanály, které dominují arabským (...) vlnám, tak se na jejich zpravodajství o válce mezi Hizbulláhem a Izraelem odrazilo i saúdsko-katarské soupeření.“¹

O tom, jak tomu bylo, a proč si al-Džazíra vedla lépe než al-Arabíja, je tato práce.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce **Mgr. Pavlu Příkrylovi** za hladký průběh spolupráce a dále také panu **Džaaфарu Hedaroví**, syrskému literátovi žijícímu v Praze, za poskytnutí jeho osobního hodnocení vysílání televizi al-Džazíra a al-Arabíja v době války v Libanonu v roce 2006.

---

¹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 60.

Obsah

Anotace	4
Seznam tabulek a grafů	10
Seznam vybraných užitých zkratk	11
Úvod	12
1. Stručný popis tématu práce a jeho vymezení	12
2. Důvody volby tématu	12
3. Výzkumná otázka	13
4. Hypotéza a celkové schéma práce	14
5. Stav výzkumu a literatury k tématu	15
6. Přínos a cíle práce.....	17
8. Metodologie a zvolená metoda.....	17
9. Struktura a grafická úprava práce	18
10. Vysvětlení užitého způsobu transkripce arabštiny	19
11. Způsob citace elektronických zdrojů a multimédií.....	20
1. Arabský mediální model (AMM)	21
1.1. Co je to AMM a jak se dělí.....	21
1.1.1. Charakteristika arabského mediálního modelu	22
1.1.2. Dělení AMM na jednotlivé subsystemy a jejich charakteristika.....	26
1.1.3. Shrnutí kapitoly 1.1.	27
1.2. „Loajální subsystem“ AMM a kauzalita proměnných.....	28
1.2.1. Charakteristika loajálního subsystemu arabského mediálního modelu.....	28
1.2.2. Způsob zprostředkování kauzality proměnných v loajálním subsystemu.....	30
1.2.3. Shrnutí kapitoly 1.2.	31
1.3. Charakteristika televizí al-Džazíra a al-Arabíja	32
1.3.1. Relevantnost AMM pro obě zkoumaná média v roce 2006.....	32
1.3.2. Charakteristika televize al-Džazíra	33
1.3.3. Charakteristika televize al-Arabíja.....	45
1.3.4. Shrnutí kapitoly 1.3.	53
1.4. Eliminace části kontrolních proměnných pomocí AMM	53
1.5. O významu arabštiny v arabském zpravodajství	55

2. Operacionalizace proměnných	57
2.1. Vztah vládnoucí rodiny a zahraniční politiky u Kataru a Saúdské Arábie.....	57
2.2. Koncepce zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie	60
2.2.1. Společné determinanty zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie	60
2.2.2. Koncepce zahraniční politiky Kataru v roce 2006	63
2.2.3. Koncepce zahraniční politiky Saúdské Arábie v roce 2006.....	66
2.2.4. Shrnutí kapitoly 2.2.	70
2.3. Vymezení nezávislé proměnné	71
2.4. Vymezení závislé proměnné.....	72
2.5. Eliminace zbývajících kontrolních proměnných	73
2.5.1. Geopolitické srovnání Kataru a Saúdské Arábie.....	74
2.5.2. Kulturní a lidsko-právní srovnání Kataru a Saúdské Arábie.....	75
2.5.3. Sdílené identity Kataru a Saúdské Arábie.....	76
2.5.4. Shrnutí kapitoly 2.5.	77
3. Empirická část	78
3.1. Charakteristika konfliktu v Libanonu roku 2006	78
3.2. Konflikt a postoj Kataru a Saúdské Arábie	82
3.2.1. O roli Kataru a Saúdské Arábie v konfliktu	83
3.2.2. Vztah katarské vládnoucí rodiny vůči aktérům konfliktu	86
3.2.3. Vztah saúdské vládnoucí rodiny vůči aktérům konfliktu.....	88
3.2.4. Shrnutí kapitoly 3.2.	92
3.3. Vzájemné kolize saúdských zájmů během konfliktu	93
3.4. Pojetí dané války ve zkoumaných televizích.....	95
3.4.1. Rozbor vybraných mediálních produktů	96
3.4.2. Zjištění získaná z dalších informačních zdrojů	105
3.4.3. Syntéza: Hlavní rysy vysílání al-Džazíry ve srovnání s al-Arabíjou	109
3.4.4. Korelace mezi hodnotami nezávislé a závislé proměnné.....	111
3.4.5. Shrnutí kapitoly 3.4.	113
3.5. Důvody úspěchu vysílání al-Džazíry nad al-Arabíjou	114
3.5.1. Důvody úspěchu televize al-Džazíra.....	114
3.5.2. Důvody neúspěchu televize al-Arabíja.....	115
3.5.3. Podpůrné faktory úspěchu televize al-Džazíra.....	116
3.5.4. Shrnutí kapitoly 3.5.	118
Závěr	119

Resumé	123
Summary	124
Seznam užitých informačních zdrojů	125
1. Monografie	125
2. Periodická literatura.....	129
3. Videá.....	129
4. Autorské texty z internetu.....	131
5. Ostatní texty z internetu.....	132
Slovníček vybraných užitých pojmů.....	136
Projekt diplomové práce.....	139
1. Úvodní část	140
Vymezení tématu.....	140
Formulace výzkumné otázky.....	140
Přínos práce a význam zvoleného tématu	140
Stav dosavadní odborné literatury k tématu	141
Cíle práce.....	142
Hlavní teoretický koncept užitý v práci	142
Způsob zpracování tématu	143
2. Předpokládaná osnova práce	145
3. Seznam literatury	146
Obecné zdroje.....	146
Monografie	147
Periodická literatura	149
Prameny a ostatní zdroje	150

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1:		
Seznam tabulek a grafů		
číslo	název	strana
I) Tabulky		
1.	Seznam tabulek a grafů	10
2.	Seznam analyzovaných mediálních produktů	98-99
3.	Konkrétní příklady korelace mezi hodnotami nezávislé a závislé proměnné	112
II) Ilustrativní schémata		
1.	Celkové schéma práce	15
2.	Výsledky výzkumu	120

Seznam vybraných užitých zkratek

AJA = al Jazeera Arabic (tj. arabský zpravodajský kanál televize al-Džazíra)

AJE = al Jazeera English (tj. anglický zpravodajský kanál televize al-Džazíra)

AMM = Arabský mediální model (Arab Media Model)²

ANN = Arab News Network (Arabská zpravodajská síť)

ART = Arab Radio and Television (Arabské rádio a televize)

GCC = Gulf Cooperation Council (Rada pro spolupráci Zálivu), plný název této organizace zní *“The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf”* (CCASG) neboli *„Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu“*

IDF = The Israel Defense Forces (Izraelské obranné síly; jinými slovy izraelská armáda)

LAF = The Lebanese Armed Forces (Libanonské ozbrojené síly neboli libanonská armáda)

LAS = Liga arabských států / the League of Arab States

MBC = Middle East Broadcasting Corporation / Center (Blízkovýchodní korporace pro vysílání / Blízkovýchodní vysílací centrum)

SAE = Spojené Arabské emiráty (anglicky: UAE = The United Arab Emirates)

---

² Nejprve je uvedeno plné znění dané zkratky v jazyce, v jakém je utvořena. Poté následuje anglický či případně český překlad.

Úvod

1. Stručný popis tématu práce a jeho vymezení

Práce „*Al-Džazíra versus al-Arabíja*“ se zaměřuje na mediální soupeření saúdské a katarské vládnoucí rodiny prostřednictvím dvou jimi ovládaných satelitních a internetových televizních stanic během války mezi Izraelem a libanonským hnutím Hizbulláh v létě 2006. Na straně katarské vládnoucí rodiny se jedná o tamější televizi al-Džazíra. Na straně saúdské dynastie pak jde o televizi al-Arabíja sídlící ve Spojených arabských emirátech.

Práce se tedy zaměřuje pouze na dvě uvedené televizní stanice, ačkoliv katarská a saúdská vládnoucí rodina mají vliv i na další média. Zvolené televize však představují jejich „vlajkové lodě“. Práce zkoumá, jak al-Džazíra a al-Arabíja referovaly o válce během konfliktu samotného a případně také v době jeho prvního výročí. Obě televize jsou pro účely této práce pokládány za homogenní³ aktéry a sledovány jak jejich arabské, tak anglické jazykové mutace napříč jednotlivými kanály – ať už ve formě záznamu jejich reportáží, internetových stránek, reflexe jejich vysílání v odborné literatuře či jiných užitých informačních zdrojích. Práce také téma zasazuje do širšího kontextu arabských médií, regionální politiky a tamějších socio-kulturních poměrů.

2. Důvody volby tématu

Důvodem výběru problematiky al-Džazíry a al-Arabíji coby zkoumaných médií⁴ je to, že jde o nejdůležitější a blízkovýchodními Araby nejsledovanější domácí⁵ arabské blízkovýchodní

---

³ Byť samozřejmě existují jisté rozdíly mezi vysíláním a publikem jednotlivých kanálů (Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 303-4).

⁴ Termín „*médium*“ znamená to, co „*prostředkovává někomu nějaké sdělení, tedy médium komunikační*“. (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 16) Termínem „*médium*“ ve své práci nerozumím pouhý technický prostředek či technologii, jejímž prostřednictvím je informace sdělována, ale aktéra, který připravuje a veřejně šíří své mediální produkty. Je přirozené, že se ve své práci budu do jisté míry zabývat „*primárními komunikačními médii*“, což jsou kódy používané při komunikaci (např. arabština). Stejně tak se budu okrajově zabývat „*sekundárními médii*“, což jsou prostředky používané k překonání časové a prostorové omezenosti vysílaného sdělení (např. satelitní vysílání). (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 17)

⁵ Slovem „*domácí médium*“ mám na mysli takové médium, které má regionálního vlastníka, alespoň jeden z jazyků vysílání je místní, alespoň část personálu je místního původu a sídlo média je v rámci daného regionu.

zpravodajské kanály. Vysílání televize al-Džazíra je také divácky i odborně vděčným tématem, jak v současné době ukazuje role tohoto média při protestech a revolucích na Blízkém východě a v severní Africe.

Region Blízkého východu byl zvolen proto, že jde o oblast trvalého strategického významu. Konflikt v Libanonu v roce 2006 byl pak vybrán proto, že představuje dosud poslední velký ozbrojený konflikt Izraele se svým sousedem. Co se týče volby zkoumaných vládnoucích rodin, pak u katarské vládnoucí rodiny je důvodem fakt, že Katar představuje regionální diplomatickou velmoc, zvláště když jde o řešení ozbrojených konfliktů, a u saúdské vládnoucí rodiny jde obecně o její zásadní mocenský vliv v regionu.

Téma práce představuje průřez několika obory. Jedná se především o bezpečnostní studia (zejména kvůli zkoumání konfliktu v Libanonu), mezinárodní vztahy (kvůli tématům mezinárodní politiky v regionu a zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie), arabistiky (umožňuje pochopení kontextu celé problematiky), mediálních studií (zkoumání vysílání televize al-Džazíra a al-Arabíja), politologie a historie.

3. Výzkumná otázka

Výzkumná otázka práce je: **Jaké byly hlavní důvody mezinárodního⁶ úspěchu katarské televize al-Džazíra oproti Saúdy ovládané televizi al-Arabíja při zpravodajském pokrytí konfliktu v Libanonu z roku 2006?** Termínem „úspěch“ mám v případě této práce na mysli míru sledovanosti al-Džazíry oproti al-Arabíje na konci uvedeného konfliktu oproti míře sledovanosti al-Džazíry vůči al-Arabíje na začátku tohoto konfliktu. Data, která je možné v tomto ohledu získat, jsou stručná a neúplná⁷, avšak i tak demonstrují jasné vítězství al-Džazíry nad al-Arabíjou: Na konci války v Libanonu v roce 2006 sledovanost al-Džazíry stoupla na 60-70 % podílu na trhu, kdežto sledovanost al-Arabíji klesla na 20 % sledovanosti

---

⁶ Slovem „mezinárodní“ je zde míněna arabská část Blízkého východu, jedná se o tyto země: Egypt, Sýrie, Jordánsko, Palestina, Libanon, Saúdská Arábie, Jemen, Omán, Katar, Bahrajn, Kuvajt, Spojené arabské emiráty a Irák. Dané země jsem do arabské části Blízkého východu zařadil na základě těchto kritérií: poloha v oblasti Blízkého východu, převážně arabská populace a kulturní vliv také převážně arabský.

⁷ Například se mi nepodařilo získat údaje, kolik procent sledovanosti měla každá ze sledovaných televizí na začátku konfliktu. Ani jsem nezjistil, o jaký „trh“ se ve zdroji, z kterého čerpám, jednalo. – Mohlo jít o regionální trh v arabské části Blízkého východu či regionální trh pro celý Blízký východ nebo dokonce globální trh. Je nicméně jisté, že uvedené údaje pro obě televize se vztahují k témuž mediálnímu trhu.

na trhu.⁸ Před konfliktem v Libanonu přitom al-Arabíja pro al-Džazíru představovala vážného konkurenta.⁹

Informace o veřejném mínění a diváckých preferencích se v arabském světě získávají většinou **velmi špatně** a získaná data nebývají dostatečně reprezentativní.¹⁰ Doložení, jak takový úspěch arabské satelitní televize vypadá, je vždy problém z důvodu nedostatku dat o publiku, sledovanosti a diváckých preferencích.¹¹ Výše uvedená data o sledovanosti al-Džazíry a al-Arabíji během konfliktu v Libanonu nejsou výjimkou.

Je logické, že pokud chci ve své práci najít důvody úspěchu vysílání televize al-Džazíra nad vysíláním televize al-Arabíja, musím zjistit, jak vysílání obou televizí vypadalo, jaké příčiny a faktory jej utvářely, v čem se vzájemně lišilo a proč dalo více diváků přednost al-Džazíře před al-Arabíjou.

4. Hypotéza a celkové schéma práce

Hypotézou práce je myšlenka, že hlavní důvody mezinárodního úspěchu katarské televize al-Džazíra oproti Saúdy ovládané televizi al-Arabíja při zpravodajském pokrytí libanonského konfliktu v roce 2006 jsou tyto: 1) včasná reakce a vyhovění preferencím diváků na straně televize al-Džazíra, 2) opožděná reakce a nevyhovění preferencím diváků na straně televize al-Arabíja, 3) konflikt zájmů saúdské vládnoucí rodiny ve válce v Libanonu v roce 2006 a s tím související opožděné a nepřesvědčivé podání této války ze strany al-Arabíji.

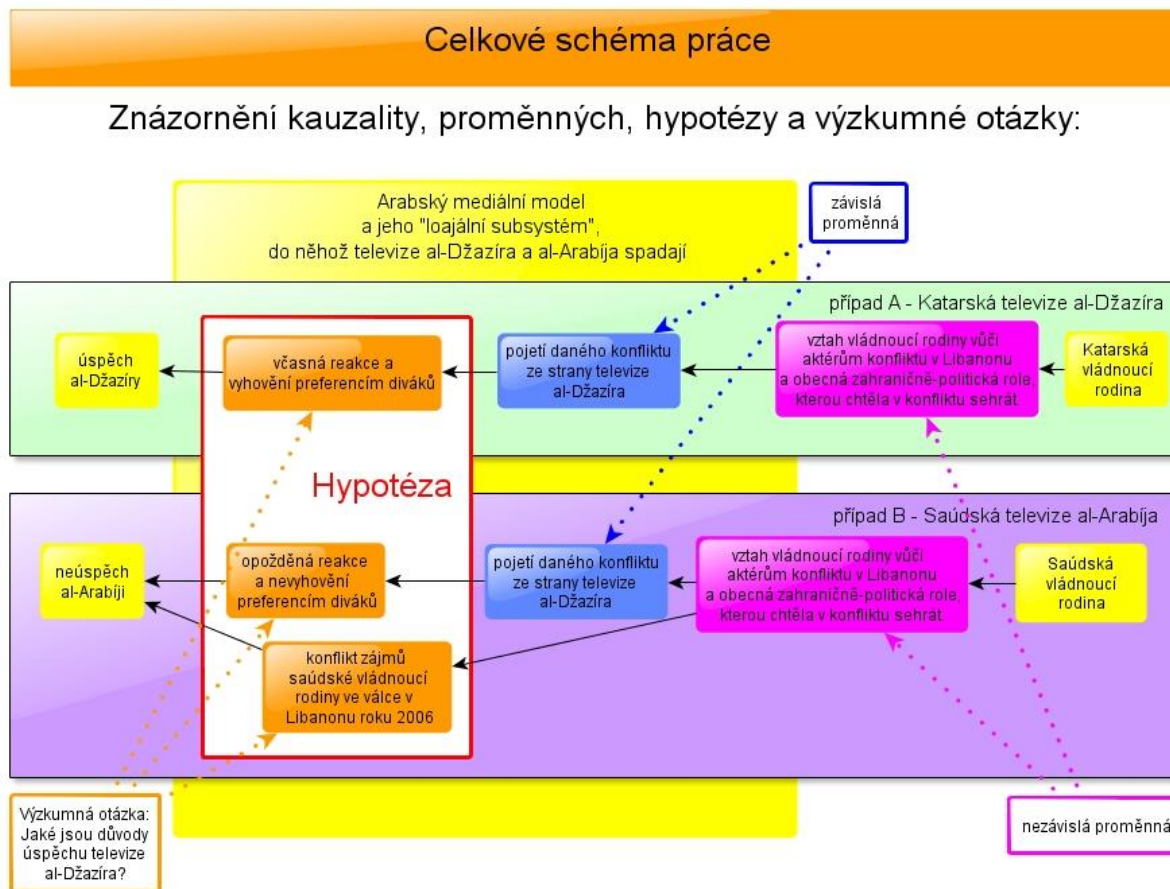
⁸ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 204-207.

¹¹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 220.

Ilustrativní schéma č. 1:

5. Stav výzkumu a literatury k tématu

Výše uvedená výzkumná otázka nebyla dosud v odborné literatuře komplexně a v kontextu prozkoumána, ačkoliv téma soupeření al-Džazíry a al-Arabíji ve zpravodajském pokrytí války v Libanonu již bylo v krátkosti ve dvou¹² publikacích pokryto a jejich zjištění byla do této práce zapracována. Většinou jednotlivých oblastí výzkumu, zejména televizi al-Džazíra, způsobu fungování arabských médií, válce v Libanonu v roce 2006 či koncepci zahraniční politiky Saúdské Arábie a Kataru, se již samostatně odborné pozornosti dostalo. V případě výzkumu války v Libanonu v roce 2006 však nedošlo k aplikaci arabského mediálního modelu¹³ Williama Rugha na obě zkoumané televizní stanice. Tento model přitom ukazuje

¹² Jde o tyto knihy: Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*. a Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*.

¹³ Poznámka: termín „model“ však William Rugh ve své práci z roku 2004 nazvané *“Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics”* explicitně nepoužívá.

kauzální vazbu mezi zájmy katarské a Saúdské vládnoucí rodiny na straně jedné a obsahem a koncepcí vysílání jimi ovládaných satelitních masmédií na straně druhé.

Pro práci „*Al-Džazíra versus al-Arabíja*“ je možno vymezit několik hlavních tematických okruhů a uvést pro ně nejdůležitější informační zdroje¹⁴: 1) zkoumání aktéři (televize al-Džazíra¹⁵ a al-Arabíja¹⁶), 2) zkoumané jevy (válka v Libanonu 2006¹⁷, zahraniční politika Kataru¹⁸, zahraniční politika Saúdské Arábie¹⁹), 3) aplikovaný teoretický koncept (tj. arabský mediální model²⁰), 4) základní literatura týkající se fungování masmédií²¹, role propagandy a veřejné diplomacie²² či vytváření arabského veřejného mínění na Blízkém východě²³, 5) literatura analyzující systém mezinárodních vztahů v oblasti Blízkého východu²⁴, 6) role identit a její případný význam v tvorbě zahraniční politiky²⁵, 7) problematika mediální etiky obecně a válečného zpravodajství konkrétně²⁶.

Je pozoruhodné, že na jedné straně existuje relativně obsáhlá literatura pro televizi al-Džazíra avšak málo literatury o zahraniční politice Kataru a na druhé straně velké množství literatury o zahraniční politice Saúdské Arábie avšak jen zanedbatelné množství literatury o saúdské televizi al-Arabíja. Důvodem je možná časové hledisko – televize al-Džazíra existuje déle než al-Arabíja. Dalším faktorem, který považuji za zásadní, je pak zájem západním badatelů o al-Džazíru, která na první pohled neodpovídá zažitým stereotypům o fungování blízkovýchodních arabských médií. Příčinou nedostatečného odborného pokrytí katarské zahraniční politiky a vysílání televize al-Arabíja je pravděpodobně jejich nesrozumitelnost a zdánlivá relativní bezvýznamnost z pohledu západního pozorovatele.

---

¹⁴ Všechny odkazované informační zdroje jsou plně odcitovány v Seznamu užitých informačních zdrojů. Je přirozené, že některé zde uvedené zdroje by se daly zasadit do více tematických okruhů najednou.

¹⁵ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa (2008), El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel (2003), Lamloum, Olfá (2004), Marc, Lynch (2005), Miles, Hugh (2006), Sakr, Naomi (2007b), El Oifi, Mohammed (2004), Iskandar, Adel (2007), Kajja, Kamal (2009).

¹⁶ Samostatná monografie pro televizi al-Arabíja neexistuje. Většinou je jí však jistý prostor věnován v knihách zabývajících se al-Džazírou. Další zdrojem informací jsou publikace o blízkovýchodních masmédiích obecně: Fandy, Mamoun (2007), Hachten, William A. – Scotton, James F. (2007), Sakr, Naomi (2007a).

¹⁷ Harel, Amos – Issacharoff, Avi (2008), Mermier, Franck – Elizabeth, Picard (2007).

¹⁸ Zayani, Mohamed (2005).

¹⁹ Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (2005), Beránek, Ondřej (2007), Hinnebusch, Raymond – Ehteshami, Anoushiravan (2002).

²⁰ Kužvart, Jan (2009), Rugh, William A. (2004).

²¹ Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara (2007), McQuail, Denis (2009).

²² Kamalipour, Yahya R. – Snow, Nancy (2004).

²³ Sakr, Naomi (2001), Eickelman, Dale F. (2000).

²⁴ Halliday, Fred (2005), Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editoři) (2002).

²⁵ Lewis, Bernard (1998).

²⁶ Merrill, John Calhoun (1997).

6. Přínos a cíle práce

Přínos práce bude spočívat v tom, že aplikuje arabský mediální model na televize al-Džazíra a al-Arabíja a na příkladu války v Libanonu v roce 2006 ukáže úzké spojení, které existuje mezi vysíláním těchto televizních stanic a zájmy vládnoucích rodin Kataru a Saúdské Arábie. Téma práce také umožňuje hlubší pochopení tamější společnosti a politiky na pozadí mezinárodního ozbrojeného konfliktu z úhlu, který není ve světové ani české odborné literatuře obvyklý.

Cílem práce je zodpovědět výzkumnou otázku a při tom blíže objasnit způsob fungování arabského mediálního trhu a mechanismus transformace zahraničně-politických priorit a zájmů Saúdské Arábie a Kataru do jimi ovládaných masmédií.

8. Metodologie a zvolená metoda

V práci užívám metodologii **kvalitativního přístupu** ve formě **komparativní případové studie** o N=2 a **metodu shody**. Daná metodologie byla zvolena, protože práce zpracovává data, která se často nedají kvantifikovat. **Kontrolní proměnné** jsou eliminovány pomocí aplikace arabského mediálního modelu na vysílání televize al-Džazíra a al-Arabíja a dále pak pomocí srovnání Kataru a Saúdské Arábie.

Formát komparativní případové studie byl zvolen proto, že počet zpracovávaných případů je nízký stejně jako míra obecné aplikovatelnosti získaných výsledků na jiná média. Je to dáno nízkým počtem velkých zpravodajských satelitních televizí, které spadají do loajálního subsystému arabského mediálního modelu. Vzhledem k zásadnímu významu obou zkoumaných médií to však nepředstavuje handicap. V neposlední řadě je třeba zde odůvodnit zvolení metody rozdílu. Důvodem její volby bylo to, že se oba zkoumané případy liší v hodnotě právě jedné závislé proměnné a současně pouze jedné nezávislé proměnné.

9. Struktura a grafická úprava práce

Struktura práce

Práce je rozdělena do třech hlavních kapitol. První kapitola představuje teoreticko-konceptuální rámec práce a je v ní vysvětlen koncept arabského mediálního modelu (AMM) a způsob jakým zprostředkuje kauzalitu mezi proměnnými. Dále jsou v této kapitole charakterizovány zkoumané televizní stanice a za pomoci AMM je provedena eliminace části kontrolních proměnných a vyložen význam arabštiny v arabském zpravodajství.

Druhá kapitola je zaměřená na metodologii a operacionalizaci proměnných. Nejprve je vysvětlen vztah mezi vládnoucími rodinami v Kataru a Saúdské Arábii a jejich zahraniční politikou. Následně je vyložena koncepce zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie. V tomto kontextu je pak definována nezávislá proměnná práce a poté i závislá proměnná. Na závěr druhé kapitoly je za pomoci kulturního a geopolitického srovnání Kataru a Saúdské Arábie eliminován zbytek kontrolních proměnných.

Ve třetí kapitole je již pozornost zaměřena na empirické výsledky bádání. Po krátkém vyložení války v Libanonu v roce 2006 je popsán postoj Kataru a Saúdské Arábie v daném konfliktu, tedy nezávislá proměnná. Poté je popsána a odůvodněna kolize saúdských zájmů během konfliktu. V předposlední části této kapitoly je analyzováno pojetí konfliktu v obou zkoumaných televizích, čili závislá proměnná, a na konkrétních případech ukázána korelace mezi nezávislou a závislou proměnnou. Na samém konci třetí kapitoly jsou pak shrnuty důvody úspěchu al-Džazíry nad al-Arabíjou.

Grafická forma práce

Jednotlivé kapitoly jsou očíslovány a zorganizovány do třech úrovní. Všechny kapitoly druhé úrovně mají v případě, že se dále dělí na podkapitoly, na svém konci uvedenu podkapitolu zvanou „*Shrnutí kapitoly XY*“, kde jsou v rozsahu jednoho odstavce na podkapitolu obsaženy nejdůležitější informace a zjištění celé dané kapitoly. Pro lepší přehlednost mají v případě potřeby jednotlivé části textu pomocné tematické „*nadpisy*“, jejichž text je podtržen. Ty nejsou uvedeny v obsahu ani číslovány. Každá kapitola první a druhé úrovně je také na svém

úplném počátku vybavena pasáží nadepsanou „účel kapitoly XY“, kde je shrnuto o čem, proč a jak daná kapitola pojednává.

Čtvrtá část úvodu (o hypotéze práce) a podkapitola 3.5.4. (shrnutí odpovědi na výzkumnou otázku) jsou vybaveny „ilustrativním schématem“. Toto grafické zobrazení má zpřehlednit informaci, již uvedenou v okolním textu. V neposlední řadě jsou vybraná slovní spojení, termíny a závěry výzkumu vyznačeny v textu **tučně**. Je to činěno jak pro usnadnění orientace v textu, tak někdy i pro zdůraznění významu slov, který by jinak v kontextu ostatních faktorů a informací mohl být oslaben či přehlédnut.

10. Vysvětlení užitého způsobu transkripce arabštiny

Psaní a výslovnost moderní spisovné arabštiny plně ovládám a stejně je tomu v případě její české odborné transkripce. Schopnost přečíst speciální znaky použité v této transkripci je však omezena pouze na úzkou skupinu odborníků a laickému čtenáři nic neřekne. Proto jsem v této práci použil plně popularizovanou transkripci arabských slov a jmen. Obratem „plně popularizovaný“ mám na mysli vynechání všech speciálních znaků a hlásek, které v češtině nemají ani přibližný ekvivalent (např. souhláska ^ʿajn).

Přepsaná slova se tak na jednu stranu co možná nejvíce blíží originálu, avšak činí tak pouze v mezích výslovnosti a zápisu českého jazyka. V případě přepisu arabských souhlásek d a t mi byly vodítkem jejich ekvivalenty v anglickém jazyce – tj. „dh“ (například slovo “that”) a „th“ (například ve slově “think”), které jsou mnohým českým mluvčím známy.

Ve své transkripci jsem se řídil několika obecnými pravidly. Za prvé jsem v celém textu použil vždy jen jeden druh přepisu daného slova nebo jména. Za druhé jsem v přepisu žádnou informaci k originálnímu znění slova nepřidal. Takže například tam, kde píšu „á“ se vyslovuje „á“ i v originálu. Za třetí jsem pokud možno transkripci neochudil o informaci obsaženou v originálu. Z toho důvodu píšu například sunna s dvěma „n“, protože tak je tomu i v originálu. Za čtvrté jsem veškeré problematické termíny (například převzaté z anglického přepisu) zkontroloval s jejich originálem či pravidly arabské gramatiky, aby ve výsledné transkripci nedošlo ke zbytečné deformaci. Za páté jsem tam, kde to z hlediska českého pravopisu bylo vhodné, použil velká písmena. Arabština totiž velká písmena nemá. Za šesté

koncové části přepsaných slov skloňuji ve shodě s českým pravopisem. A konečně za sedmé nepoužívám transkripci tam, kde je pro daný termín v češtině již k dispozici zažitý a nezavádějící protějšek. Při konzultaci pravidel transkripce arabštiny do češtiny a pravidel arabského pravopisu jsem vycházel z prvního dílu učebnice „*Moderní spisovná arabština*“²⁷ od Jaroslava Oliveria a Františka Ondráše.

11. Způsob citace elektronických zdrojů a multimédií

Tato diplomová práce užívá množství elektronických zdrojů včetně internetových videí, u nichž není uveden autor či některé další relevantní údaje. Citace tohoto druhu materiálů pro účely odborné práce není v českých normách ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2 dostatečně zohledněna. Z tohoto důvodu jsem pro svoji práci použil pravidel citací zveřejněných na stránkách knihovny FSV UK²⁸ a citačních materiálů²⁹, na které tyto stránky odkazují. Dále jsem využil také pravidel citace Modern Language Association³⁰ a University of California³¹.

---

²⁷ Oliverius, Jaroslav – Ondráš, František: *Moderní spisovná arabština. Vysokoškolská učebnice, 1. díl*. Praha: SET OUT, 2007. 288 stran. ISBN 80-86277-51-8.

²⁸ *Jak správně citovat* [on-line]. Knihovna Fakulty sociálních věd Univerzita Karlovy. <<http://knihovna.fsv.cuni.cz/Jak-citovat/>> (staženo 29. 9. 2010).

²⁹ Boldiš, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla* [on-line]. Verze 3.3. (2004). <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>> (staženo 29. 9. 2010) a Boldiš, Petr: *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů* [on-line]. Verze 3.1 (2004). <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>> (staženo 29. 9. 2010).

³⁰ *MLA Style* [on-line]. Write Source. <<http://www.thewritesource.com/mla/>> (staženo 29. 9. 2010).

³¹ *How to Cite Film, Video, and Online Media* [on-line]. Library, University of California, Berkeley (USA). Last update 11th April 2008. <<http://www.lib.berkeley.edu/MRC/mla.html>> (staženo 29. 9. 2010).

1. Arabský mediální model (AMM)

Účel a struktura kapitoly 1.

Tato kapitola představuje teoreticko-konceptuální rámec práce. Jejím účelem je vysvětlit koncept arabského mediálního modelu (AMM) a způsob jakým zprostředkuje kauzalitu mezi proměnnými, čili jakým způsobem zájmy vládnoucích rodin spolu s dalšími faktory určují podobu vysílání zkoumaných televizí. Kapitola je rozdělena do 5 částí:

- V kapitole 1.1. je charakterizován arabský mediální model a vysvětleno jeho dělení.
- Kapitola 1.2. se pak zabývá loajálním subsystémem AMM, do něhož zkoumané televize spadají, a způsobem, jakým tento subsystém AMM zprostředkovává kauzalitu proměnných.
- Kapitola 1.3. obsahuje charakteristiku zkoumaných televizí a jejich zařazení do AMM.
- V kapitole 1.4. je za pomoci AMM eliminována část kontrolních proměnných.
- A konečně v kapitole 1.5. je vysvětlen význam arabštiny, která hraje v AMM velmi důležitou roli.

1.1. Co je to AMM a jak se dělí

Účel a struktura kapitoly 1.1.

Smyslem této kapitoly je říci, co je to arabský mediální model (AMM), jaké jsou jeho charakteristiky a dělení. Kapitola se skládá ze dvou částí:

- Podkapitola 1.1.1. je charakteristikou AMM.
- Podkapitola 1.1.2. objasňuje dělení AMM.

1.1.1. Charakteristika arabského mediálního modelu

Vznik a charakter AMM

Zhruba během druhé poloviny 90. let 20. století a později došlo v arabském světě k informační revoluci. Růst masmédií³², všeobecné vzdělanosti a gramotnosti kombinovaný s dostupností komunikačních technologií způsobil, že nebývalý objem informací se stal dostupný dříve nepředstavitelnému počtu lidí, kteří se navíc začali i přímo podílet na jejich utváření a šíření. Intelektuální sféra arabského světa přestala být výsadou úzkého kruhu vyvolených a nejrůznější multimediální platformy začaly přinášet zprávy mnohem efektivněji než dříve.³³

Dříve nepropustné hranice států a režimní cenzury tak ztratily svoji nepropustnost.³⁴ Zatímco „*sít'ová média*“³⁵ se kvůli povaze svého fungování počala vymykat kontrole vládnoucích režimů, v případě „*hierarchických médií*“³⁶, kam spadají i obě televize zkoumané v této práci, zůstala vládní kontrola jejich vysílání možná. Způsob této kontroly a charakter postavení médií ve společnosti je v regionu každopádně odlišný od zbytku světa a vytváří jedinečnou³⁷ strukturu a způsob fungování regionální mediální sféry, který lze označit jako arabský mediální model.

³² Termínem „*masmédiium*“ mám ve své práci na mysli na mysli aktéra, který předává informace „*veřejně k širokému, heterogennímu a anonymnímu publiku*“ (Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. xiii.) a za tímto účelem připravuje a šíří mediální produkty.

³³ Eickelman, Dale F.: *The Coming Transformation in the Muslim World* [on-line].

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Sít'ová média jsou taková média, která mohou sice vzájemně spolupracovat nebo vytvářet sítě jednotek (např. blogosféru), ale jednotky tvořící síť si nejsou vzájemně podřízené a jsou nezávislé. Sít'ová média nemají stále fyzické sídlo a jejich „*personál*“ je většinou velmi malý. (Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 23) Sít'ová média je možno považovat jak za interpersonální, tak masová média. (Jiráková, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 22)

³⁶ Hierarchická média jsou taková média, která mají institucionalizované a centrální řízení a stále fyzické sídlo. (Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 23) Hierarchické médium není jednoduše aktérem (má například různé kanály). (Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 29) Pro účel této práce jej však za jednoduše aktéra považuji.

³⁷ Bylo by chybou přistoupit na poznatky mediálních studií, které jsou rozsahem svého bádání euro-atlanticky orientované, avšak prezentují své závěry jako všeobecně platné. Dominance západního žurnalistu ve světě není totožná a ani neimplikuje jeho případnou univerzální platnost v odlišných kulturních okruzích. Arabský svět je toho dobrým příkladem. Mediální modely jako například „*rozvojový koncept*“ (Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*, str. 30) jsou vágní a přehlížejí kulturní rozdíly mezi západními médii. I podle předního odborníka na arabská média se západní koncepty médií na arabská média nedají uplatnit. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 2)

Takzvaný „arabský mediální model“ (neboli AMM) představuje hlavní teoretický koncept užitý v této práci. V jeho finální podobě jej definuji až v této práci, avšak v žádném případě nejde o něco zcela nového. Při definování AMM totiž vycházím především z knihy renomovaného odborníka na blízkovýchodní arabská média Williama Rughy s názvem „*Arab Mass Media*“³⁸ z roku 2004. Dále se pak opírám o způsob, jakým jsem jeho teoretický koncept fungování a typologizace blízkovýchodních arabských médií použil ve své bakalářské práci pojmenované „*Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*“³⁹.

AMM je v podstatě typologií blízkovýchodních arabských médií. Používám jej v tomto výzkumu ze dvou klíčových důvodů. Za prvé AMM umožňuje eliminovat část kontrolních proměnných a za druhé AMM objasňuje mechanismus kauzální vazby mezi nezávislou a závislou proměnnou této práce.

Výčet a výklad charakteristik AMM

Arabský mediální model (AMM) je souborem společných charakteristik domácích médií v arabské části Blízkého východu⁴⁰. Mezi tyto charakteristiky patří silné ovlivnění vysílané agendy **arabskou kulturou**, především literárním a jazykovým dědictvím a tradicemi mluveného a psaného projevu⁴¹. Dále hraje roli **podřízenost médií** státu, vládnoucímu režimu či vládnoucí rodině. Stát je přitom vůbec považován za hlavního aktéra, který utváří trh domácích arabských blízkovýchodních satelitních televizí⁴², což samozřejmě nijak neurčuje, kdo a jak v daném státě vládne.

Další významnou charakteristikou AMM je **omezení svobody** projevu a práva na informace prostřednictvím státní cenzury a autocenzury⁴³ a případné perzekuce⁴⁴ novinářů, kteří nehrají podle režimních pravidel. S tím také úzce souvisí větší či menší míra **zpolitizovanosti**

---

³⁸ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*. Westport (USA): Praeger Publishers, 2004.

³⁹ Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2009.

⁴⁰ Tamtéž, str. 24.

⁴¹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 7.

⁴² Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 3.

⁴³ Autocenzura se v arabských médiích uplatňuje zejména v případech informování o událostech v zemi, v níž sídlí nebo z které jsou placena. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 9)

⁴⁴ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 25.

vysílané agendy a řízení média.⁴⁵ Zároveň je tím i svazována profesionalita a nezávislost média, přičemž to ovlivňuje způsob, jakým médium zpracovává informace. Ověření autenticity poskytnuté zprávy proto není v arabských médiích obvyklé a namísto sběru zpráv dávají arabská média většinou přednost jejich **obdržení** (od vládní tiskové agentury, teroristické organizace, kanceláře prezidenta atd.).⁴⁶ Zpolitizované řízení média také deformuje trh, který je proto jen částečně svobodný. Média zde nejsou ani tak pro diváky a zisk, který by jim přinesla sledovanost, ale pro zájmy svých majitelů. **Nedbání na názory a preference diváků** při sestavování vysílané agendy⁴⁷ je obvyklé. Provoz médií je dotován a příjmy reklamy pokrývají jen část nákladů.⁴⁸

Výsledkem těchto tlaků je **slabá ekonomická základna**⁴⁹ médií. Způsobují to i další faktory, jako je málo rozvinutý trh s reklamou či nízká gramotnost obyvatel a s tím spojené početně omezené publikum, což zvláště platí u tištěných médií. Důsledkem slabé ekonomické základny je **nízká míra zkušenosti**⁵⁰ a **finančního**⁵¹ **ohodnocení** mediálních profesionálů i v těch nejvyhlášenějších domácích arabských blízkovýchodních médií. Zvláště pak pokud by se výše tohoto finančního ohodnocení porovnála se za západními standardy. Dalšími důsledky jsou občas nekvalitní zpravodajství a to i v případě těch nejlepších médií jako al-Džazíra⁵² a více **subjektivní**⁵³ **zabarvení obsahu** samotných zpráv, než je tomu zvykem kupříkladu na Západě.⁵⁴

Povaha domácích arabských médií je kvůli skladbě vysílané agendy⁵⁵ a často i jiným faktorům (např. skladbě personálu) **transnacionální**. Probíhá v nich neustále vnitřní soupeření o moc, vliv a kontrolu, které je pro arabský charakteristické. Arabská média jsou tedy stejně jako všechny další objekty hmotné i nehmotné povahy v arabském světě předmětem tzv. „*squattingu*“ (zde ve smyslu soukromé uzurpace, která probíhá bez ohledu na

---

⁴⁵ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 5-7.

⁴⁶ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 10-11.

⁴⁷ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 182.

⁴⁸ Tamtéž, str. 183.

⁴⁹ Tamtéž, str. 5.

⁵⁰ To platí i v případě televize al-Džazíra. (Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 77)

⁵¹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 5.

⁵² Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 438.

⁵³ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 77.

⁵⁴ To se pak projevuje i na tom, že jak al-Džazíra, tak al-Arabíja jsou vnímány diváky určitým způsobem, jako kdyby jejich vysílání neslo sjednocující poselství. Nejmarkantnější je to vidět na televizi al-Džazíra. Jak v souvislosti s tím řekl kdosi během revoluce v Egyptě v roce 2011 v narážce na úlohu televize al-Džazíra: Z posla (messenger) se stalo poselství (message) samo.

⁵⁵ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 3.

druh dané instituce – např. zda jde o oficiálně státní či soukromé médium). V každém arabském médiu, bez ohledu na to, kdo je jeho chlebodárcem a jaké jsou v něm nastavené profesionální standardy, probíhá urputné soupeření o to, kdo z něj bude profitovat ve prospěch svých zájmů.⁵⁶

S tímto neustálým zápasem o vliv v médiích úzce souvisí i role neoficiálních či polooficiálních sponzorů a ochránců. Každé arabské médium tak funguje díky svému „*káfilovi*“ (sponzoru) anebo „*muhrimovi*“ (druh ochránce – obvykle ve významu muže doprovázejícího ženu). Obecně se dá říci, že způsob fungování arabských médií je neoddelitelně spjat s regionálním **klientelismem**, který vylučuje skutečnou nezávislost média či jeho neposkvřenou profesionalitu.⁵⁷ Pojem káfila (tj. sponzora a ochránce) se vztahuje jak na média, tak na jejich pracovníky – každý z nich musí mít v arabském světě svého káfila, pokud má mít šanci si svoji pozici uhájit.⁵⁸ Důsledkem všech výše uvedených faktorů jsou **politická patronizace** hierarchických médií⁵⁹, **fragmentace mediálního trhu**⁶⁰, **geografická koncentrace**⁶¹ sídel médií do center oblasti⁶² a **nízká důvěryhodnost**⁶³ zpravodajství.

Je také nezbytné na závěr této podkapitoly definovat pro potřebu této práce, co je to „*domácí arabské blízkovýchodní médium*“, které do AMM patří a bez něhož by byl tento mediální model jen prázdnou nádobou. Jde o takové médium, které splňuje všechna následující kritéria: a) má arabského vlastníka⁶⁴, b) alespoň jeden z jazyků jeho vysílání je arabština, c) alespoň část personálu je arabského původu a d) sídlo tohoto média je v rámci arabské části Blízkého východu⁶⁵.

---

⁵⁶ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 14-16.

⁵⁷ Tamtéž, str. 16-17.

⁵⁸ Tamtéž, str. 83.

⁵⁹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 7.

⁶⁰ Tamtéž, str. 9.

⁶¹ Tamtéž, str. 10.

⁶² Není proto zarážející, že al-Džazíra sídlí v hlavním městě Kataru a al-Arabíja sídlí v hlavním městě Spojených arabských emirátů.

⁶³ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 10-12.

⁶⁴ Poznámka: U domácích arabských blízkovýchodních médií není možné položit rovnítko mezi soukromě vlastněná a nezávislá média. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 4)

⁶⁵ Jak jsem již uvedl v úvodu, jedná se o: Egypt, Sýrie, Jordánsko, Palestina, Libanon, Saúdská Arábie, Jemen, Omán, Katar, Bahrajn, Kuvajt, Spojené arabské emiráty a Irák.

1.1.2. Dělení AMM na jednotlivé subsystémy a jejich charakteristika

Rozdělení AMM na čtyři subsystémy

Je přirozené, že tak velká geografická oblast jako je Blízký východ, není kulturně homogenní. Rozmanitost tamějších sociálních a politických systémů se odráží i na vnitřním dělení AMM. Média zařaditelná do tohoto mediálního modelu se dají rozdělit do čtyř skupin, které William Rugh vymezuje⁶⁶ na základě podobnosti vztahu médií k vládnoucímu režimu / státu, způsobu fungování těchto médií v politických systémech daných zemí a mechanismu kontroly, který je vůči nim uplatňován. Tyto způsoby fungování médií v arabském světě je možné označit za 4 subsystémy AMM. Dle Rugha se nazývají: mobilizační, loajální, tranziční a rozmanitý. Loajálním subsystémem AMM se zabývá zvlášť kapitola 1.2.

V roce 2004, kdy byl počáteční koncept AMM vytvořen Williamem Rughem, i v roce 2006, kdy se odehrál konflikt v Libanonu, kterým se tato práce zabývá, bylo možno rozdělit média v zemích arabské části Blízkého východu do subsystémů AMM zhruba následovně:

- mobilizační (Sýrie),
- loajální (Saúdská Arábie, Katar, Spojené arabské emiráty, Bahrajn, Omán, Palestina),
- tranziční (Egypt, Jordánsko, Irák) a
- rozmanitý (Libanon, Kuvajt, Jemen).

Zde je třeba zdůraznit, že do AMM a jeho čtyř subsystémů se nezařazují země, nýbrž média. Vyplývá z toho, že zařazení média do některého subsystému se určuje podle toho, pod kontrolou jakého režimu či vlády které země dané médium operuje, bez ohledu na to zda tak činí z téže země či jiné.

Mobilizační subsystém AMM

V mobilizačním subsystému AMM jsou média podřízena vládnoucímu „národnímu“⁶⁷ režimu, který je kontroluje za použití legálních či nelegálních nástrojů a využívá je k provádění celospolečenských reforem a mobilizaci veřejné podpory. Režim v tomto

---

⁶⁶ Rugh, William: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 25-26.

⁶⁷ „Slovem ‚národní‘ myslím režim zaštiťující se nacionalistickou ideologií či ideologií s výrazně nacionálními prvky.“ (Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 47)

subsystému AMM „mobilizuje média, když je třeba, aby informovala o tom, co chce, a to jím požadovaným způsobem.“⁶⁸

Tranziční subsystém AMM

Tranziční subsystém se vyznačuje kontrolou největších tištěných médií vládou. Ostatní menší média ale mají jistou míru svobody. „Ovlivňování médií probíhá skrze legální nástroje, zejména soudy, a v médiích funguje také autocenzura, nicméně omezování svobody médií je otevřeně kritizováno na veřejnosti. William Rugh nazývá systém tranzičním, neboť jde o přechodný stav, jehož výsledná podoba se nedá předpovědět.“⁶⁹ Vývoj tranzičního subsystému v různých arabských zemích v minulosti vždy dospěl do podoby některého ze třech zbývajících subsystémů AMM.

Rozmanitý subsystém AMM

Tak zvaný „rozmanitý subsystém“ je ze všech čtyř subsystémů nejsvobodnější. Mediální trh v zemích, které do něj spadají, je rozmanitý a kontrola médií vládnoucím režimem je omezená a prováděná pouze skrze legální státní nástroje.⁷⁰ Jeho nejlepším a zároveň specifickým příkladem je Libanon.

1.1.3. Shrnutí kapitoly 1.1.

Teoretický koncept arabského mediálního modelu (AMM) je označením **struktury a způsobu fungování domácích arabských médií v arabské části Blízkého východu**. AMM umožňuje eliminovat část kontrolních proměnných a zprostředkovává kauzální spojení mezi nezávislou a závislou proměnnou této práce. Mezi **hlavní rysy** AMM patří: ovlivnění vysílané agendy arabskou kulturou, podřízenost médií místním vládcům, omezení svobody projevu, zpolitizovaná agenda, slabá ekonomická základna médií, transnacionální povaha médií, klientelismus, větší míra subjektivního zabarvení mediálních produktů, obecně nižší míra profesionality médií a finančního ohodnocení, časté nedbání na divácké preference, politická patronizace médií, fragmentace mediálního trhu a nízká důvěryhodnost médií.

---

⁶⁸ Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 47.

⁶⁹ Tamtéž, str. 47-48.

⁷⁰ Tamtéž, str. 48.

AMM se dělí na čtyři subsystemy: mobilizační, loajální, tranziční a rozmanitý. Do AMM a jeho subsystemů se nezařazují země, nýbrž média. Zařazení média do některého subsystemu se tedy určuje podle toho, pod kontrolou jakého režimu či vlády které země dané médium operuje, bez ohledu na to, zda tak činí z téže či jiné země. V mobilizačním subsystemu mají média především národně-mobilizační funkci. Tranziční subsystem je přechodným typem mezi ostatními subsystemy a rozmanitý subsystem je ze všech subsystemů nejsvobodnější.

1.2. „Loajální subsystem“ AMM a kauzalita proměnných

Účel a struktura kapitoly 1.2.

Kapitola 1.2. se zabývá loajálním subsystemem AMM, do něhož spadají zkoumané televize al-Džazíra a al-Arabíja, a jeho charakteristikou (podkapitola 1.2.1.) a způsobem, jakým tento subsystem AMM zprostředkovává kauzalitu proměnných (podkapitola 1.2.2.).

1.2.1. Charakteristika loajálního subsystemu arabského mediálního modelu

Charakteristika loajálního subsystemu AMM

Vzhledem k tématu práce je třeba věnovat bližší pozornost loajálnímu subsystemu, kam spadají zkoumané vládnoucí rodiny a média jimi ovládaná. Vývoj médií v tomto subsystemu se odehrává v souladu se zájmy tamějších autokracií více, než je tomu u ostatních subsystemů AMM. Politické strany hrají malou či žádnou roli při vytváření médií a rozhlas a televize jsou většinou vlastněny přímo státem. Tisk je v loajálním subsystemu vlastněn většinou soukromě, ale zůstává loajální vůči režimu a podporuje jej.⁷¹

William Rugh pro tuto skupinu médií užívá slova „loajální“, protože, jak je objasněno níže, kontrola režimu nad médii je prováděna především skrze jemné a neoficiální nástroje, kvůli nimž mají daná média tendenci být loajální k režimu, co se obsahu a formy jejich „mediálních produktů“⁷² týče. Uplatňovaná cenzura má většinou „předběžný“⁷³ a nikoliv „následný“⁷⁴

⁷¹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 59.

⁷² „Mediálním produktem je například výtisk novin, článek, konkrétní zpráva, fotografie či soubor na internetové stránce.“ (Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 19) Mediální produkt je to, co „médium i publikum sdílí, to, co je jim společné“. (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 117) „Každý mediální produkt má poznatelný a

charakter. Legální nástroje pro omezení svobody médií jsou nicméně k dispozici i v případě loajálního subsystému AMM.⁷⁵

Obecně u médií loajálního subsystému AMM platí, že jejich vládcí neměli takovou tendenci rozvíjet anebo politizovat⁷⁶ televizní a rozhlasové vysílání jako jiné „revoluční“ arabské vlády, jejichž média dnes patří zejména do mobilizačního subsystému AMM. Média spadající do loajálního subsystému se proto zaměřují na udržení status quo a nikoliv vyzývání k revolučním změnám či společenským reformám.⁷⁷

Nástroje loajálního subsystému AMM

V rámci loajálního subsystému AMM je celkem 6 typů nástrojů⁷⁸ režimu pro ovládání médií. Na prvním místě je **autocenzura** prováděná s ohledem na aktuální společenské klima a režimní politiku. Stejně autocenzurní restrikce pro vysílání platí i v případě kulturních a náboženských omezení.⁷⁹ Režim také nepřímo **nastavuje mediální agendu** pomocí vládních prohlášení a dokumentů předložených veřejnosti. Navíc má obvykle režim k dispozici vlastní „národní“ tiskovou **agenturu**, která dává médiím signály o čem a jak informovat.

Čas od času vláda konkrétně „*pochválí*“ některé médium za jeho „*vyváženost*“ a „*objektivitu*“, což ve skutečnosti znamená **posvěcení tónu a kurzu** jeho zpravodajské agendy a signál ostatním médiím. Někdy také mohou vládnoucí činitelé **neformálně osobně kontaktovat** vedení těchto médií, aby jim „*objasnili*“, jaké zpravodajství si režim v danou chvíli představuje, v drtivé většině případů však nejde o přímé zásahy do textu. Konečně v poslední řadě může režim pro kontrolu vysílání užít i **zákony**, které má k dispozici pro případ, že je třeba zakročit proti neloajálnímu médiu.

---

popsatelný ‚obsah‘ a přisuzuje se mu nějaký ‚význam‘.“ (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 117-118)

⁷³ „Předběžnou cenzurou rozumíme každý institucionalizovaný zásah do obsahu média před tím, než se dostane k uživatelům.“ (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 155) Z výše uvedené definice loajálního subsystému AMM je však jasné, že tyto zásahy nemusí být pouze institucionální povahy.

⁷⁴ Následná cenzura se vykonává po vydání mediálního produktu. (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 155) Něco takového je však z povahy televizního vysílání často nemožné. Za následnou cenzuru by se ale dala označit i opatření sloužící k tomu, aby podobný mediální produkt již znovu nevznikl nebo nebyl daným médiem znovu rozšířen.

⁷⁵ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 71-75.

⁷⁶ Tamtéž, str. 190.

⁷⁷ Tamtéž, str. 82-83.

⁷⁸ Tamtéž, str. 82.

⁷⁹ Tamtéž, str. 194.

1.2.2. Způsob zprostředkování kauzality proměnných v loajálním subsystému

Kauzalita mezi nezávislou a závislou proměnnou této práce je zprostředkována loajálním subsystémem AMM. Přesná podoba proměnných bude v práci vymezena až později v kapitolách 2.3. a 2.4. V tuto chvíli postačí říci, že nezávislou proměnnou jsou obecně řečeno zájmy vládnoucí rodiny a závislou proměnnou podoba vysílání média, ovládaného touto vládnoucí rodinou. Skutečnost, že dané médium vládnoucí rodině vyhoví, je zaručeno řadou nástrojů, které k tomu má vládnoucí rodina k dispozici. Kromě **nástrojů, které byly uvedeny v předchozí podkapitole 1.2.1.**, jsou vládnoucí rodině k dispozici i další nástroje, které může využít.

V první řadě je vládnoucí rodina tvůrcem daného média nebo alespoň souhlasila s jeho vznikem a tento souhlas by mohla vzít zpět. Se vznikem média navíc často souvisí i vytvoření příznivých právních, personálních a finančních podmínek k jeho existenci. Vládnoucí rodina přitom hraje důležitou a často nepostradatelnou roli a v případě potřeby může tato pravidla hry opět změnit.

Dále je médium udržováno při životě zejména díky finanční podpoře vládnoucí rodiny. Tato podpora v různé výši v případě obou zkoumaných médií přetrvává skoro bez přestávky po celou dobu jeho existence.⁸⁰ Médium má pak „za odměnu“ v dostatečné míře dělat to, co se po něm chce, a nedělat to, co je pro vládnoucí rodinu nevýhodné. Ideálem je samozřejmě nastavit dané médium tak, aby bylo životaschopné personálně i po finanční stránce⁸¹, znalo své limity ohledně volby vysílané agendy a nebylo proto vystavováno „nápravným“ intervencím ze strany vládnoucího režimu, který se podobným zákrokům chce vyhnout, aby případně neutrpěl jeho obraz na veřejnosti.

Médium založené a podporované vládnoucí rodinou se ale někdy rozvine natolik, že začne mít vlastní ambice. Jeho vnitřní dynamika a růst může vést ke snaze o „neautorizovanou“ názorově zabarvenou či naopak skutečně profesionální a nezávislou žurnalistiku, což následně vede ke konfliktu s požadavky režimu a k jeho nátlaku a sankcím, jak se tomu stalo například

---

⁸⁰ Zde je třeba zdůraznit, že žádný domácí arabský satelitní kanál nepřežije bez finanční podpory vládnoucího režimu či rodiny. (Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 346)

⁸¹ V případě domácích arabských satelitních televizí se však financování provozu média jen z příjmů z reklamy ještě nikomu nepodařilo. Důvodem je omezený trh s reklamou a bojkot vysílání některých stanic (zejména al-Džazíry) potenciálními zájemci o reklamu kvůli tomu, že jsou k takovému jednání nuceni al-Džazíře nepřátelskými režimy, na jejichž území by jinak dále nemohli již tak snadno podnikat.

u al-Arabíji⁸². Jindy se úzkostlivá autocenzura média dostane do flagrantního rozporu s jeho proklamovaným důrazem na svobodu slova. Důkazem je například neinformování al-Džazíry o svévolném odkladu voleb v Kataru ze strany vládnoucího emíra.⁸³ Jak je vidět, tak zájmy vládnoucí rodiny spíše usměrňují, než přímo určují, obsah a formu mediálních produktů obou médií.

Na závěr této podkapitoly je tedy možno říci, že fungování loajálního subsystému arabského mediálního modelu umožňuje pochopit, proč se během konfliktu v Libanonu v roce 2006 obě zkoumané televize chovaly určitým způsobem. Loajální subsystém AMM totiž vládnoucími rodinám umožnil vymezit rámec, charakter a priority zpravodajské agendy v souladu s jejich zájmy během daného konfliktu a kontrolovat, zda se tomu tak skutečně děje.

1.2.3. Shrnutí kapitoly 1.2.

Loajální subsystém AMM se vyznačuje státním vlastnictvím televize a rozhlasu. Tisk je vlastněn většinou soukromě, ale zůstává vůči vládnoucímu režimu loajální a podporuje jej. Kontrola médií v tomto subsystému je většinou uplatňována skrze jemné a neoficiální nástroje, jejichž důsledkem bývá autocenzura a předběžná cenzura. Legální nástroje jsou ovšem také k dispozici. Média v loajální subsystému většinou nejsou užívána ke společenské mobilizaci a místo toho podporují politický a sociální status quo.

Vládnoucí rodina si může zajistit, že její zájmy budou ve vysílání jejího média dostatečně reflektovány, pomocí řady nástrojů. Kromě již zmíněných jemných a neoficiálních nástrojů nebo případně i nástrojů legálních je to celá řada závislostí, kterými vládnoucí rodina udržuje médium pod kontrolou. Je to například souhlas s existencí daného média, vytvoření podmínek k jeho fungování a jeho pravidelné financování. Ne vždy jsou však tyto nástroje dostatečné. Snaha podat vlastní pohled či pokus o skutečně profesionální či nezávislou žurnalistiku již několikrát způsobily, že dané médium jednalo proti zájmům vládnoucí rodiny, kterou tím vyprovokovalo k represivním opatřením.

---

⁸² Za'za', Bassam: *News channel Al Arabiya TV pays for slip-up* [on-line]. *Al Arabiya manager's resignation rejected* [on-line]. *Al-Arabiya TV chief withdraws resignation* [on-line].

⁸³ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

1.3. Charakteristika televizí al-Džazíra a al-Arabíja

Účel a struktura kapitoly 1.3.

Kapitola 1.3. má charakterizovat televize al-Džazíra a al-Arabíja zejména proto, aby bylo jasné komu, jak a proč slouží. Obě televize jsou nejprve zařazeny do kontextu AMM, respektive jeho loajálního subsystému (podkapitola 1.3.1.). Poté následuje charakteristika televize al-Džazíra (podkapitola 1.3.2.) a al-Arabíja (podkapitola 1.3.3.).

1.3.1. Relevantnost AMM pro obě zkoumaná média v roce 2006

Relevantnost AMM pro al-Džazíru a al-Arabíju

Je AMM a jeho loajální subsystém v roce 2006 stále aktuální a aplikovatelný na televizi al-Džazíra a al-Arabíja? Aplikovatelnost AMM na arabskou mediální scénu na Blízkém východě v roce 2006 již v některých směrech zaostávala za skutečností,⁸⁴ protože rychlý rozvoj médií v arabském světě AMM již překonal. Zejména se jednalo o růst tzv. síťových médií, na která se dá AMM aplikovat jen okrajově, protože se do velké míry vymykají režimní kontrole. Obě zkoumané televize však patří mezi tzv. hierarchická média a proto se na ně AMM dal i nadále aplikovat. Zároveň vládnoucí rodiny, pod něž obě média spadají, nadále vykonávaly kontrolu svého mediálního impéria podle pravidel loajálního subsystému AMM.

Způsob zařazení al-Džazíry a al-Arabíji do loajálního subsystému AMM

V souvislosti s tím se vynořuje ještě metodologická otázka, zda se do AMM a jeho subsystémů přiřazují v první řadě média nebo země s jejich mediálním trhem či mediální impéria podle toho, jaká vládnoucí rodina či režim je ovládá bez ohledu na to, v jaké zemi daná média sídlí. Jsem toho názoru, že je optimální zařadit médium do takového subsystému AMM, do kterého spadá mediální trh v zemi, kterou režim / vládnoucí rodina ovládá. Z tohoto důvodu je televize al-Arabíja zařazena do loajálního subsystému AMM, protože je ovládána saúdskou vládnoucí rodinou, ačkoliv sídlo tohoto média je ve Spojených arabských emirátech, jejichž mediální trh každopádně shodou okolností do loajálního subsystému AMM patří také.

---

⁸⁴ Iskandar, Adel: *Lines in the Sand: Problematizing Arab Media in the Post-Taxonomic Era* [on-line].

To je však jen jedna z možností jak provést zařazení média do příslušného subsystému AMM. V případě jiných médií (např. libanonská televize al-Manár) je jejich zařazení obtížnější.⁸⁵ Televize al-Manár je totiž ovládána teroristickým hnutím Hizballáh, vůči němuž je „loajální“ avšak její vysílání má „mobilizační“ charakter. Působí navíc v Libanonu, jehož mediální trh se obecně vyznačuje „rozmanitostí“. Jednoznačné určení toho nejsprávnějšího způsobu zařazení média do subsystému AMM však není možné, protože chybí kritérium, na jehož základě by se tak učinilo. Obě média zkoumaná v této práci mají však tu výhodu, že jejich vlastníci, země, v níž působí, a charakter jejich vysílání jsou vždy „loajální“, co se zařazení do subsystému AMM týče.

AMM není jedinou možností, jak se na média v arabském světě dívat a pokoušet se o jejich typologii. Jeho předností je však důraz, jaký klade na vztah mezi vládou a médii, který je pro podobu tamějšího mediálního trhu ve zkoumaném období ještě stále dominantní⁸⁶. V tomto směru je můj koncept AMM ovlivněn závěry výzkumu Williama Rugha a jeho klasické typologie arabských médií z roku 2004.⁸⁷

1.3.2. Charakteristika televize al-Džazíra

Vznik al-Džazíry

Al-Džazíra je katarská satelitní a internetová televize, která začala vysílat v roce 1996. Rozvoj tohoto média byl postupný. V roce 2001 byla spuštěna její internetová stránka v arabštině a v roce 2003 také anglicky⁸⁸, v roce 2003 sportovní kanál⁸⁹ a až v listopadu⁹⁰ roku 2006⁹¹ spustila al-Džazíra svoji anglickou verzi. Od roku 2007 je pak oficiálně přítomna na Youtube⁹². Sídlem média je katarské hlavní město Dauhá.

---

⁸⁵ Iskandar, Adel: *Lines in the Sand: Problematizing Arab Media in the Post-Taxonomic Era* [on-line], str. 33.

⁸⁶ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 85.

⁸⁷ Iskandar, Adel: *Lines in the Sand: Problematizing Arab Media in the Post-Taxonomic Era* [on-line], str. 12.

⁸⁸ *National Profile of the Information Society in Qatar* [on-line], str. 15.

⁸⁹ Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 155.

⁹⁰ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 311.

⁹¹ Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 25.

⁹² Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 158.

Prvotní personální jádro al-Džazíry tvořili mediální profesionálové, kteří se měli původně podílet na projektu arabské televize organizované BBC ve spolupráci se Saúdy v Saúdské Arábii. Projekt v polovině 90. let po několika měsících skončil z důvodu cenzurních zásahů Saúdů do vysílané agendy⁹³ a personál se ze dne na den stal nezaměstnaným, což přišlo vhod katarskému vládnoucímu emírovi Hamad Ibn Chalífa Ál Thání, který ho částečně nechal zaměstnat ve své nové televizi al-Džazíra.

Katarský vládnoucí emír Hamad Ibn Chalífa Ál Thání je zakladatelem a štědrým chlebodárcem televize al-Džazíra.⁹⁴ Její vznik zapadá do rámce dalších reforem, které za své vlády přijal. Když se šejk Hamad stal 27. června 1995 pomocí nekrvavého puče, kterým sesadil svého otce, vládnoucím emírem, tak nejprve zrušil ministerstvo informací a úřad cenzury. Ve stejnou chvíli však vytvořil novou kontrolní instituci zvanou „*Všeobecná asociace pro rádio a televizi*“, která dostala na starost dohled nad zařízeními pro pozemní vysílání.⁹⁵ Není bez zajímavosti, že katarská vláda po nástupu současného vládnoucího emíra pokračovala ve státním vlastnictví všech rádií a televizí⁹⁶ s ostentativní výjimkou al-Džazíry.

Al-Džazíra vznikla v Kataru jako formálně soukromé médium, které bude prvních pět let financováno katarskou vládou^{97,98}. Ve výsledku se ale ukázalo, že je nutná stálá finanční podpora ze strany katarské vládnoucí rodiny, protože příjmy z reklamy provoz tohoto média nezaplatí. Založení al-Džazíry není plodem náhlého hnutí mysli vládnoucího emíra ani není výsledkem liberalizace tamějšího mediálního trhu. Myšlenku založení al-Džazíry měl totiž nynější vládnoucí emír patrně již v době, kdy byl v roce 1994 ještě korunním princem.⁹⁹

Velikost zkoumaného média

Rozsah vysílání al-Džazíry, jeho délka a počet lidí, kteří se na něm podíleli, během let postupně rostl. Teprve v roce 1999, 3 roky od svého založení, začala televize al-Džazíra

---

⁹³ El Oifi, Mohammed: *L'effet Al-Jazira*. In: *Politique étrangère*, 2004, volume 69, numéro 3, str. 655.

⁹⁴ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

⁹⁵ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 204-205.

⁹⁶ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 76.

⁹⁷ Ve skutečnosti však šlo přímo o peníze katarské vládnoucí rodiny. (*Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].)

⁹⁸ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 214.

⁹⁹ Tamtéž, str. 215.

vysílat 24 hodin denně.¹⁰⁰ V roce 2001 měla al-Džazíra necelých 500 zaměstnanců včetně 50 zahraničních korespondentů v 31 zemích světa.¹⁰¹ V roce 2007, rok po poslední válce v Libanonu, se počet zvýšil na více než 350 pracovníků ve více než 35 kancelářích po celém světě¹⁰².

Podle nejaktuálnějších dat pocházejících z prosince roku 2010 personál al-Džazíry čítá již přes 3000 pracovníků včetně 400 novinářů z 60 zemí rozmístěných v 65 kancelářích po celém světě s důrazem na třetí svět a Blízký východ.¹⁰³ Al-Džazíra, která se jakožto celek nazývá „*Al Jazeera Network*“, zahrnuje 3 kanály, 3 další mediální entity a navíc internetové stránky v arabské a anglické jazykové mutaci. Vysílání je soustředěno v hlavních vysílacích centrech v Dauhá, Londýně, Kuala Lumpur a Washingtonu. 12 hodin každodenního vysílacího času však produkuje její ústředí v katarském Dauhá.¹⁰⁴ Není také bez zajímavosti, že al-Džazíra je jedinou domácí arabskou televizí se stálým korespondentem v Izraeli.¹⁰⁵

Zdroj financování

Al-Džazíra je stále z větší části placena katarským vládnoucím emírem, protože svým vysíláním kritickým vůči ostatním arabským vládám a USA vyvolala bojkot svého reklamního času¹⁰⁶ a připravila se tak o možnost získat dostatek příjmů z reklamy od společností, které v regionu podnikají.¹⁰⁷ I tak ale al-Džazíra v roce 2005 vydělala na příjmech z reklamy více než konkurenční al-Arabíja. Ani to však nestačilo pokrýt její náklady¹⁰⁸, které jsou zhruba 300 miliónů dolarů ročně¹⁰⁹. Každý rok proto al-Džazíra od katarské vládnoucí rodiny dostane zhruba 100 miliónů dolarů¹¹⁰ (podle jiného zdroje „jen“ 60 miliónů¹¹¹). Obdobně je na tom i konkurenční al-Arabíja. Roli při tom hraje i limitovaný rozsah trhu s reklamou v arabském světě. Nemělo by také zůstat bez povšimnutí, že al-

¹⁰⁰ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 218.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*, str. 117.

¹⁰³ *Facts and Figures* [on-line].

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 216.

¹⁰⁶ Tento bojkot se v souvislosti se zpravodajstvím o válce v Afghánistánu roce 2001 začal týkat i významných amerických firem. (Sakr, Naomi: *Arab Television Today*, str. 143)

¹⁰⁷ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 83-4.

¹⁰⁸ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 355.

¹⁰⁹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 7.

¹¹⁰ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 34.

¹¹¹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 85.

Džazíra je jedinou domácí arabskou satelitní televizí, která je kompletně nezávislá na financování od Saúdů.¹¹²

V Západním světě je obvyklé, že médium by se mělo snažit získat diváky, přitáhnout reklamu a vykázat zisk. Takovýto model však na poli domácích arabských satelitních televizí neexistuje. Média nemusí vykazovat zisk, protože jsou dotovaná, zájmy diváků jsou vedlejší a reklama postradatelná. Al-Džazíra i al-Arabíja se však svým vztahem vůči divákům a snahou si je udržet a získat další projevují více „tržně“, než je tomu u ostatních domácích satelitních televizí v daném regionu zvykem.¹¹³ Aby tomu dostála a diváky neztratila, musí ovšem i al-Džazíra měnit dikci své zpravodajské agendy v závislosti na vývoji událostí a arabského veřejného mínění¹¹⁴, což opět není pro domácí arabské satelitní televize nikterak obvyklé.

Účel vysílání al-Džazíry

Prvotním účelem televize al-Džazíra bylo členění mediální převaze Saúdů, kteří v 80. a 90. letech v regionu vedli vůči Kataru očerňovací kampaň.¹¹⁵ Konkrétně šlo o konkurování saúdským médiím, jako jsou televize MBC, ART, Orbit a aš-Šarq 1-Awsat.¹¹⁶ Al-Džazíra proto kritizovala politiku a režim Saúdské Arábie s cílem oslabit¹¹⁷ jeho domácí a regionální kredit na úkor Kataru.¹¹⁸ Snaha docílit vysíláním al-Džazíry zvýšení¹¹⁹ katarské prestiže a vlivu¹²⁰ měla v konečném důsledku podpořit katarskou zahraniční politiku a nezávislosti země a její vládnoucí rodiny.

Al-Džazíra pomáhá vyvažovat geopolitické postavení Kataru mezi Saúdskou Arábií a USA. Svou kritikou USA a svým panarabismem¹²¹ totiž zastírá, že katarská vládnoucí rodina svoji nezávislost na Saúdské Arábií opírá zejména o strategické spojení s USA, které mají na

---

¹¹² Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 221.

¹¹³ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 78.

¹¹⁴ Tamtéž, str. 80.

¹¹⁵ Tamtéž, str. 84.

¹¹⁶ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 215.

¹¹⁷ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

¹¹⁸ Například vysílání prohlášení Bin Ládina bylo především zaměřeno proti saúdskému režimu, nikoliv USA, jakkoliv se to tak západním komentátorům jevílo. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 51)

¹¹⁹ Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 163.

¹²⁰ Lamoum, Olfa: *Al-Jazira, miroir rebelle et ambigu du monde arabe*, str. 13.

¹²¹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 95.

ostrově několik základen¹²², což jí mimo jiné umožňuje ustát tlak arabských států volajících po zavření televize al-Džazíra. Není bez zajímavosti, že ve stejnou dobu, kdy al-Džazíra horlivě kritizovala americkou zahraniční politiku, povolil katarský vládnoucí emír, který al-Džazíru platí, rozšíření amerických vojenských základen mimo jiné i o zařízení původně umístěná na území Saúdské Arábie.¹²³

Vysílání al-Džazíry má víc než jen informační, kulturní, sociální, zábavní a politickou funkci¹²⁴. Tato televize totiž v konečném důsledku vytváří nový systém hodnot, identit a názorů arabské i světové veřejnosti, který je více nakloněn zájmům katarské vládnoucí rodiny a Kataru jako suverénnímu státu.

Důvody založení a placení al-Džazíry katarskou vládnoucí rodinou souvisejí také s celkovou domácí informační a mediální politikou¹²⁵ katarského režimu a reformami po nástupu současného vládnoucího emíra.¹²⁶ Hlavní roli ve snahách o rozvoj elektronické komunikace a médií v katarské společnosti a zapojení katarských občanů na utváření jejich obsahu má „Nejvyšší rada pro informace a komunikační technologií“ zkráceně nazývaná ictQatar¹²⁷, která s al-Džazírou, stejně jako s dalšími mediálními aktéry, úzce spolupracuje¹²⁸.

Vysílání al-Džazíry má i další důvody, které však pravděpodobně rezonují spíše mezi jejími zaměstnanci než chleboďárci.¹²⁹ Jsou jimi především snaha vysílat arabsky Araby pro Araby¹³⁰ a bojovat proti kulturnímu a mediálnímu imperialismu Západu, což je vidět i v deklarovaném¹³¹ (a praktikovaném) důrazu vysílání na zaostalejší anebo Západem přehlížené části světa. Dále jde o snahu zlepšit¹³² úroveň arabské žurnalistiky a bojovat za demokracii a lidská práva v arabském světě.

---

¹²² Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 76-77.

¹²³ Tamtéž, str. 85.

¹²⁴ Burton, Graeme – Jiráček, Jan: *Úvod do studia médií*, str. 140-143.

¹²⁵ Pro více informací k informační, komunikační a mediální politice Kataru viz například: *National Profile of the Information Society in Qatar* [on-line].

¹²⁶ Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 153.

¹²⁷ *About Us* [on-line].

¹²⁸ *ICTQATAR Hosts “Media Connected”* [on-line].

¹²⁹ Účel vysílání domácích arabských médií v arabském světě není podmíněn jen tím, kdo je zřídil a platí, ale také tím, kdo v nich pracuje a odkud takový člověk pochází. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 101)

¹³⁰ El Oifi, Mohammed: *L’effet Al-Jazira*. In: *Politique étrangère*, 2004, volume 69, numéro 3, str. 650.

¹³¹ *Facts and Figures* [on-line].

¹³² *Code of Ethics* [on-line].

V neposlední řadě je účelem vysílání al-Džazíry přitáhnout diváky, protože médium bez diváků je irelevantní. Snaha získat publikum souvisí s panarabskou agendou daného média. Jak je objasněno v dalších kapitolách, šíření¹³³ panarabismu televizí al-Džazíra souvisí s katarskou zahraniční politikou. Stejně tak je však další důvod pro takto zaměřené vysílání ryze pragmatický: v důsledku vzrůstajícího transnacionálního charakteru arabského mediálního trhu je třeba opřít vysílanou agendu o „nejmenší společný dělitel“, aby byl úspěšně osloven co největší počet potenciálních diváků.¹³⁴ Tímto nejmenším společným dělitelem je v arabském světě přirozeně arabská identita, na kterou se ideologie panarabismu primárně zaměřuje. Výběr názvu al-Džazíry proto není náhodou. Jde o název vpravdě panarabistický¹³⁵, protože neodkazuje ani tak na Katarský, jako na Arabský poloostrov.

Charakter zpravodajské agendy a mediálních produktů televize al-Džazíra

Záběr vysílání al-Džazíry je globální, ovšem s důrazem na Blízký východ. Dění v domovském Kataru je však televizí al-Džazíra často tiše přehlíženo. Vysílání al-Džazíry se zaměřuje na témata, která jsou v arabském světě často vnímána jako kontroverzní, ať už je to islám, terorismus, postavení žen či nejrůznější citlivé politické otázky.¹³⁶ V souvislosti s tím se al-Džazíra snaží o vyvážené vysílání a to tak, že vedle sebe staví tři názorové proudy: panarabismus, islamismus¹³⁷ a liberalismus.¹³⁸ Neklade při tom takový důraz na arabský pluralismus náboženský jako politický.¹³⁹ Zároveň věnuje svůj vysílací čas i těm, kdo nejsou slyšet¹⁴⁰ – ať už jde o disidenty, opozici¹⁴¹, chudé lidi ve třetím světě nebo například Portorikánce zverbované do armády USA.

¹³³ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 8, 86.

¹³⁴ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 79.

¹³⁵ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 7.

¹³⁶ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

¹³⁷ Islamismus, který al-Džazíra propaguje, je jiný než islamismus propagovaný al-Arabíjou. U al-Džazíry jde o islamismus Muslimského bratrstva, které Saúdové nenávidí. Například hvězda al-Džazíry, šejch Júsuf al-Qaradáwí, je členem Muslimského bratrstva a původem Egyptan. U al-Arabíji jde naopak o saúdskou verzi wahhábismu, jehož fatwami se – k nelibosti katarské vládnoucí rodiny – musí řídit i většina Kataranů, protože i oni jsou wahhábisté. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 48)

¹³⁸ El Oifi, Mohammed: *L'effet Al-Jazira*. In: *Politique étrangère*, 2004, volume 69, numéro 3, str. 655.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

¹⁴¹ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 2.

Al-Džazíru je možno považovať za „*nové médium*“¹⁴² nejen proto, že pro šíření svého vysílání plně využívá internet. Al-Džazíra tak má například několik kanálů na serveru Youtube, kromě toho využívá i další sociální média a umožňuje sledovat její arabské a anglické zpravodajství živě a zadarmo přes své oficiální internetové stránky. Diváci se mimoto mohou podílet na utváření podoby a obsahu některých pořadů. Obecně její vysílání splňuje kritéria interaktivity¹⁴³ a překračuje tak tradiční koncept masmédií, které pojímalo diváka jen jako pasivního konzumenta mediálních produktů.

Vysílání al-Džazíry nabízí publiku možnost identifikovat se s hodnotami a identitami, které se tato televize snaží rozvíjet a podporovat. Tento vztah je ale oboustranný, protože podoba mediálních produktů al-Džazíry je ovlivněna také tím, pro jaké publikum je primárně určena. Al-Džazíra nejvíce z domácích arabských blízkovýchodních zpravodajských televizních stanic sleduje¹⁴⁴ zájem publika. Tato snaha al-Džazíry jde tak daleko, že její agenda je preferencemi publika ovlivněna více, než je publikum ovlivněno vysílanou agendou.¹⁴⁵ Ne nadarmo se proto často tvrdí, že „*al-Džazíra je hlasem arabské ulice*.“¹⁴⁶

Al-Džazíra klade mnohem větší důraz na vztah s divákem založený na důvěryhodnosti a solidnosti daného média. To je vidět na jejím etickém kódu¹⁴⁷ i proklamovaných principech zpravodajství a publicistiky jako „*názor a další názor*“¹⁴⁸, na kterém jsou formálně¹⁴⁹ založeny její diskusní pořady.¹⁵⁰ Její etický kód je navíc veřejně dostupný a působí tak jako určitý závazek média vůči divákům, že uvedené zásady budou dodržovány. Televize al-Arabíja naopak nic takového volně přístupné nemá. Podle průzkumu¹⁵¹ provedeného

---

¹⁴² „Obecně se ‚nová média‘ chápou jako mediální produkt či prostředek jeho distribuce, k jehož vytvoření, představení či případnému rozšíření je zapotřebí počítače.“ (Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 31) Tento úhel pohledu je ale zavádějící. Důležitější jsou pro definování „nových médií“ principy, na nichž jsou založena: interaktivita, automatizace, modularita aj. (Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 31)

¹⁴³ McQuail, Denis: *Úvod do teorie masové komunikace*, str. 156-157.

¹⁴⁴ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 69.

¹⁴⁵ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 77.

¹⁴⁶ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

¹⁴⁷ *Code of Ethics* [on-line].

¹⁴⁸ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

¹⁴⁹ Diskusní pořady al-Džazíry a názory, které v nich znějí, jsou předpřipravené a disidentské hlasy neslučitelné s pohledem al-Džazíry nebývají tolerovány. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 99.)

¹⁵⁰ Například poskytuje prostor vyjádřením izraelských představitelů. (El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 23)

¹⁵¹ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 278.

v několika arabských zemích během poslední války v Iráku, byla al-Džazíra hodnocena jako nejdůvěryhodnější domácí arabský zpravodajský kanál. Na druhém místě se umístila Saúdy ovládaná Abu Dhabi TV. Al-Arabíja skončila až třetí. Internetové stránky al-Džazíry byly v tomto průzkumu zároveň navíc ohodnoceny jako nejdůvěryhodnější zpravodajská stránka na internetu.

Al-Džazíra svým často odvážným a provokativním vysíláním respektuje inteligenci arabského diváka, který takovýto přístup oceňuje, jak potvrdil například průzkum v Saúdské Arábii.¹⁵² Zároveň ale nelze popřít jistou příležitostnou tendenčnost v jejích pořadech. Příkladem může být způsob volby hostů do diskuzí. Pravděpodobně kvůli zvýšení dramatického efektu jsou například zváni američtí konzervativci a „jestřábi“ a nikoliv lidé ze středu amerického politického spektra.¹⁵³

Protože na Blízkém východě je obecně nemožné získat statistiky, co publikum preferuje, neboť reprezentativní výzkumy veřejného mínění jsou v regionu nemožné, tak se al-Džazíra při volbě vysílané agendy opírá o své reportéry a jejich „cit“ pro nálady a preference publika.¹⁵⁴ Podle některých kritiků při tom však al-Džazíra zachází příliš daleko a nechává se unášet arabskými masami místo toho, aby je vedla.¹⁵⁵

Na Západě je al-Džazíra známá především jako kritik americké zahraniční politiky. Je přirozené, že ji uplatnila především ve chvílích regionálních konfliktů, jako byl Irák či Afghánistán, kde se USA silně angažovaly. Obecně je možné říci, že ve svém zpravodajství o válečných konfliktech na Blízkém východě dává al-Džazíra přednost případnému protiamerickému postoji před slepou neutralitou¹⁵⁶.

Zpravodajství al-Džazíry z válečných konfliktů se vyznačuje jistou dávkou agresivní¹⁵⁷ angažovanosti jejích reportérů, kteří se vydávají na místa bojů či protestů a neohroženě¹⁵⁸ z nich poskytují nejnovější informace a záběry. Důraz na civilní a lidský rozměr války je

---

¹⁵² Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*, str. 124.

¹⁵³ Lynch, Marc: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*, str. 48.

¹⁵⁴ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 29.

¹⁵⁵ Tamtéž, str. 235.

¹⁵⁶ McQuail, Denis: *Úvod do teorie masové komunikace*, str. 293-296.

¹⁵⁷ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 4.

¹⁵⁸ Tamtéž, str. 5.

spolu s důrazem na individuální¹⁵⁹ příběh konkrétních lidí jedním ze základních pravidel válečné žurnalistiky na al-Džazíře. Al-Džazíra přitom nerozlišuje mezi civilisty jednotlivých bojujících stran či různých etnických skupin.¹⁶⁰ Zároveň se však al-Džazíra snaží respektovat vyváženost svých reportáží, což klade ještě výše, než svůj ohled na osudy civilistů.¹⁶¹ Za několik let svého působení v oblasti válečné žurnalistiky na Blízkém východě i jinde si al-Džazíra získala prestiž a pozornost¹⁶², kterou plně zúročila i při válce v Libanonu v roce 2006.

Míra svobody a kontroly vysílání al-Džazíry

Je potřeba uvést, že al-Džazíra není výhradně kontrolována islamisty, teroristy nebo zarytými „*antiami*“.¹⁶³ Představy o tom, že je al-Džazíra hlásnou troubou teroristů nebo islamistickým či antiamerickým médiem jsou pouhými „*výsečemi reality*“, které neberou v potaz kontext, v němž jsou teroristická prohlášení či antiamerické názory na al-Džazíře vysílány¹⁶⁴, ani zásady¹⁶⁵ vysílání al-Džazíry, kterým se musí každý její mediální produkt podříditi. Stejně tak je třeba mít na paměti, že v al-Džazíře vedle sebe existuje hned několik protěžovaných ideologií a názorových proudů, ale žádný nepřevládá.

Al-Džazíra čelí hned několika druhům cenzury. Prvním typem je autocenzura a možná také cenzura uplatňovaná katarskou vládnoucí rodinou vůči televizi al-Džazíra v případě domácích katarských záležitostí¹⁶⁶ a katarské zahraniční politiky¹⁶⁷. Nejde však o bezvýhradně dodržované pravidlo.¹⁶⁸ Tento druh kontroly média je na rozdíl od těch následujících součástí tématu práce. Druhým typem cenzury je tlak ostatních vlád včetně USA a Saúdské Arábie na změnu vysílání al-Džazíry, pokud se dotýká jejich zájmů. Dopad jejich tlaku na vysílání al-

---

¹⁵⁹ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 316.

¹⁶⁰ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 217.

¹⁶³ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Například snaha dát možnost vystoupit oběma stranám sporu či konfrontovat různé názory a úhly pohledu.

¹⁶⁶ Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: *Hérodote*, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 154.

¹⁶⁷ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 234-235.

¹⁶⁸ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 313.

Džazíry byl zpočátku jen příležitostný.¹⁶⁹ Po roce 2001 se však ve vysílání al-Džazíry projevil v rovině diskursu¹⁷⁰ a po říjnu roku 2003 citelně ochabla její kritika USA a Izraele.¹⁷¹

Třetím druhem cenzury je bránění médiu v zahájení distribuce mediálních produktů.¹⁷² Příkladem můžou být USA, kde je prostřednictvím nátlaku na poskytovatele kabelového vysílání al-Džazíře vytrvale bráněno získat a udržet si kabelovou distribuci svého vysílání.¹⁷³ Čtvrtým druhem jsou rozmanité způsoby zabránění možnosti získat informace z místa – od fyzické likvidace reportérů, destrukce nebo vyrabování jejich kanceláří, vyhoštění personálu ze země až po konfiskaci vybavení, mučení, fyzické útoky či zajetí.

Pátým druhem cenzury je následné znemožnění distribuce mediálních produktů. Například pomocí rušení satelitního signálu nebo plošným odpojením elektrické energie divákům. Roli může hrát také preventivní nebo následná represe režimu vůči obyvatelstvu, které vysílání chce sledovat. Šestá a posledním druhem cenzury jsou výhružky i realizované útoky vůči pracovníkům al-Džazíry v jejich domovských zemích.¹⁷⁴ Novináři v arabském světě používají minimální ochrany a jsou velmi snadným terčem pro režimy států, v nichž žijí.¹⁷⁵

Celkově vzato, al-Džazíra je otevřeně či skrytě vytrvale kritizována takřka všemi – od teroristů a diktátorů až po americkou vládu¹⁷⁶ či západní média. Dokonce i část diváků si o al-Džazíře myslí, že je ve skutečnosti proamerická a místo, aby Araby sjednocovala, tak je rozděluje.¹⁷⁷ Jedinou ostentativní výjimku tvoří, alespoň co se otevřené kritiky týče, katarská vládnoucí rodina. Opatření přijatá různými aktéry proti vysílání al-Džazíry jsou často absurdní (např. vypnutí proudu režimem v Alžírsku v době vysílání rozhovoru s opozicí)¹⁷⁸

---

¹⁶⁹ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 83.

¹⁷⁰ Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 158.

¹⁷¹ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 348.

¹⁷² Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 302.

¹⁷³ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

¹⁷⁴ *New Media in the Middle East* [on-line].

¹⁷⁵ Arabští novináři ale čelí i hrozbám ze strany transnacionálních aktérů jako jsou mezinárodní teroristické skupiny, islámské organizace aj. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 5-6)

¹⁷⁶ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 232-234.

¹⁷⁷ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 349-350.

¹⁷⁸ Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*, str. 117.

ale také smrtící (např. opakované a nevyšetřované bombardování kanceláří al-Džazíra armádou USA v Iráku a Afghánistánu)¹⁷⁹.

Vysílání al-Džazíry je jako svobodné vnímáno řadou pracovníků tohoto média a zároveň svojí agendou a jejím podáním a pro laika často nenápadným usměrňováním slouží katarské vládnoucí rodině. Svoboda má i ve vysílání al-Džazíry jisté hranice, ty jsou ale většinou dobře skryty. Příkladem mohou být talk show s diváky, které sice hlásají, že telefonáty diváků jsou „*call in*” ale ve skutečnosti jde o „*call out*”, přičemž si al-Džazíra pečlivě vybírá, koho osloví.¹⁸⁰ Dalším příkladem je etický kód al-Džazíry, který byl zaveden v červenci 2004 v reakci na americký tlak vůči al-Džazíře a katarské vládě kvůli zpravodajství o válce v Iráku.¹⁸¹ Zmíněný etický kód tak měl sloužit nejen zvýšení profesionality vysílání, ale také (a možná především) jako zástěrka pro politická rozhodnutí o tom, co a jak se bude vysílat,¹⁸² a jako nástroj umožňující katarské vládnoucí rodině distancovat se od al-Džazíry v případě, že publikuje mediální produkty, které budou pro katarskou diplomacii těžko obhajitelné¹⁸³. Není proto divu, že akceptace tohoto etického kódu nebyla v samotné al-Džazíře přijata bez problémů.¹⁸⁴

V rámci možností, které jsou ovšem na regionální poměry relativně široké, al-Džazíra bojuje za svobodu slova. Názorně to ukázala v jednom ze svých satirických pořadů, který si vzal na mušku snahu arabských vládců a vlád (s čestnou výjimkou Libanonu a Kataru)¹⁸⁵ vyhnout se jakékoliv veřejné kritice v médiích.¹⁸⁶ Existuje však i velmi kritický názor na al-Džazíru, který v zásadě tvrdí, že toto médium využívající své „*oktrojované a dotované svobody*“ablokovalo svojí přítomností na trhu cestu jiným skutečně svobodným médiím, která by se jinak mohla prosadit a sama uživit.

---

¹⁷⁹ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

¹⁸⁰ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 10.

¹⁸¹ Sakr, Naomi: *Arab Television Today*, str. 70.

¹⁸² Tamtéž, 72.

¹⁸³ Tamtéž, str. 71.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

¹⁸⁶ *al-Jazeera Satire on Arab TV Freedom of Speech* [on-line].

Mediální publikum al-Džazíry

Al-Džazíra je obecně nejsledovanější satelitní televizní stanicí v arabském světě.¹⁸⁷ Zlomovým okamžikem pro prosazení al-Džazíry v arabském světě bylo její zpravodajské pokrytí druhé palestinské intifády v září roku 2000.¹⁸⁸ V roce 2003 70 % Arabů, kteří měli satelitní přijímač, záviselo primárně na al-Džazíře, když šlo o zprávy, dokumentární pořady a politické informace.¹⁸⁹ V roce 2004 se její publikum odhadovalo na 30-50 miliónů diváků¹⁹⁰ z celkem 300 miliónů Arabů.¹⁹¹ Po roce 2006 byla kabelem či přes satelit celosvětově dostupná v 80 milionech domácností.¹⁹² V roce 2008 sledovalo její vlajkový kanál zvaný al Jazeera Arabic kolem 100 miliónů osob a kanál al Jazeera English pak zhruba 40 miliónů osob.¹⁹³

Divácká atraktivita al-Džazíry spočívá především v jejím poutavém válečném zpravodajství. Konflikt v Libanonu v roce 2006 nebyl výjimkou. Je proto logické, že během vysílání zpravodajství o ozbrojených konfliktech na Blízkém východě sledovanost al-Džazíry citelně roste.¹⁹⁴ To samé platí i pro návštěvnost jejich internetových stránek.¹⁹⁵ Televize al-Džazíra se ke svému publiku dostává zadarmo přes satelit a internet či kabelově – v různé míře podle regionu a svých jednotlivých kanálů.¹⁹⁶ Není také bez významu, že al-Džazíra je populární i v Izraeli.¹⁹⁷

---

¹⁸⁷ Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 76.

¹⁸⁸ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 167.

¹⁸⁹ Tamtéž, str. 33.

¹⁹⁰ Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*, str. 117.

¹⁹¹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 231.

¹⁹² *National Profile of the Information Society in Qatar* [on-line], str. 15.

¹⁹³ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 301.

¹⁹⁴ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

¹⁹⁵ Lamoum, Olfa: *Al-Jazira, miroir rebelle et ambigu du monde arabe*, str. 22.

¹⁹⁶ Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* [on-line].

¹⁹⁷ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 306.

1.3.3. Charakteristika televize al-Arabíja

Vznik al-Arabíji

Al-Arabíja vznikla v únoru 2003 jako zpravodajská satelitní televize. Založil ji Shaikh Saleh Kamel, vlastník MBC¹⁹⁸ se silnými vazbami na saúdskou vládnoucí rodinu¹⁹⁹, který se ve svém podnikatelském záměru spojil s dalšími podnikateli ze Saúdské Arábie, Kuvajtu a Libanonu. Kvůli úzkému propojení mezi MBC a saúdským králem Fahdem se MBC přezdívalo “*My Broadcasting Station*”.²⁰⁰ Počáteční investice na spuštění al-Arabíji známé také jako MBC 4²⁰¹ dosáhla 300 milionů dolarů, z nichž většina byla poskytnuta Saúdy.²⁰²

Al-Arabíja se tak na počátku 21. století stala jednou ze třech domácích arabských satelitních televizí, které mají čistě zpravodajské kanály. Dalšími dvěma byly al-Džazíra a ANN.²⁰³ Al-Arabíja nicméně není prvním vážným pokusem o panarabskou satelitní televizní stanici ovládanou saúdským rodem. Saúďové byli se svými projekty panarabských médií na počátku devadesátých let velmi aktivní a měli před katarskou vládnoucí rodinou výrazný náskok. Katar se však jejich konceptem úspěšně inspiroval²⁰⁴ a posunul ho dál v podobě televize al-Džazíra. Založení al-Arabíje pak bylo pokusem Saúďů strhnout diváckou přízeň zpět na svoji stranu.

Důvod, proč al-Arabíja nesídlí v Saúdské Arábii, byť se jedná o převážně Saúdy ovládané médium, je prostý. V Saúdské Arábii je totiž zakázáno, aby z jejího území vysílala jakákoliv soukromá televize nebo rádio.²⁰⁵ Saúdskoarabské restriktce ohledně satelitního televizního vysílání jdou dokonce ještě dále, neboť v březnu 1994 bylo s ohledem na domácí konzervativní islámské kruhy zakázáno přijímání satelitního televizního vysílání. Zákaz však v podstatě nikdo nevyvíhal a příjem satelitního vysílání tak v populaci nadále rostl.²⁰⁶

---

¹⁹⁸ Middle East Broadcasting Center – první soukromý arabský satelitní kanál založený v roce 1991. Sídlem této televize je Londýn. (Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 212)

¹⁹⁹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 212.

²⁰⁰ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 221.

²⁰¹ Vzhledem k existenci kanálů MBC 1, 2 a 3, z nichž se MBC skládá. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 53)

²⁰² Lamoum, Ofa: *Al-Jazira, miroir rebelle et ambigu du monde arabe*, str. 104.

²⁰³ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 214.

²⁰⁴ Tamtéž, str. 216.

²⁰⁵ *National Profile of the Information Society in Saudi Arabia* [on-line], str. 16.

²⁰⁶ Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*, str. 20-21.

Velikost zkoumaného média

Stejně jako v případě al-Džazíry byl i růst a rozvoj televize al-Arabíja postupný. Nejprve byla spuštěna samotná televize se svým zpravodajským kanálem v roce 2003. V únoru 2004 pak byla spuštěna arabská verze jejích internetových stránek. V srpnu 2007 následovala anglická verze webu al-Arabíji a konečně v roce 2008 došlo k zprovoznění jazykových mutací webu v perštině a urdu.²⁰⁷ Až do války v Libanonu v roce 2006 její divácká obec vytrvale rostla na úkor al-Džazíry.²⁰⁸ Al-Arabíja také doufala, že bude při svém rozjezdu profitovat z faktu, že desítky kanceláří v arabském světě již měla připravené (dříve je totiž provozovala její mateřská společnost MBC) a otevřené – na rozdíl od al-Džazíry, které byla z mnoha arabských zemí tou dobou již fakticky vyhoštěna.²⁰⁹

Zdroj financování

Televize al-Arabíja je ve společném vlastnictví podnikatelské skupiny MBC²¹⁰ (Middle East Broadcasting Corporation / Center), která se skládá ze Saúdů, Libanonců, vlivných občanů Spojených arabských emirátů a Kuvajtu.²¹¹ Dominantní postavení v MBC mají nicméně Saúdové²¹². MBC je na jejich kapitálu přinejmenším silně závislá.²¹³

Stejně jako al-Džazíra ani al-Arabíja nemá primárně vysílat proto, aby přinášela finanční zisk. Není proto zarážející, že jak al-Arabíja tak al-Džazíra jsou přes internet a satelit volně dostupné a omezená reklama jim poskytuje jen částečné pokrytí nákladů na provoz. Zbytek finančních prostředků jim plyne převážně od vládnoucí rodiny. Saúdové na al-Arabíju utráceli více peněz než katarská vládnoucí rodina na al-Džazíru v (marné) naději, že ji tím mediálně převálcují a přeplatí část jejího personálu,²¹⁴ což se v pěti případech i podařilo²¹⁵. V mediální válce mezi Katarem a Saúdskou Arábií se tak zase jednou dostal ke slovu střet mezi katarskou kvalitou a saúdskou kvantitou.

---

²⁰⁷ *About Alarabiya.net* [on-line].

²⁰⁸ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

²⁰⁹ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 222.

²¹⁰ *Al-Arabiya TV chief withdraws resignation* [on-line].

²¹¹ Lamoum, Olf: *Al-Jazira, miroir rebelle et ambigu du monde arabe*, str. 104-105.

²¹² Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 83.

²¹³ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 55.

²¹⁴ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 221.

²¹⁵ Tamtéž, str. 222.

Podle informací na webu al-Arabíji měla daná televize spolu se svou sesterskou stránkou *al-aswaq.net* v roce 2007 největší podíl reklamy v porovnání s dalšími arabskými stránkami. Oficiální informace na stránce to přičítají „synergii mezi televizní a online reklamou“²¹⁶. Prostším vysvětlením však bude, že na rozdíl od al-Džazíry je její vysílání méně „závadné“ pro ostatní arabské režimy a navíc má silnějšího ochránce (tj. Saúdy), takže nehrozí jeho rozsáhlý bojkot²¹⁷ ze strany soukromých či kvazi-soukromých firem, které hledají v arabském světě místo pro svoji reklamu.

Účel vysílání al-Arabíji

Opět jako v případě al-Džazíry existuje vícero důvodu pro existenci televize al-Arabíja. Jedním z nich je šíření panarabismu. V případě Saúdů by se za tím dala hledat snaha stmelit skrze arabskou identitu svůj rozlehlý a heterogenní stát a dále pak oslabit jeho konkurenci ze strany arabských nacionalisticky orientovaných režimů jako například Egypt, Irák či Sýrie. Toto sjednocování Arabů pod praporem panarabismu, které díky vysílání televizí al-Džazíra a al-Arabíja probíhá jak mezi obyvatelstvem států regionu, tak mezi blízkovýchodními Araby a diasporou ve světě, někteří nazývají „*novým arabismem*“.²¹⁸

Prozaičtější důvodem vysílání televize al-Arabíja je nabízení alternativy vůči televizi al-Džazíra, kterou Saúdové vnímají jako nástroj²¹⁹ katarské zahraniční politiky. Al-Arabíja tak má čelit konkurenci²²⁰ al-Džazíry a podobně jako ona zároveň uskutečňovat tichou veřejnou diplomacii²²¹ ve prospěch svého ústředního chlebováře. Al-Arabíja při tom nevynechá žádnou příležitost, aby očernila katarskou vládnoucí rodinu. S oblibou k tomu používá témata, která si al-Džazíra spoutaná autocenzurou nemůže dovolit uvést. Jsou jimi například nadstandardní vztahy Kataru a Izraele, Kataru a USA či skandály uvnitř katarské vládnoucí

---

²¹⁶ *About Alarabiya.net* [on-line].

²¹⁷ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 54.

²¹⁸ Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*, str. 24.

²¹⁹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 3.

²²⁰ Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*, str. 119.

²²¹ Veřejná diplomacie je „otevřenou veřejnou komunikací v globální komunikační aréně. Neboť publikum se samo rozhodne, zda přijme poselství [veřejné diplomacie], tak donucení nebo kontrola nejsou použitelné. Místo toho se dá přesvědčení [publika] provést skrze uvěřitelnost (v originálu „trust“) a důvěru. Pokud má mít vláda šanci uspět, musí být veřejná diplomacie zcela důvěryhodná.“ (Kamalipour, Yahya R. – Snow, Nancy (ed.): *War, Media, and Propaganda: a Global Perspective*, str. 223) Není proto náhodou, že si televize al-Džazíra tolik zakládá na své důvěryhodnosti.

rodiny.²²² Al-Džazíra na to reaguje zprávami o stavu lidských práv a postavení žen v Saúdské Arábii nebo například rozhovory s tamějšími disidenty, kteří saúdskou vládnoucí rodinu obviňují z korupce.²²³

Al-Arabíja nevznikla jen jako protiváha a oponent al-Džazíry, ale také jako reakce na neúspěch saúdské mediální kampaně proti irácké anexi Kuvajtu, kterou velká část arabské veřejnosti oslavovala.²²⁴ Nesmí se při tom zapomínat na to, že i Saúdská Arábie se cítila ohrožena iráckou agresí. Spuštění al-Arabíji má tedy mnohem širší kontext, než jen regionální soupeření s Katarem.

Kromě konkurence ostatním médiím hraje al-Arabíja i roli v domácí politice saúdského rodu, konkrétně pak v jeho snaze podporovat ekonomický a společenský rozvoj země. I Saúdové, stejně jako Katar, si uvědomují, že média již nejsou nervem předávajícím informaci ale svalem ovlivňujícím chování ostatních společenských a politických aktérů.²²⁵ Jinými slovy: satelitní televize hrají roli i při rozvoji státu a národa. Katarská a saúdská rodina tedy chápou, že znemožnění pohybu informací podlamuje schopnost ekonomického a společenského rozvoje země a regionu.

Za úvahu také stojí možnost, že al-Arabíja a možná i al-Džazíra slouží svým vládnoucím rodinám jako přetlakový ventil, jehož prostřednictvím mohou do světa upouštět politická prohlášení a ovlivňovat mezinárodní scénu způsobem, který by byl pro jejich diplomatické kanály neúnosný. Dále al-Arabíja a al-Džazíra slouží jako nástroj udržování jisté míry autonomie a svobody jednání saúdské a katarské vládnoucí rodiny vůči jejich spojencům a bezpečnostním garantům.

V neposlední řadě je pak vznik al-Arabíji výsledkem mediálního boje mezi Saúdskou Arábií a Katarem. Saúdská strategie pro regionální mediální sféru na Blízkém východě od počátku spočívala v její monopolizaci pod saúdskou kontrolou, což se projevilo skupováním nejrůznějších médií saúdskými podnikateli a vládnoucí rodinou. Al-Džazíra však tuto strategii úspěšně přelstila svojí odlišností, která spočívá například v novém pojetí zpravodajské

---

²²² Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 56-57.

²²³ Tamtéž, str. 58.

²²⁴ Tamtéž, str. 53.

²²⁵ Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*, str. 100.

agendy, prolomení dosavadních tabu či kritice dříve nedotknutelných arabských vládců.²²⁶ Vysílání al-Arabíji je reakcí na nástup al-Džazíry. Al-Arabíja chce sice vypadat jako al-Džazíra (například se inspirovala jejím profesionalismem a agresivním tónem zpravodajství)²²⁷, aby získala její vliv a sledovanost, ale při tom nechce, a s ohledem na své vlastníky ani nesmí, překročit hranice, které jsou Saúdy ovládaným médiím vytýčeny.

Charakter zpravodajské agendy a mediálních produktů televize al-Arabíja

Podle slov svého generálního ředitele má stanice al-Arabíja za cíl soupeřit s al-Džazírou, avšak nebýt tak bulvární a přehnaně akční a angažovaná.²²⁸ Dále pak chce al-Arabíja říkat pravdu, ale bez senzací a „způsobování problémů arabským zemím“.²²⁹ Myslím, že je více než oprávněné klást si otázku, zda je něco takového vůbec realizovatelné. Pravda přece může být senzací stejně dobře, jako může „způsobit problém“. V každém případě má však vysílání al-Arabíji svým charakterem a zaměřením podporovat Saúdskou politiku.²³⁰

Abdurrahmán ar-Rašíd, výkonný ředitel al-Arabíji, byl ve svých výročí na adresu al-Džazíry velmi ostrý: „My [tj. al-Arabíja] přitahujeme liberálně orientované lidi, al-Džazíra přitahuje fanatiky.“²³¹ Al-Arabíja se při svém vzniku zavázala používat „neutrálnější“ slovník, než al-Džazíra, vyhýbajíc se slovům jako „mučednictví“ či „odpor“. Al-Arabíja se také nechce pouštět na tenký led živě přenášených politických a intelektuálních debat. Všechny její rozhovory jsou proto vysílány ze záznamu.²³²

Není proto nikterak nečekané, že vysílání al-Arabíji je mnohem umírněnější a více „aktivé“ vůči Saúdům a jejich zájmům, než je tomu u al-Džazíry. Al-Arabíja ve svých pořadech častěji nechává mluvit Saúdy a představitele arabských režimů na úkor nezávislých a kritických osobností, než je tomu u konkurenční al-Džazíry a ve svém zpravodajství je zpravidla umírněně proamerická.²³³

---

²²⁶ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 70.

²²⁷ Tamtéž, str. 64.

²²⁸ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 214.

²²⁹ Lamoum, Olfá: *Al-Jazira, miroir rebelle et ambigu du monde arabe*, str. 105.

²³⁰ Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*, str. 119.

²³¹ Lynch, Marc: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*, str. 43.

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž, str. 23.

Al-Arabíja se snaží sloučit neslučitelné. Na jedné straně lojalita saúdskému režimu a na druhé proklamovaná oddanost profesionální žurnalistice a kvalitnímu zpravodajství. Dobře je to vidět na heslu al-Arabíji, kterým je krotce znějící „*Všude vidíme naději*.”²³⁴, což je v kontrastu s al-Džazírovským „*Všude vidíme zprávy*.”²³⁵, které zní o poznání neohroženěji. Al-Arabiya se tak snaží napodobit styl zpravodajství televize al-Džazíra,²³⁶ ale více či méně v tom selhává, protože si nemůže dovolit přijmout hodnoty a postoje, na kterých je al-Džazíra postavena.

Prvním případem, kdy al-Arabíja ve velkém napodobila styl zpravodajství al-Džazíry byla válka v Iráku v roce 2003. Obě televize si při zpravodajském pokrytí vývoje v Iráku ostře konkurovaly. Al-Arabíja tehdy došla ve svém napodobování al-Džazíry a snaže získat publikum dokonce tak daleko, že se nevyhnula ostré kritice ze strany vlády USA a uzavření své irácké pobočky stejně, jako se tomu stalo v případě al-Džazíry.²³⁷ Důvodem kromě jiného byl její antiamerický postoj. Není však bez zajímavosti, že po americké invazi se vysílání al-Arabíji stalo vůči USA méně kritickým.²³⁸

Al-Arabíja ve svém vysílání kromě panarabismu dává prostor také islamismu stejně jako al-Džazíra, avšak spíše jeho umírněné formě - alespoň z pohledu saúdských vlastníků. Islamistický extremismus televize al-Arabíja ostře kritizuje.²³⁹ Souvislost s tím, za jakou hrozbu saúdský režim islamisty považuje, je nasnadě.

Míra svobody a kontroly vysílání al-Arabíji

Al-Arabíja je ve svém vysílání názorově a tématicky umírněnější než al-Džazíra. I přes jistý antiamerický sentiment tak byla volba slovníku na al-Arabíje vůči USA během války v Iráku trochu zdrženlivější než v případě al-Džazíry.²⁴⁰ Tato zdrženlivost dobře koresponduje s duchem saúdské zahraniční politiky, která pokud možno dbá na konsenzuálnost a vyhýbání se ožehavým tématům a rozhodnutím. Postoj al-Arabíji vůči Saúdům byl jejím hlavním kamenem úrazu, když došlo na test divácké přízně. Ostentativní vyhýbání se pro Saúdy

---

²³⁴ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 6.

²³⁷ Lynch, Marc: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*, str. 213-214.

²³⁸ Tamtéž, str. 23.

²³⁹ Tamtéž, str. 86.

²⁴⁰ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 242.

citlivým tématům jako jsou ženská práva či militantní islám rychle vzalo al-Arabíje vítr z plachet a regionální předstížení al-Džazíry se proto nekonalo.²⁴¹ Kromě kritiky Saúdů ještě u al-Arabíje nepřipadá v úvahu kritika Spojených arabských emirátů a dalších vůči Saúdům nakloněných vlád Zálivu.²⁴²

Avšak i v tomto médiu postupem času došlo ke snahám o svobodné a objektivní vysílání či vyhovění diváckým preferencím, na což saúdská vládnoucí rodina reagovala jak pomocí právních nástrojů, tak i s použitím neoficiálního nátlaku. V prvním případě se jednalo o personální čistku ve vedení televize, kterou saúdsští vlastníci média provedli v roce 2004, když obměnili její management za více pro-americký i přesto, že stanice úspěšně soutěžila s al-Džazírou a změna vedení mohla oslabit postavení al-Arabíji na trhu.²⁴³

V druhém případě šlo o neodvysílání rozhovoru se saúdským princem. Výsledkem byl soudní spor a finanční potrestání al-Arabíji ve prospěch prince v roce 2010.²⁴⁴ V září 2010 došlo k třetímu výraznému zásahu do svobody vysílání al-Arabíji. Generální manažer al-Arabíji Abdul Rahmán ar-Rašíd, známý svými liberálními postoji, byl tehdy donucen podat rezignaci, která však byla nakonec odmítnuta. Na svou obhajobu uvedl, že mu šlo jen o to dělat žurnalistiku lépe, než je tomu v regionu zvykem.²⁴⁵ Rezignace generálního manažera al-Arabíji údajně souvisela s dokumentární řadou o vztahu islámu a Západu, která byla na al-Arabíji odvysílána během posvátného měsíce Ramadánu. Uvedená mediální řada totiž obsahovala kritiku wahhábismu, což je ultra-konzervativní forma sunnitského islámu, kterou Saúdové podporují.²⁴⁶

Jak ukazují výše uvedené případy potrestání al-Arabíji za nerespektování saúdských představ o jejím vysílání, Saúdové řeší problém míry svobody svého média poněkud přímočařeji a s menší mírou citlivosti, než je tomu zvykem u katarské vládnoucí rodiny a televize al-Džazíra. Vysílání al-Arabíje je mnohem více spoutané a konzervativní než vysílání al-Džazíry,²⁴⁷ což však není nic překvapivého, protože ovládání saúdských médií saúdskou

---

²⁴¹ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 223.

²⁴² Sakr, Naomi (ed.): *Arab Media and Political Renewal: community, legitimacy and public life*, str. 83.

²⁴³ Lynch, Marc: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*, str. 65.

²⁴⁴ Za'za', Bassam: *News channel Al Arabiya TV pays for slip-up* [on-line].

²⁴⁵ *Al Arabiya manager's resignation rejected* [on-line].

²⁴⁶ *Al-Arabiya TV chief withdraws resignation* [on-line].

²⁴⁷ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*, str. 307.

vládnoucí rodinou je v arabském světě bráno jako samozřejmost.²⁴⁸ Obecně je možno říci, že zásahy do vysílání al-Džazíry a al-Arabíji ze strany jejich vlastníků jsou systematické, opakované a často zásadní. Jejich intenzita a četnost se ale liší. – O něco větší celkové kontrole je podrobena mediální tvorba televize al-Arabíja.

Mediální publikum al-Arabíji

Al-Arabíja je všeobecně považována za dlouhodobě největšího konkurenta al-Džazíry.²⁴⁹ Podle průzkumu z června 2004 zůstala al-Džazíra nejsledovanějším arabským zdrojem zpráv ve světě i arabském regionu. Al-Arabíja se umístila hned na druhém místě. Údaje o sledovanosti jsou však velmi kusé, dokonce ještě více než v případě al-Džazíry. Důvodem není snaha al-Arabíji tajit svoji sledovanost, ale zejména relativní zaostalost arabského mediálního trhu a schopnosti měřit sledovanost a divácké preference. Obecně vzato al-Arabíja byla a je pouze „dvojkou“ na trhu. Podle průzkumu ze září 2004 byla al-Džazíra sledovanější než al-Arabíja i v Saúdské Arábii (82 % diváků sledovalo al-Džazíru, 75 % pak al-Arabíju).²⁵⁰

V případě publika al-Arabíji je vhodné věnovat pozornost také jejím příznivcům z řad vládnoucích establishmentů arabského světa a USA. Zatímco al-Džazíru všichni svorně kritizují, v případě al-Arabíji měly mnohé vlády a režimy zpočátku kladná očekávání. Kupříkladu americká vláda al-Arabíju před válkou v Iráku vnímala pozitivně.²⁵¹ Náklonnost Američanů a některých dalších vlád však byla většinou krátkodobá. Jakmile al-Arabíja spustila svoje kritické zpravodajství o válce v Iráku, zneprátelila si jak USA, tak představitele irácké po-invazní vlády.²⁵²

Při zkoumání sledovanosti obou zkoumaných televizních stanic bychom neměli ztrácet ze zřetele ještě jeden faktor, který přispívá k významu arabských satelitních televizí v arabském světě. Je jím negramotnost. Katarská a saúdská vládnoucí rodina si dobře uvědomují, že snadná dostupnost a srozumitelnost satelitního vysílání slovem a obrazem obchází problém negramotnosti velké části arabské populace.²⁵³

---

²⁴⁸ Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*, str. 41.

²⁴⁹ *Al-Arabiya TV chief withdraws resignation* [on-line].

²⁵⁰ Lynch, Marc: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*, str. 45.

²⁵¹ Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*, str. 306.

²⁵² Tamtéž, str. 274.

²⁵³ V roce 2000 se odhadovala průměrná míra negramotnosti v arabském světě na 38,7 % (Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*, str. 5).

1.3.4. Shrnutí kapitoly 1.3.

AMM a jeho loajální subsystém byl v roce 2006 stále aplikovatelný na al-Džazíru a al-Arabíju, protože se jedná o hierarchická média a navíc je vládnoucí rodiny kontrolovaly pomocí nástrojů, které odpovídají loajálnímu subsystému AMM.

Televize al-Džazíra, založená katarským vládnoucím emírem v roce 1996, slouží jako nástroj zahraniční politiky katarské vládnoucí rodiny. Jejím účelem je především pomoci zajistit bezpečnost a stabilitu současného katarského režimu, posílit nezávislost a prestiž Kataru a oslabit jeho mocenské konkurenty, zejména saúdskou vládnoucí rodinu. Katarská vládnoucí rodina každý rok na al-Džazíru přispívá částkou kolem sta miliónů dolarů, protože daná televize není zisková. Vysílání al-Džazíry je silně panarabistické, panislamistické a liberální zároveň. Al-Džazíra klade větší ohled na svoji důvěryhodnost a divácké preference, než je u jiných domácích arabských médií na Blízkém východě zvykem. Kvůli svému často velmi odvážnému a kritickému vysílání čelí potížím v řadě zemí, což jí však nebrání být nejsledovanější arabskou satelitní televizí v arabském světě.

Televize al-Arabíja, založená Saúdy v roce 2003, je nástrojem zahraniční politiky saúdské vládnoucí rodiny. Její úkoly jsou obdobné jako v případě televize al-Džazíra, které má být vážnou konkurencí a protiváhou. Stejně jako al-Džazíra je vládnoucí rodinou dotovaná a také není ziskovým médiem. Její vysílání klade důraz především na panarabismus a panislamismus, užitá rétorika a charakter vysílané agendy jsou však umírněnější než v případě al-Džazíry. Oficiálně jde o soukromé médium. Z tohoto důvodu musí sídlit mimo území Saúdské Arábie. Jejím sídlem je proto Dubaj. Al-Arabíja je po al-Džazíře považována za druhý nejsledovanější arabský zdroj zpráv ve světě i v arabském regionu.

1.4. Eliminace části kontrolních proměnných pomocí AMM

Účel kapitoly 1.4.

V této kapitole bude v krátkosti vysvětleno, jak teoretický koncept arabského mediálního modelu (AMM) a jeho loajálního subsystému eliminuje některé kontrolní proměnné, které by jinak mohly být nezávislou proměnnou.

Vyloučení jiného mechanismu kontroly média a aktéra, který by ji vykonával

Stejný subsystém AMM vylučuje jiný způsob ovládnání médií, než jsou nástroje popsané v kapitole 1.2.1. Taktéž vylučuje jiný druh aktéra, který by tuto kontrolu uplatňoval, než jsou vládnoucí rodiny a režimy, které zkoumané médium přímo či nepřímo vlastní nebo převážně financují. Je jím také stanoven obecný rámec, v němž se má vysílání daného média pohybovat.

Vyloučení možnosti odlišného postavení na trhu

Postavení obou zkoumaných médií na arabském mediálním trhu je totožné, protože se jedná o stejný typ médií (tj. domácí arabské satelitní televize zaměřené především na zpravodajství) se stejným druhem vlastníků (tj. místní vládnoucí rodiny). Zkoumaným médiím navíc nejde v první řadě o komerční zisk, ani o ziskovost či finanční udržitelnost.²⁵⁴ Existence obou médií je totiž zaručena finanční podporou, která plyne od příslušné vládnoucí rodiny. Dá se tedy říci, že finanční otázky při volbě agendy a jejím podání nehrají roli.²⁵⁵

Vyloučení odlišného publika, druhu cenzury či způsobu šíření vysílání

Vysílání obou médií je má stejné cílové publikum²⁵⁶ a je k němu šířeno stejnými cestami – především přes satelit a internet. Satelitní i internetové vysílání je dostupné zadarmo, minimálně v případě nejdůležitějších kanálů zkoumaných médií. Způsob uplatnění autocenzury a případné cenzury v obou médiích je shodný, avšak liší se důvody, pro které je tak činěno. V případě vysílání a mediálních produktů televize al-Džazíra a al-Arabíja, které jsou zkoumány v této práci, jsou těmito důvody odlišné vztahy katarské a saúdské vládnoucí rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu v Libanonu v roce 2006, jinými slovy odlišné hodnoty nezávislé proměnné.

---

²⁵⁴ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

²⁵⁵ Vydržová, Barbara: Média vládnoucí rodinou či režimem je v arabském světě nejobvyklejší právě u satelitních televizí. (Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 14)

²⁵⁶ Publikum je „označení institucionalizovaného kolektivního uživatele či příjemce nějakého sdělení“. (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 87) Mediální publikum je pak „institucionálním kolektivním uživatelem či příjemcem nějakého sdělení produkovaného médií“. (Jirák, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 87)

1.5. O významu arabštiny v arabském zpravodajství

Vliv arabského jazyka na dopad mediálních produktů

Ve zkoumaných médiích hraje velmi důležitou roli tzv. „moderní spisovná arabština“ (arabsky „*al-fushá*“). Arabština obecně však není pro Araby jen prostředkem dorozumívání a mezilidské komunikace, ale i nástrojem komunikace s nadpřirozeným světem.²⁵⁷ To obzvláště platí v případě spisovné arabštiny, kterou byl napsán Korán a jejíž moderní formou se taktéž mluví ve většině arabských sdělovacích prostředků.²⁵⁸ Spojení arabštiny s islámem, arabskou identitou a slavnou minulostí Arabů tak dopad orálního projevu a jeho diskursu v arabských médiích na arabské posluchače činí mnohem hlubším a intenzivnějším, než je tomu u nearabského publika.²⁵⁹ V důsledku proto mají arabské reportáže z konfliktů a slova reportérů i jejich respondentů na publikum mnohem větší vliv, než jaký by cizí laický pozorovatel mohl očekávat.

Příčinou této situace je schopnost arabštiny „*spojovat mnohost slov s jediným významem a jediné slovo s mnohostí významů* [, která] činí *arabštinu mimořádně vhodným nástrojem pro náboženské vyjadřování*“²⁶⁰. Na základě své mnohaleté zkušenosti s arabštinou bych si dovilil tvrdit, že to samé platí i na poli ideologie a politiky, která je ve formě publicistického stylu zachycena v arabských médiích.

Význam arabštiny v utváření ideologií, politiky a identit

Mimořádný význam arabštiny pro její mluvčí je v ideologické a politické rovině dán podle arabisty Miloše Mendela třemi faktory:

- „*Arabská kultura se už od předislámských dob vyznačuje tím, že klade mimořádný důraz na vyřčené slovo, jež může mít vysoce expresivní, burcující, až magický náboj.*“²⁶¹ V moderní době to může dobře sloužit k mobilizaci mas, protože

²⁵⁷ Dudák, Vladislav – Křikavová, Adéla – Mendel, Miloš – Müller, Zdeněk: *Islám – ideál a skutečnost*, str. 153.

²⁵⁸ Například na al-Džazíře se jiná verze arabštiny nepoužívá. (Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 7)

²⁵⁹ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 19.

²⁶⁰ Dudák, Vladislav – Křikavová, Adéla – Mendel, Miloš – Müller, Zdeněk: *Islám – ideál a skutečnost*, str. 160.

²⁶¹ Mendel, Miloš: *S puškou a Koránem*, str. 19.

„...recipient ani tak nevnímá věcnou podstatu vyřčeného jako spíše jeho estetickou formu a emotivní obsah.“²⁶²

- V soudobé ideologické rétorice pak „...má slovo (znak) často zároveň rozměr symbolu, protože je recipientem chápán kontextuálně, historicky.“²⁶³
- „Při procesu verbální komunikace, jež má za cíl prosazení ideologické platformy, lze (...) sledovat jednosměrnou vazbu na psychické procesy individuí a celých sociálních skupin.“²⁶⁴ Vyřčené slovo při tom „...jakoby supluje uskutečnění (nedosažitelného) politického činu samého, někdy bývá v naprostém rozporu s realitou.“²⁶⁵

V souvislosti s tím má arabština rovněž velkou roli při vytváření či proměňování regionálních transnacionálních identit.²⁶⁶ Její používání v arabských zpravodajských médiích, které navíc dále podporuje její rozvoj a rozšíření, přispívá i k posilování²⁶⁷ ideologie panarabismu, protože idea společné arabské identity je založena především na myšlence jazykové jednoty²⁶⁸. Jak jednou demagogicky prohlásil přední ideolog panarabismu Sāti’u ’l-Husrí: „Každý arabsky mluvící člověk je Arab.“²⁶⁹

---

²⁶² Mendel, Miloš: *S puškou a Koránem*, str. 20.

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editors): *Identity and Foreign Policy in the Middle East*, str. 21.

²⁶⁷ Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*, str. 18.

²⁶⁸ Tamtéž, str. 19.

²⁶⁹ Tibi, Bassam: *Arab Nationalism: Between Islam and the Nation-State*, str. 189.

2. Operacionalizace proměnných

Účel a struktura 2. kapitoly

Účelem druhé kapitoly je vymezení nezávislé a závislé proměnné a eliminace zbývajících kontrolních proměnných. Nezávislá proměnná této práce je výsledkem vzájemné interakce čtyř faktorů: 1) Identit, které vládoucí rodina Kataru, respektive Saúdské Arábie, má, chce vytvářet / podporovat anebo je k tomu nucena. 2) Ideologií, které s těmito identitami souvisí, a způsobu, jakým jsou užívány v zahraniční politice Kataru, respektive Saúdské Arábie. 3) Obecného způsobu zahraničně-politického jednání dané země, které je ovlivněno jak výše zmíněnými identitami a ideologiemi, tak domácí, regionální a mezinárodní mocenskou realitou. 4) A konečně posledním faktorem jsou konkrétní zájmy, které měla vládoucí rodina v konfliktu v Libanonu v roce 2006.

Aby bylo možné vymezit nezávislou proměnnou, tak je třeba s přihlédnutím k výše uvedeným faktorům nejprve vysvětlit vztah vládoucí rodiny a zahraniční politiky země, v níž vládne (kapitola 2.1.), a vysvětlit koncepci zahraniční politiky Kataru, respektive Saúdské Arábie (kapitola 2.2.). Teprve pak může být v podkapitole 2.3. vymezena nezávislá proměnná. Následně je v podkapitole 2.4. v souvislosti s tím a s výkladem arabského mediálního modelu z první kapitoly vymezena i závislá proměnná. Na závěr je pak v podkapitole 2.5. provedena eliminace kontrolních proměnných, které nebyly vyřazeny pomocí AMM v podkapitole 1.4.

2.1. Vztah vládoucí rodiny a zahraniční politiky u Kataru a Saúdské Arábie

Účel kapitoly 2.1.

Účelem kapitoly je vysvětlit vztah vládoucí rodiny a zahraniční politiky země, v níž vládne. Toto téma se přímo dotýká i vztahu vládoucí rodiny a státu.

O vztahu vládnoucí rodiny a zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie obecně

Stát jakožto instituce je v Kataru a Saúdské Arábii stále spíše jen tenkou skořápkou a pouze jedním ze subjektů, k němuž může být upřena loajalita obyvatel dané oblasti. Zahraniční politiku neformulují volené instituce či politicky neutrální byrokracie ale především vládnoucí rody. Je proto příznačné, že se Saúdská Arábie jmenuje právě podle své vládnoucí dynastie. Řadoví obyvatelé jsou vnímáni spíše jako poddaní než jako občané a jejich podíl na správě věcí veřejných je většinou irelevantní.

Významný je také fakt, že idea národa či suverénního fyzicky vymezeného státu je v případě teritoria Saúdské Arábie a Kataru myšlenkou relativně novou a cizí. Stačí pohled na často lineární pouštní hranice Saúdské Arábie, aby bylo zřejmé, jak umělý a mladý koncept státní idea v regionu Arabského poloostrova představuje. Ideál národního státu je pak pro Saúdskou Arábii či Katar pouhým snem, těžko říci, na kolik a kým vůbec chtěným. Tuto situaci dobře charakterizuje skutečnost, že až v 19. a 20. století začali muslimští vládci pod západním vlivem a tlakem používat titulatury odkazující k teritoriu a nikoliv ke genealogickému či náboženskému původu jejich vlády.²⁷⁰

Stát a vládnoucí rodina coby instituce se v případě Kataru a Saúdské Arábie překrývají, byť nejde zcela o jedno a totéž. Obě země jsou dědičné absolutistické monarchie, v nichž jsou klíčové posty ve vládě a státním aparátu drženy rodinnými příslušníky²⁷¹ vládnoucího klanu či jejich stoupenci a spojenci na základě pokrevních či klientelistických vazeb. Katar a Saúdská Arábie jsou tak potvrzením názoru, že stát coby instituce je na Blízkém východě nástrojem nobility,²⁷² v tomto případě pak zejména nobility pokrevně spřízněné.

Vztah katarské vládnoucí rodiny a tamější zahraniční politiky

Je třeba vzít v úvahu, že vztah mezi zahraniční politikou a identitou je v případě Kataru oboustranný: vznikající identita tohoto mladého státu pomáhá formulovat zahraniční politiku

---

²⁷⁰ Lewis, Bernard: *The Multiple Identities of the Middle East*, str. 58.

²⁷¹ K držení pozic v saúdské mocenské aparátu viz například: Gombár, Eduard: *Kmeny a klany v arabské politice*, str. 54-57. Pro ukázkou obsazení vládních postů příslušníky vládnoucí dynastie v Kataru viz strana 73 v téže publikaci.

²⁷² Lewis, Bernard: *The Multiple Identities of the Middle East*, str. 104.

a tato politika rovněž zpětně utváří identitu jejího tvůrce.²⁷³ Snaha katarské vládnoucí rodiny posilovat skrze svoji zahraniční politiku a vysílání al-Džazíry panarabskou identitu obyvatelstva regionu proto není nikterak náhodná. Překryv struktur vládnoucí rodiny a státních institucí je v případě Kataru extrémní: celkem 40 % katarských občanů je totiž spojeno s vládnoucí rodinou rodinnými anebo kmenovými pouty.²⁷⁴ Najít hranici mezi vládnoucí rodinou a zbytkem společnosti je tak krajně obtížné. Hranice mezi státní zahraniční politikou a zahraničními vztahy vládnoucí rodiny v podstatě neexistuje.

Vztah saúdské vládnoucí rodiny a tamější zahraniční politiky

Saúďové se ve své zemi netěší tak hegemonnímu postavení, jako je tomu v případě katarské vládnoucí rodiny. Saúdský stát je relativně mladým a zpočátku neplánovaným výsledkem třiceti let saúdských výbojů z období první třetiny 20. století²⁷⁵ a přes vynucenou²⁷⁶ vnějškovou uniformitu je populace Saúdské Arábie ekonomicky, politicky a sociálně heterogenní.²⁷⁷

Saúďové nejenže postrádají výraznou početní převahu nad ostatními skupinami obyvatelstva, ale chybí jim i tradiční opory moci, kterými jsou vazba na některý z kmenů či čerpání legitimacy z beduínské minulosti svých předků. Saúďové jsou původem usedlíci a obchodníci, nikoliv beduíni.²⁷⁸ Dokonce nejsou ani silně napojeni na některý z tamějších kmenů.²⁷⁹ Vláda Saúďů proto není postavena na převaze nad ostatními ale na roli vládnoucí rodiny a jejich spojenců coby mediátorů a balancérů v mocenských a sociálních tenzích a konfliktech mezi různými skupinami a identitami.²⁸⁰

Saúdská vládnoucí rodina si sice udržuje osobní kontrolu nad nejdůležitějšími sférami státní správy a politiky včetně té zahraniční²⁸¹, avšak charakter této politiky, jak je uvedeno v další kapitole, odpovídá především roli mediátora, kterou saúdská vládnoucí rodina musí hrát v domácí politice, aby si udržela své postavení.

---

²⁷³ Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editors): *Identity and Foreign Policy in the Middle East*, str. 199.

²⁷⁴ El-Katiri, Mohammed – Tatham, Steve: *Qatar: A Little Local Difficulty?* [on-line], str. 2.

²⁷⁵ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 4-5.

²⁷⁶ Tamtéž, str. 200-201.

²⁷⁷ Tamtéž, str. 6.

²⁷⁸ Tamtéž, str. 15.

²⁷⁹ Tamtéž, str. 16.

²⁸⁰ Tamtéž, str. 9.

²⁸¹ Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*, str. 40.

2.2. Koncepce zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie

Účel a struktura kapitoly 2.2.

V této kapitole je popsána koncepce zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie platná v době konfliktu v Libanonu v roce 2006. Pozornost je zde kladena především na ty rysy hraniční politiky, které se promítly do způsobu vysílání al-Džazíry, respektive al-Arabíji, o konfliktu v Libanonu v roce 2006. Mezi ně patří zejména identity a ideologie užívané vládnoucí rodinou a obecné zahraničně-politické chování dané země. Kapitola 2.2. má tři části. V první jde o obecný výklad determinantů zahraniční politiky, které jsou společné jak Kataru, tak Saúdské Arábii. V druhé části se již jedná o koncepci zahraniční politiky Kataru a ve třetí části pak o koncepci zahraniční politiky Saúdské Arábie.

2.2.1. Společné determinanty zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie

Výčet společných determinant zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie

Koncepce zahraniční politiky obou zemí je ovlivněna zejména snahou **udržet stabilitu režimu a nezávislost** státu a dále pak jejich postavením ve světovém politickém systému²⁸², přičemž jak Katar, tak Saúdská Arábie nejsou svým vlivem ani ambicemi globální mocnosti a starají se o své domácí a **regionální** záležitosti více než o globální politiku.²⁸³ U Saúdské Arábie²⁸⁴ a Kataru je také místo unilaterální mocenské politiky vidět především snaha **mít více spojenců** a postrkovat je podle potřeby proti sobě v rámci strategického balancování mezi nimi a mezi regionálními hrozbami.

Dalším determinantem zahraniční politiky jsou identity, s nimiž vládnoucí rodina ve své zahraniční politice pracuje. Tyto identity by se daly zasadit do pomyslného trojúhelníku stát–náboženství–etnikum. Obzvláštní pozornost je při tom třeba věnovat **transnacionálním identitám**. Při zkoumání role identit v zahraniční politice Kataru a Saúdské Arábie nejde jen o to, jaké identita je zvolena, ale i jak je interpretována a o jakou její variantu se jedná.²⁸⁵

---

²⁸² Například obě země jsou spojenci USA.

²⁸³ Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*, str. 343.

²⁸⁴ Tamtéž.

²⁸⁵ Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editors): *Identity and Foreign Policy in the Middle East*, str. 6.

Volba identit, které vládnoucí rodina užívá, je výslednicí toho: a) čím se cítím být (např. příslušníkem saúdského rodu), b) čím chci být (např. panarabistou, protože mi to získá v regionu politický kredit), c) čím musím být (coby Saúd např. konzervativním sunnitským muslimem, protože můj rod chrání svatá místa islámu).

S tématem identit úzce souvisí nejrůznější **ideologie**, s nimiž vládnoucí rodina ve své zahraniční politice pracuje. S těmito ideologiemi a výše zmíněnými identitami je také spojena otázka legitimacy a podpory vlády dané rodiny, která je závislá na socio-politické realitě dané země.²⁸⁶

Vzájemný vztah Kataru a Saúdské Arábie je taktéž nepochybně významnou determinantou zahraniční politiky obou států, přičemž se jedná o vztah chladný, což je zapříčiněno mocenským soupeřením a ozbrojenými pohraničními střety z počátku devadesátých let, které se neobešly beze ztrát na životech na obou stranách. Katar také obviňuje Saúdy ze snahy o svržení současného vládnoucího emíra a obnovení vlády jeho otce v roce 1996.²⁸⁷

Rozdílný **mocenský potenciál** Kataru a Saúdské Arábie je další determinantou jejich zahraniční politiky. Přičemž výrazně vyšší je v případě Saúdské Arábie, než Kataru. Saúdská Arábie si tak může dovolit jednat více jako regionální velmoc a klást menší důraz na kompromis, vyjednávání a balancování mezi ostatními mocnostmi než Katar.

Míra homogenity (v případě Kataru) respektive heterogenity (v případě Saúdské Arábie) území a populace hraje v jejich zahraniční politice rovněž velkou roli. Například saúdská obava z Íránu a šíitů je o to větší, že ve východní části území Saúdské Arábie žije početná šíitská komunita, která již proti vládnoucí rodině dříve násilně vystoupila, avšak byla potlačena.²⁸⁸

Obě země používají ve vzájemné bitvě o arabské veřejné mínění a regionální vliv svá **média**. Vzájemné mediální přestřelky al-Džazíry a al-Arabíji v případě potřeby nevynechají žádnou šanci zkritizovat svého konkurenta anebo jeho chleboďárce. Nejinak tomu bylo i v případě

---

²⁸⁶ Role ideologií v zahraniční i domácí politice vládnoucích rodin Kataru a Saúdské Arábie je o to větší, že oba země svůj národ a jeho identitu teprve budují.

²⁸⁷ Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 153-154.

²⁸⁸ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 147.

české aféry s katarským princem, kterou úspěšně zužitkovala al-Arabíja.²⁸⁹ Všechny tyto determinanty zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie se samozřejmě vzájemně ovlivňují a často i překrývají. Vidět zahraniční politiku Kataru a Saúdské Arábie pouze realistickým prizmatem moci, bezpečnosti a přežití, by bylo příliš krátkozraké.²⁹⁰

Odlišná dynamika zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie

Tyto determinanty zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie ve výsledku stojí za odlišnou dynamikou zahraniční politiky obou států. Katarská vládnoucí rodina řídí domácí rozvoj a zahraniční politiku spíše v závislosti na mezinárodním vývoji a nejmodernějších technologických a společenských trendech ve světě, kdežto Saúdové řídí svoji zahraniční politiku především podle své domácí politiky soustředěné na budování státu, stabilitu režimu a s tím související neustálé nastolování rovnováhy mezi modernizací a tradicí.

Konkrétním příkladem může být na jedné straně katarská podpora svobodnějších médií, protože vedení země si je vědomo, že svoboda slova je obyvatelstvem regionu žádána. Na druhé straně je příkladem Saúdská Arábie podporující konzervativní a islamistické²⁹¹ sunnitské kruhy ve světě, protože to samé z pragmatických důvodů činí i doma. Jinými slovy: dynamika, která určuje vztah mezi domácí a zahraniční politikou, je v Kataru vůči Saúdské Arábii opačná. Saúdům jde o udržení status quo v regionu a jeho sladění se situací doma. U Kataru, coby vyzyvatele toho regionálního hegemonu, je tomu naopak.

Pár slov ke střetu panarabismu a panislamismu v zahraniční politice Kataru a Saúdské Arábie

Obě země také čelí vzájemnému střetu ideologií, které ve své zahraniční politice paralelně prosazují. Katar a Saúdská Arábie například podporují jak panarabismus, tak panislamismus. Obě ideologie jsou však fakticky neslučitelné. Saúdové tento problém nebyli dosud schopni vyřešit²⁹², jakkoliv se jeho existenci snaží popřít. Katarská vládnoucí rodina jej částečně obchází, když na al-Džazíře umožňuje o těchto ideologiích svobodnou a otevřenou diskuzi a ponechává řešení jejich neslučitelnosti na divácích.

---

²⁸⁹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 55.

²⁹⁰ Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editors): *Identity and Foreign Policy in the Middle East*, str. 3.

²⁹¹ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 222.

²⁹² Tamtéž, str. 198.

2.2.2. Koncepce zahraniční politiky Kataru v roce 2006

Základní rysy katarské zahraniční politiky

Katar je monarchií s některými prvky demokracie, které byly blahosklonně avšak nikoliv bez pojistek a jistých omezení poskytnuty lidu katarským vládnoucím emírem.²⁹³ Základním principem katarské zahraniční politiky je udržování dobrých vztahů s USA²⁹⁴ a Íránem bez ohledu na to, co se momentálně v regionu odehrává, a dále udržování nadstandardních (na arabský stát) vztahů s Izraelem.²⁹⁵ Katar se opírá o řadu vzájemně propletených a hlídajících se spojení. Po USA a Íránu je to ještě zejména Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu (GCC), která funguje jako jistá garance bezpečnosti Kataru před vnějším napadením ze strany Íránu či USA.

Postavení Kataru a jeho současného vládnoucího emíra je delikátní. Relativně malý stát sevřený mezi regionálními mocnostmi Íránem a Saúdskou Arábií musí ve své zahraniční politice mezi jednotlivými mocenskými bloky notně balancovat. Vládnoucí emír tak dal například na jedné straně vzniknout al-Džazíře kritizující zahraniční politiku USA a na druhé straně je až s podivem, jak rychle po svém převratu dosáhl uznání své vlády ze strany USA, jejichž pozitivní reakce dokonce předstihla všechny státy Zálivu.²⁹⁶

Katarská zahraniční politika spočívá v děláním všeho, co je možné, aby se země odlišila od svého saúdského souseda.²⁹⁷ Na rozdíl od svého velkého a v zahraniční politice poněkud zdrženlivého až letargického souseda se Katar snaží o dynamickou až agresivní zahraniční politiku, která by odpovídala spíše regionální mocnosti a ne tak malému ostrovnímu státu, jakým je Katar, i pokud vezmeme v potaz jeho surovinové bohatství.²⁹⁸ Ve svých zahraničně-politických aktivitách se Katar snaží hrát roli zprostředkovatele v konfliktech a poskytovatele dobrých služeb²⁹⁹. Podmínkou k tomu jsou pokud možno dobré vztahy se všemi zeměmi regionu.

---

²⁹³ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 61-63.

²⁹⁴ Kromě bezpečnostní spolupráce jde i o spolupráci ekonomickou. Jednou z cest zajištění katarské bezpečnosti proto byl rozvoj těžby zemního plynu ve spolupráci s americkými firmami jako je Chevron. (Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 140)

²⁹⁵ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 56.

²⁹⁶ Tamtéž, str. 59.

²⁹⁷ Tamtéž, str. 53.

²⁹⁸ El-Katiri, Mohammed – Tatham, Steve: *Qatar: A Little Local Difficulty?* [on-line], Key Findings.

²⁹⁹ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 13.

Orientace Kataru na nemateriální faktory zahraniční politiky

I přes svoji malou velikost patří Katar mezi regionální mocnosti, pro které je klasická mocenská a silová politika těžko dosažitelná. Z tohoto důvodu se Katar snaží zvýšit svůj mocenský potenciál a mezinárodní vliv pomocí nemateriálních faktorů jako jsou normy, mezinárodně-politické funkce³⁰⁰, identity a hodnoty. Jedním z výsledků této snahy bylo i založení televize al-Džazíra. Není náhodou, že vysílání al-Džazíry o válečných konfliktech má s lidskou bezpečností mnoho společného (například v podobě důrazu na osud civilistů). Zdůraznění utrpení civilistů v médiích totiž může pohnout veřejným míněním, které následně zvýší tlak na mírové řešení konfliktu, které si Katar dovolí navrhnout a zrealizovat.

Katarská vládnoucí rodina se ve své zahraniční politice zajímá o využití nemateriálních faktorů kvůli celé řadě důvodů. Vytváření a upevňování norem mezinárodní politiky totiž vymezuje, co je na jejím poli možné a legitimní i pro mocenské konkurenty. Takováto politika navíc efektivně ovlivňuje pořadí priorit i v agendě zahraniční politiky dalších států regionu a dále zvyšuje cenu politiky, která je uskutečňována na základě jiných proklamovaných důvodů – například materiálních či unilaterálních národních zájmů. Hodnoty a identity, které jsou při tom použity, se podílí nejen na utváření výsledků dané politiky ale i na jejich interpretování žádoucím směrem³⁰¹. Zahraniční politika opřená o nemateriální faktory v neposlední řadě také slouží k minimalizaci opozice a mobilizaci podpory³⁰² mimo jiné skrze kladení důrazu na svou nemateriální a altruistickou motivaci.

Role al-Džazíry v katarské zahraniční politice

Podle Mohammeda El Oifiho se diplomatický vliv Kataru v regionu opírá pouze o popularitu a důvěryhodnost al-Džazíry v arabském světě.³⁰³ Aby tomu tak zůstalo, orientuje Katar svoji zahraniční politiku podle většinového arabského veřejného mínění a jeho preferencí.³⁰⁴ Je logické, že se totéž snaží katarská vládnoucí rodina rámcově činit i v případě vysílání televize al-Džazíra.

---

³⁰⁰ Například role Kataru coby regionálního zprostředkovatele mírového řešení ozbrojených konfliktů.

³⁰¹ Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editors): *Identity and Foreign Policy in the Middle East*, str. 177.

³⁰² Tamtéž, str. 178.

³⁰³ El Oifi, Mohammed: *L'effet Al-Jazira*. In: *Politique étrangère*, 2004, volume 69, numéro 3, str. 660.

³⁰⁴ Tamtéž.

Katarská zahraniční politika a vysílání al-Džazíry jsou, alespoň oficiálně, striktně oddělené. Zatímco tak al-Džazíra kritizuje arabské režimy, katarská diplomacie se s nimi snaží udržet přátelské vztahy.³⁰⁵ Katarská zahraniční politika a charakter vysílání al-Džazíry jsou však také kompatibilní, takže al-Džazíra například svým bojem za demokracii a lidská práva a člením z vůli Izraele a USA zvyšuje prestiž Kataru v regionu.³⁰⁶

Přínos vysílání al-Džazíry pro katarský režim však nespočívá jen v podpoře prestiže a v tiché veřejné diplomacii Kataru. Primární účelem je podpora stability a nezávislosti katarského režimu a vlády současného emíra, který trůnu ujal po svržení svého otce, čímž si vysloužil nepřátelství některých regionálních režimů.³⁰⁷ Al-Džazíra má proto tyto režimy oslabit svojí kritikou a podporou tamější opozice, respektive tím, že jí poskytuje svůj vysílací čas. Arabská veřejnost tak může být katarským vládnoucím emírem vnímána jako jeho nevědomý spojenec v úsilí zajistit stabilitu katarského režimu.

Al-Džazíra má svým vysíláním konsolidovat katarský režim vůči vnějším silám a konkurentům.³⁰⁸ Katarská vládnoucí rodina za tímto účelem využívá al-Džazíru jako nástroj prosazování nadnárodních či transnacionálních identit, s kterými se má katarská populace ztotožnit. Výsledkem tohoto úsilí má být posílení legitimacy nezávislého Kataru, který by jinak mohl být regionálními kritiky a konkurenty brán za umělý stát či národ.³⁰⁹

V neposlední řadě je zde al-Džazíra proto, aby oslabila úhlavního nepřítele katarského režimu, kterým jsou Saúdové. Proto al-Džazíra ve svém vysílání krom jiného prosazuje ideje demokracie a národní suverenity.³¹⁰ Spojení těchto idejí s katarskou zahraniční politikou je v tomto případě nasnadě. - Demokracie je něco, čeho se Saúdské Arábii nedostává, neboť se jí Saúdové obávají, a lze to využít ke kritice jejího režimu, národní suverenita je pak norma, která má chránit Katar před saúdským vměšováním.

Role al-Džazíry je vpravdě komplexní a neomezuje se pouze na podporu katarské vládnoucí rodiny či členení saúdské zahraniční politice. Jejím konečným cílem je přetvoření terénu

---

³⁰⁵ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 140.

³⁰⁶ Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*, str. 30.

³⁰⁷ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 68.

³⁰⁸ Tamtéž, str. 69.

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Tamtéž, str. 73.

mezinárodní a regionální politiky tak, aby byl vhodnější pro prosazování katarských zájmů. Ve snaze toho dosáhnout pracuje al-Džazíra s identitami a symboly, neboli jinými slovy se „symbolickou mocí“³¹¹. Symbolická moc „vychází z tvorby, šíření a přijímání symbolických sdělení...“³¹² a je proto logické, že nejvhodnějším nástrojem k jejímu uplatnění jsou právě masmédiá.

I velká média jako je al-Džazíra mohou jen omezeně ovlivnit vlastní rozhodování ostatních aktérů zahraniční politiky a jejich kapacita ovlivnit samotnou strukturu rozhodování (např. během konfliktu v Libanonu v roce 2006) byla taktéž okrajová. Mocenská váha zkoumaných masmédií však spočívá zejména v jejich schopnosti omezovat protivníkovi (např. saúdská vládnoucí rodina) či konkurenci (např. televize al-Arabíja) možnost alternativní reakce skrze nastolení a nastavení agendy (tj. např. vykreslení obrazu konfliktu určitým způsobem) a manipulační či přesvědčovací metody. Kromě toho masmédiá definují širší společenský kontext, v němž jsou činěna rozhodnutí, tím, že ovlivňují lidské potřeby, preference a diskurs. V konečném důsledku tak al-Džazíra svým vysíláním ovlivňuje nejen arabskou veřejnost a vlády ale i ostatní svět.³¹³

Síla vlivu al-Džazíry ještě spočívá v její schopnosti vytvářet své klony a fakticky tak takřka zadarmo znásobovat efekt svých mediálních produktů. Tato „mediálně-normotvorná“ role al-Džazíry se projevuje skrze způsob, jakým změnila arabský mediální trh a donutila ostatní média, aby se jí začala alespoň částečně podobat. Dalším způsobem jak se „naklonovat“ je její podpora jiných stejně smýšlejících mediálních organizací i jednotlivců. Tento aspekt její činnosti je obsažen i v bodě 10 jejího „Etického kódu“³¹⁴

2.2.3. Koncepce zahraniční politiky Saúdské Arábie v roce 2006

Základní rysy saúdské zahraniční politiky

Koncepce saúdské zahraniční politiky je zaměřena na budování státu a především pak na přežití dynastie. Opírá se o pragmatickou adaptaci vůči externím regionálním a globálním hrozbám a využívá přitom mimo-regionálních velmocí ke zvýšení vlastního mocenského

---

³¹¹ Křeček, Jan – Nečas, Vlastimil – Trampota, Tomáš: *Média a moc*, str. 6.

³¹² Tamtéž.

³¹³ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 8.

³¹⁴ *Code of Ethics* [on-line].

potenciálu. Saúdská zahraniční politika taktéž spočívá v přesvědčení o přirozenosti saúdské dominance na Arabském poloostrově a v názoru, že Saúďové jsou ústřední islámská mocnost a jako takoví mají povinnost se starat o blaho muslimů a islámu ve světě. V neposlední řadě se pak saúdská politika opírá také o názor, že v rámci Arabského poloostrova a severní Afriky je možné řídit mezinárodní vztahy jakožto záležitosti osobních vztahů mezi vládoucími neboli „*šejkovský handl*“, jak to nazývá Paul Aarts³¹⁵.

Saúdská zahraniční politika je pragmatická a hlídá primárně bezpečnost státu a režimu. Vydržuje za tímto účelem mocné zahraniční spojence, ale přitom si zachovává autonomii. Zabezpečuje ekonomické zdroje doma a ve světě stejně jako svůj regionální a islámský status. Jednotlivé zájmy saúdské zahraniční politiky jsou nicméně srovnané dle priorit. Zájem o islámské cíle a palestinskou otázku trvá proto jen do té míry, do které nepoškozuje ostatní zájmy, jako je například zadržování regionálních mocenských konkurentů. Pokud je to možné, snaží se saúdská zahraniční politika vyhýbat krizím, unilaterálním krokům a obtížným rozhodnutím. I proto se při řešení palestinské otázky snaží zachovat arabskou jednotu.³¹⁶

Stejně jako v případě Kataru se i Saúďové snaží ve své zahraniční a domácí politice pracovat s vybranými transnacionálními kolektivními identitami. Saúdská zahraniční politika je jedním z prostředků saúdského rodu pro budování státu a zabezpečení vládnoucí rodiny.³¹⁷ Cílem je vybudovat saúdsko-arabský národ a stát, v nichž bude mít saúdská vládnoucí rodina pevné a legitimní postavení. Snaha tohoto stavu dosáhnout je velká, protože saúdská vládnoucí rodina se trvale cítí ohrožena možností revoluce či převratu právě kvůli nedostatečné legitimitě své vlády v očích obyvatelstva.³¹⁸

Jednou z nejdůležitějších identit, o které se Saúďové ve své politice opírají, je islámská identita. Saúdská vládnoucí rodina totiž musí chránit islámské dědictví, protože ovládá Mekku a Medínu a staví svoji legitimitu na ochraně islámu a jeho posvátných míst.³¹⁹ Saúďové při

---

³¹⁵ Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*, str. 339.

³¹⁶ Tamtéž, str. 340.

³¹⁷ Hinnebusch, Raymond – Ehteshami, Anoushiravan (ed.): *The Foreign Policies of the Middle East States*, str. 193.

³¹⁸ Pokud se politici cítí ohroženi ztrátou své mocenské pozice nebo naopak bojují o její získání, pak role identit v jejich úsilí vzrůstá. (Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editors): *Identity and Foreign Policy in the Middle East*, str. 173)

³¹⁹ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 5.

budování saúdsko-arabského národa kladou důraz na jeho muslimskou identitu také proto, že jim dovoluje v jejich zemi ignorovat různorodé lokální identity.³²⁰

S islámskou identitou Saúdské Arábie úzce souvisí doktrína wahhábismu, která v Saúdské Arábii slouží ke spojení a souladu beduínské a usedlé populace.³²¹ Šíření wahhábismu a prosazování konzervativního islámu doma nachází svůj odraz i v zahraniční politice Saúdské Arábie, která mimo jiné „vyvází“ islamismus skrze kulturní, vzdělávací a náboženské aktivity a instituce doma a v zahraničí.³²²

Druhou nejdůležitější identitou, se kterou Saúdové ve své zahraniční politice pracují, po již uvedené identitě islámské, je identita arabská a s ní související ideologie panarabismu. Panarabismus slouží Saúdům pro dosažení dvou cílů: 1) překonání heterogenity a lokálních identit domácí saúdsko-arabské populace, 2) podlomení legitimacy sousedních nacionalistických režimů. V souvislosti s tím Saúdové oficiálně vehementně odmítají arabský nacionalismus³²³, což je ideologie, na níž je postavena legitimita řady sousedních režimů.³²⁴ To, že jej odmítají, ale neznamená, že ho sami neužívají při budování vlastního státu, byť to jejich národně-budovatelský diskurs skrývá.³²⁵

Zahraniční politika Saúdské Arábie je navzdory výše uvedeným národnostně či nábožensky zabarveným identitám velmi pragmatická³²⁶. Konkurenční ideologie a identity jsou nemilosrdně potírány pomocí petrodolarů a prostřednictvím uplatňování politického vlivu skrze loutkové režimy a vzdělávací a kulturní organizace.³²⁷ Saúdové jsou si dobře vědomi svým mocenských limitů a vzájemné závislosti své země a Západu. Tato závislost je navíc silně vychýlená ve prospěch Západu.³²⁸ Saúdská vládnoucí rodina má proto svůj zahraniční

---

³²⁰ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 12.

³²¹ Tamtéž, str. 21.

³²² Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*, str. 341.

³²³ Rozdíl mezi panarabismem a arabským nacionalismem je zhruba následující: panarabismus tvrdí, že Arabové jsou jeden národ, arabský nacionalismus naopak vidí řadu arabských národů – egyptský, syrský, irácký aj.

³²⁴ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 190-191.

³²⁵ Tamtéž, str. 197.

³²⁶ Beránek, Ondřej: *Saúdská Arábie – mezi tradicemi a moderností*, str. 155.

³²⁷ Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*, str. 73-76.

³²⁸ Tamtéž, str. 328.

vliv a roli, kterou hodlá na mezinárodním poli hrát, odstupňované. Zatímco na Blízkém východě hraje Saúdská Arábie roli balancéra, na Arabském poloostrově je hegemonem.³²⁹

Role al-Arabíji v koncepci saúdské zahraniční politiky

Jak už bylo podrobněji uvedeno v kapitole 1.3.3. v části „Účel vysílání al-Arabíji“, smyslem tohoto média je propagace panarabismu³³⁰, členení katarské mediální ofenzivě vedené televizí al-Džazíra a snaha získat si a ovlivnit arabské veřejné mínění. Obecně je možné říci, že al-Arabíja má mediálně „zadržovat“ obraz, jaký al-Džazíra o saúském režimu, jeho spojencích a politice v regionu vytváří. Zájem Saúdů o svoji „mediální legitimitu“³³¹ a využití médií v jejich domácí a zahraniční politice dobře ilustruje zpráva o tom, že saúdský král Abdulláh je zvyklý mít ve své pracovně 32 malých televizí a jednu širokoúhlou plochou televizi k tomu. Další televizi má pak ve svém voze.³³²

V arabském světě je hluboce zakořeněná myšlenka, že když mohu okupovat (fyzicky či jinak) nějaké místo, mohu mu i vládnout.³³³ Saúdové se stejně jako katarská vládnoucí rodina snaží o něco takového v případě médií. Je zde ale rozdíl. Saúdové se snaží nakumulovat pod svoji kontrolu co nejvíce médií a tak v podstatě kolonizovat arabský mediální trh. Katarská vládnoucí rodina se naopak snaží prostřednictvím televize al-Džazíra uchvátit poselství, které je arabským obecnstvem preferováno. Saúdové bojují o kontrolu nad posly, katarská vládnoucí rodina naopak bojuje o kontrolu nad poselstvím. Al-Arabíja je ztělesněním snahy Saúdů získat zpět kontrolu nad tímto poselstvím, o které je Katar připravil.

---

³²⁹ Hinnebusch, Raymond – Ehteshami, Anoushiravan (ed.): *The Foreign Policies of the Middle East States*, str. 198.

³³⁰ Stejně jako u al-Džazíry je i název al-Arabíji navýsost panarabský.

³³¹ Starost o mediální legitimitu v očích poddaných není jen doménou Saúdů. Dokonce i Mubarak před „volbami“ v roce 2005 věnoval své mediální prezentaci velkou péči, ač byla pozice jeho režimu neotřesitelná. (Sakr, Naomi: *Arab Television Today*, str. 14)

³³² Sakr, Naomi (ed.): *Arab Media and Political Renewal: community, legitimacy and public life*, str. 8.

³³³ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 15.

2.2.4. Shrnutí kapitoly 2.2.

Společnými determinanty zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie jsou zejména: snaha udržet stabilitu režimu a nezávislost státu; soustředění se na regionální a nikoliv globální politiku; snaha mít svoji bezpečnost zajištěnou větším množstvím spojenců; identity a ideologie, s nimiž vládnoucí rodina v zahraniční politice pracuje; vzájemný vztah Kataru a Saúdské Arábie; mocenský potenciál; míra homogenity území a populace a snaha využívat v zahraniční politice média. Dynamika zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie je ve vzájemné opozici. Saúdům jde o udržení status quo v regionu a jeho sladění se situací doma s ohledem na stabilitu režimu a budování státu. U Kataru, coby vyzyvatele tohoto regionálního hegemona, jde naopak o změnu status quo.

Katarská zahraniční politika v roce 2006 měla za své základní pravidlo udržování dobrých vztahů s USA a Íránem bez ohledu na to, co se momentálně v regionu odehrává, a dále pak udržování nadstandardních vztahů s Izraelem. Kromě vzájemného mocenského vyvažování mezi USA a Íránem a Íránem a Saúdskou Arábií se katarská bezpečnost ještě opírala o Radu pro spolupráci arabských zemí Zálivu. Hlavním bezpečnostním garantem Kataru ale byly USA. Ve své zahraniční politice se Katar snaží vyrovnat svůj relativně malý mocenský potenciál pomocí využívání nemateriálních faktorů zahraniční politiky, s čímž souvisí i zájem režimu na rozvoji médií a komunikačních technologií. Prominentní postavení v této snaze zaujímá al-Džazíra se svojí popularitou a důvěryhodností. Al-Džazíra podporuje prestiž a vliv Kataru, konsoliduje katarský režim, oslabuje Saúdy a přetváří rámeček regionální politiky.

Saúdská zahraniční politika v roce 2006 byla zaměřena na přežití dynastie a budování státu. Opírala se o pragmatickou adaptaci vůči externím a globálním hrozbám a využívala mimo-regionálních velmocí ke zvýšení vlastního mocenského potenciálu. V souvislosti s vědomím svého postavení regionální mocnosti pak byla saúdská zahraniční politika opřena o přesvědčení, že saúdská dominance na Arabském poloostrově je přirozená a Saúdové mají povinnost starat se o blaho muslimů a islámu na celém světě. Stejně jako katarská zahraniční politika kladou i Saúdové důraz na panarabismus a panislamismus a snaží se při tom využívat médií. Hlavním médiem je zde al-Arabíja, která má kromě jiného sloužit jako protiváha al-Džazíře.

2.3. Vymezení nezávislé proměnné

Účel kapitoly 2.3.

V této kapitole je vysvětleno, jakým způsobem je pojata nezávislá proměnná této práce, kterou je vztah katarské a saúdské vládnoucí rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu v Libanonu v roce 2006 a obecná zahraničně-politická role, kterou chtěla vládnoucí rodina dané země (tj. Kataru či Saúdské Arábie) v konfliktu sehrát.

Zvolení „vybraných aktérů konfliktu“

Nezávislou proměnnou je vztah katarské a saúdské vládnoucí rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu v Libanonu v roce 2006 a obecná zahraničně-politická role, kterou chtěla vládnoucí rodina dané země (tj. Kataru či Saúdské Arábie) v konfliktu sehrát. Uvedený vztah vládnoucí rodiny k vybraným aktérům konfliktu, tvořící první polovinu proměnné, je chápán v kontextu celkové koncepce zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie. „*Vybranými aktéry*“ se zde pak myslí regionální mocnější aktéři, kteří splňují následující podmínky:

- Jde o aktéry, kteří byli do daného konfliktu přímo³³⁴ zapojeni.
- Jde o důležité aktéry konfliktu, kteří hráli v některé jeho fázi (počátek / vlastní boj / ukončení boje) jednu z klíčových rolí.
- Vládnoucí rodiny jim ve své politice věnují velkou pozornost.
- Vztah k nim se v případě katarské a saúdské vládnoucí rodiny lišil.³³⁵

Jmenovitě se proto jedná o následující aktéry: 1) Izrael, 2) libanonský Hizbulláh a libanonští šíité³³⁶, 3) Libanon jakožto stát a libanonští sunnité³³⁷, 4) libanonští Palestinci, 5) Írán a 6) Sýrie.

---

³³⁴ Za přímou účast v konfliktu pro potřebu této práce považuji: 1) vlastní účast na bojových operacích, 2) dodávky zbraní a vojenského materiálu nebo jejich zprostředkování, 3) roli oběti válečných operací (kvůli ztrátám na životech, majetku či ušlému zisku v důsledku válečných operací či například zničené infrastruktury).

³³⁵ Proto nejsou mezi vybrané aktéry zahrnuty například USA, poněvadž jsou strategickým spojencem obou zemí. Vztahy Kataru a Saúdské Arábie vůči USA nejsou zcela totožné. Jejich rozdíl ale není tak velký, aby se citelně projevil rozdílem ve vysílání al-Džazíry a al-Arabíji během války v Libanonu v roce 2006.

³³⁶ Libanonský Hizbulláh a libanonské šíity jsem spojil v jednu kategorii, protože tak jsou vnímáni i ze strany Kataru a Saúdské Arábie.

³³⁷ Libanon jakožto stát a libanonské sunnity jsem spojil v jednu kategorii, protože v době války v Libanonu v roce 2006 koalice tvořená převážně sunnity a křesťany ovládala klíčové posty v libanonských státních institucích, zatímco Hizbulláh a další aktéři hrály roli opozice.

2.4. Vymezení závislé proměnné

Účel kapitoly 2.4.

V této kapitole je ukázáno, jakým způsobem je v práci pojata její závislá proměnná, kterou je pojetí války v Libanonu v roce 2006 ve vysílání televize al-Džazíra a al-Arabíja. Toto pojetí zpravodajství se nebude lišit jen v jednom bodě a nepůjde o homogenní entitu. Bude se spíše jednat o sadu několika rysů, které byly pro vytvoření výsledné podoby vysílání ve zkoumaných televizích nejdůležitější.

Vymezení sledovaných dimenzí vysílání al-Džazíry a al-Arabíji

Je přirozené, že „každé zprostředkování [zpráv] je (...) aktivní interpretativní činností.“³³⁸ Jak uvidíme v následujících kapitolách, způsob této interpretace neboli tohoto pojetí zpravodajství se ve zkoumaných televizích bude odvíjet od nezávislé proměnné. Aby bylo možné zpravodajství obou televizí vzájemně kvalitativně porovnat, je třeba vytýčit hlavní společné dimenze vysílání a sledovat, jakých hodnot vysílání ve sledovaných dimenzích dosahuje. Tyto dimenze vysílání a jejich předpokládané hodnoty jsou následující:

1) Míra informační a názorové otevřenosti:

- Škála, na níž se bude zkoumané vysílání pohybovat: od informační a názorové svobody a vyváženosti k cenzuře a autocenzuře.
- Očekávané hodnoty³³⁹: informační otevřenost a snaha o názorovou vyváženost v případě televize al-Džazíra a autocenzura některých politických a náboženských aspektů a souvislostí konfliktu v případě televize al-Arabíja.

---

³³⁸ Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, str. 43.

³³⁹ Očekávání určitých hodnot, obsažených ve zkoumaném vysílání, je založeno na studiu celkového pojetí vysílání obou televizí a jejich postavení v zahraniční politice Kataru a Saúdské Arábie. Oba tyto faktory byly již vyloženy v předchozích kapitolách.

2) Primární objekt zájmu vysílání:

- Škála, na níž se bude zkoumané vysílání pohybovat: od humanocentrického pojetí vysílání (tj. středem pozornosti je v něm člověk) k ideocentrickému pojetí (čili důraz na ideové, politické či ideologické aspekty konfliktu).
- Očekávané hodnoty: důraz na civilní a individuální dimenzi konfliktu v případě televize al-Džazíra a důraz na politickou stránku konfliktu v případě al-Arabíji.

3) Způsob zasazení konfliktu do kontextu regionálních transnacionálních identit:

- Škála, na níž se bude zkoumané vysílání pohybovat: V případě této dimenze konfliktu se nebude jednat o škálu od-do ale o trojúhelník třech druhů identit: 1) etnická (např. arabská), 2) náboženská (např. šíita), 3) politická (např. občan určitého státu anebo občan země, která patří do širšího regionálního uskupení – kupříkladu Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu).
- Očekávané hodnoty: implicitní snaha o zasazení války do panarabského kontextu v případě televize al-Džazíra a sektářské zdůvodnění příčin konfliktu coby boje sunnitů proti šíitům v případě televize al-Arabíja.

2.5. Eliminace zbývajících kontrolních proměnných

Účel a struktura kapitoly 2.5.

Jak jsem již uvedl v kapitole 1.3.1., tak zkoumané televize spadají do loajálního subsystému AMM. Užití tohoto teoretického konceptu umožnilo v kapitole 1.4. eliminovat část kontrolních proměnných. Účelem této kapitoly je vyloučení zbývajících kontrolních proměnných. Jejich eliminace proběhne pomocí srovnání Kataru a Saúdské Arábie ve třech podkapitolách. Kapitola 2.5.1. je geopolitickým srovnáním obou zemí, kapitola 2.5.2. srovnáním kulturním a lidsko-právním a poslední podkapitola uvádí identity, které Katar a Saúdské Arábie sdílejí a nemohou být tedy příčinou rozdílů vysílání al-Džazíry a al-Arabíji.

2.5.1. Geopolitické srovnání Kataru a Saúdské Arábie

Rozloha³⁴⁰ Kataru činí 11 586 km², což z něj činí, v porovnání se Saúdskou Arábií³⁴¹ a jejími 2 149 690 kilometry čtverečnými, trpaslíčka. Katar je totiž více než 185-krát menší než Saúdská Arábie. U počtu obyvatel je rozdíl mezi oběma zeměmi o něco méně drastický. Zatímco Katar má podle údajů z roku 2009 přes 800 000 obyvatel, z nichž čtyři pětiny tvoří zahraniční pracovníci a dělníci³⁴² bez katarského občanství, u Saúdské Arábie jde podle údajů z téhož roku o 28,6 milionu osob včetně 5,5 milionu zahraničních pracovníků a dělníků.³⁴³ To znamená, že počet obyvatel Kataru je „pouze“ zhruba 36x menší než u jeho „velkého bratra“.

Rozdíl v ekonomice je mezi Kátarem a Saúdskou Arábií rovněž citelný. V roce 2008 byl HDP Kataru 91,33 miliardy amerických dolarů, v přepočtu na obyvatele pak 110 700 dolarů.³⁴⁴ U Saúdské Arábie to bylo 577,9 miliardy, což činí 20 500 dolarů na obyvatele.³⁴⁵ Objem HDP Kataru je tak více než šestkrát menší než u Saúdské Arábie. Možná i v souvislosti s tím Katar na svoji armádu vynakládá dle údajů z roku 2005 10 % HDP³⁴⁶, kdežto u Saúdské Arábie je to o něco nižší hodnota - dle údajů z roku 2007 jde o 9,3 % HDP³⁴⁷.

Jak Katar³⁴⁸, tak Saúdská Arábie³⁴⁹ se ve své ekonomice a vývozu orientují, nikterak překvapivě, na ropu a zemní plyn. Katar má přitom jedny z největších světových zásob ropy a je na třetí³⁵⁰ světové příčce, co se týče zásob zemního plynu³⁵¹. Geografická pozice obou zemí sdílí některé základní charakteristiky: obě leží na Arabském poloostrově, sdílí pobřeží Zálivu³⁵² a přes moře sousedí s Íránem. Vzhledem k regionální geopolitické konstelaci jsou hlavním strategickým spojencem obou zemí USA.³⁵³ Celkově je tedy vidět, že se Katar a Saúdská Arábie citelně liší, co se týče jejich mocenského potenciálu spojeného s materiálními složkami moci (např. velikost ekonomiky, rozloha, počet obyvatel).

---

³⁴⁰ Qatar [on-line]. (c)

³⁴¹ Saudi Arabia [on-line]. (c)

³⁴² Qatar [on-line]. (b)

³⁴³ Saudi Arabia [on-line]. (b)

³⁴⁴ Qatar [on-line]. (b)

³⁴⁵ Saudi Arabia [on-line]. (b)

³⁴⁶ Qatar [on-line]. (b)

³⁴⁷ Saudi Arabia [on-line]. (b)

³⁴⁸ Qatar [on-line]. (b)

³⁴⁹ Saudi Arabia [on-line]. (b)

³⁵⁰ Qatar [on-line]. (a)

³⁵¹ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 50.

³⁵² Ve své práci používám neutrální termín „Záliv“, protože podle Arabů jde o Arabský záliv a podle Íránců o Perský záliv.

³⁵³ Qatar [on-line]. (a), Saudi Arabia [on-line]. (a)

2.5.2. Kulturní a lidsko-právní srovnání Kataru a Saúdské Arábie

Katar a Saúdská Arábie se shodují jazykově (arabština), etnicky (Arabové), nábožensky (sunnitská forma islámu spadající pod wahhábitský³⁵⁴ madhab³⁵⁵) i původem (beduínské kořeny). Jak Katar³⁵⁶, tak Saúdská Arábie³⁵⁷ jsou také v podstatě absolutistické dědičné monarchie, byť se v jejich mocenském aparátu dají najít jisté volené či částečně volené instituce s převážně konzultativní funkcí. Historie obou zemí je také neoddělitelně spjata.

V čem se obě země mírně odlišují, je míra společenských a politických svobod, což platilo i v roce 2006 v době války v Libanonu. Obě země jsou sice v metodologii nevládní organizace Freedom House označeny jako „nesvobodné“³⁵⁸, avšak Katar má o stupeň lepší hodnocení jak v případě politických práv (hodnoceno za 6³⁵⁹), tak osobních svobod (hodnoceno za 5). V porovnání se západoevropskými standardy jde však stále o pomyslné srovnání mezi jednookým a slepcem. Míra společenské svobody, včetně žen, je v Kataru zásluhou reformem současného emíra o něco větší než v případě Saúdské Arábie,³⁶⁰ v celkovém hodnocení míry svobody v zemi se to však zásadně neprojevilo.

Svoboda slova je v případě Kataru jen o málo větší než u Saúdské Arábie. Saúdská Arábie je vyhlášená svojí tvrdou cenzurou a potíráním kritických názorů včetně mediální sféry.³⁶¹ Obdobná situace panuje i ve školství. Sektářský přístup k ostatním vírám a jejich variantám je pro saúdský vzdělávací systém charakteristický.³⁶² Pouze být wahhábistickým sunnitou je správné, všechny ostatní konfese jsou podle saúdské propagandy pomýlené, špatné a nemají být tolerovány.

Katar však nezůstává o mnoho pozadu: svoboda slova a svobodný tisk jsou silně omezeny, veřejná kritika vládnoucí rodiny, islámu a některých dalších témat je zapovězena.³⁶³ I po

---

³⁵⁴ Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 153.

³⁵⁵ Madhab je termín označující směr (tj. školu) výkladu islámského práva.

³⁵⁶ *Qatar* [on-line]. (a)

³⁵⁷ *Saudi Arabia* [on-line]. (a)

³⁵⁸ *Saudi Arabia (2006)* [on-line].

³⁵⁹ Hodnoceno na škále od 1 do 7, kde 7 je nejhorší ohodnocení.

³⁶⁰ El-Katiri, Mohammed – Tatham, Steve: *Qatar: A Little Local Difficulty?* [on-line], str. 2.

³⁶¹ *National Profile of the Information Society in Saudi Arabia* [on-line], str. 16.

³⁶² Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 191.

³⁶³ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 75.

oficiálním konci cenzury po nástupu současného vládnoucího emíra došlo opakovaně k uzavření médií, která byla vůči vládě kritická.³⁶⁴ Existence soukromých televizních stanic sídlících na území Kataru nebo Saúdské Arábie není povolena. Al-Džazíra v Kataru je v tomto směru **jedinou výjimkou**.³⁶⁵ Autocenzura je v Kataru široce rozšířená jak v médiích, tak i na akademické půdě.³⁶⁶

2.5.3. Sdílené identity Kataru a Saúdské Arábie

Katar a Saúdská Arábie sdílejí řadu identit. Jedná se zejména o „zálivovou identitu“ (tzv. „chalídžijovskou“), která je v obou zemích přítomna a je obyvatelstvem často přijímána silněji, než je tomu v případě identity národní.³⁶⁷ Tato skutečnost je manifestována členstvím obou monarchií v Radě pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC). Tato organizace se v posledních letech stala motorem regionální integrace na ekonomické i politické úrovni.

Dalšími sdílenými identitami obou států jsou muslimská, arabská, sunnitská a (polo)ostrovní (neboli „džazírjovská“).³⁶⁸ Všechny tyto sdílené identity jsou transnacionální, kolektivní, nadnárodní (či spíše mimo-národní) a regionální. Jako takové nabízejí alternativu státocentristické či národocentristické identitě, která ani v jednom ze zkoumaných států dosud nezapustila hlubší kořeny.

Kromě identit, které jsou oběma vládnoucími rodinami a jimi ovládanými populacemi více či méně přijímány, jsou zde ještě identity, které jsou oběma vládnoucími rodinami odmítány. Kupříkladu Saúdové odmítají kmenovou identitu.³⁶⁹ To samé se dá očekávat i u katarské vládnoucí rodiny. Budování jednotného národa a ponechání rozdělení populace podle jednotlivých kmenů totiž nejde v případě Kataru a Saúdské Arábie dohromady. V souvislosti s tím jsou Saúdové proti tribalismu i proti beduínským tradicím a způsobu života s výjimkou odpolitizovaného a pro režim nezávadného folklóru.³⁷⁰

---

³⁶⁴ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 76.

³⁶⁵ Tamtéž.

³⁶⁶ Tamtéž, str. 76-79.

³⁶⁷ Da Lage, Olivier: *L'émergence d'une identité « khalijienne » (1971-2004)* [on-line].

³⁶⁸ Tamtéž.

³⁶⁹ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 190.

³⁷⁰ Tamtéž, str. 195-196.

2.5.4. Shrnutí kapitoly 2.5.

V této kapitole byly eliminovány zbývající kontrolní proměnné. Za pomoci geopolitického srovnání Kataru a Saúdské Arábie bylo ukázáno, že se obě země citelně liší, co se týče jejich mocenského potenciálu spojeného s materiálními složkami moci (např. velikost ekonomiky, rozloha, počet obyvatel). Tento **rozdíl mocenského potenciálu je hlavním důvodem pro odlišný charakter saúdské a katarské zahraniční politiky**. Následkem toho jsou i vzájemně odlišné hodnoty nezávislé proměnné v případě Kataru a Saúdské Arábie, protože mocensky silnější Saúdská Arábie si může dovolit jednat jako regionální velmoc, klást větší důraz na donucení a menší na kompromis či vyjednávání a nemusí balancovat mezi mocnostmi či se snažit využít ve své zahraniční politice nemateriálních faktorů tolik jako Katar.

Jazykově, etnicky, nábožensky i původem je obyvatelstvo Kataru a Saúdské Arábie v podstatě totožné. V obou zemích totiž jejich občané mluví arabsky, jde o arabské etnikum, jejich vírou je sunnitský islám podle wahhábitského madhabu a původ většiny obyvatelstva je beduínský. V míře politických a společenských svobod se obě země příliš neliší. O něco lepší situace je sice v případě Kataru, avšak obě země jsou v hodnocení lidských práv u dna světového žebříčku.

Stejná shoda mezi Katarem a Saúdskou Arábií panuje i na poli sdílených identit. Obě země sdílí „zálivovou identitu“ („chalídžíjovská“) a dále pak identitu muslimskou, arabskou, sunnitskou a poloostrovní („džazíríjovská“). Všechny tyto sdílené identity jsou transnacionální, kolektivní, nadnárodní a regionální. Jako takové nabízejí alternativu státocentristické či národocentristické identitě, která ani v jednom ze zkoumaných států dosud nezapustila hlubší kořeny. Na základě mnohostranného srovnání Kataru a Saúdské Arábie je vidět, že až na mocenský potenciál se obě země shodují. Žádná z kontrolních proměnných proto nemůže stát na místě nezávislé proměnné. Odlišný mocenský potenciál je pak hlavním důvodem, proč se hodnota této nezávislé proměnné v případě Kataru a Saúdské Arábie liší.

3. Empirická část

Účel a struktura 3. kapitoly:

Účelem třetí kapitoly práce je uvést a zanalyzovat získaná data a zodpovědět následně výzkumnou otázku. Skládá se celkem z pěti částí:

- Nejprve je v kapitole 3.1. podána charakteristika konfliktu v Libanonu v roce 2006, což je nezbytné pro zasazení konkrétních hodnot nezávislé a závislé proměnné do kontextu, který je nutný pro jejich posouzení.
- Konkrétní hodnoty nezávislé proměnné jsou podány v kapitole 3.2.
- V kapitole 3.3. je objasněna kolize saúdských zájmů v konfliktu v Libanonu v roce 2006, která přispěla k neúspěchu televize al-Arabíja.
- V kapitole 3.4. jsou podány konkrétní hodnoty závislé proměnné. Na podporu závěrů uvedených v této podkapitole je v ní učiněn i rozbor vybraných mediálních produktů televize al-Džazíra a al-Arabíja. Na konci podkapitoly je ukázána korelace mezi nezávislou a závislou proměnnou.
- V závěrečné kapitole 3.5. jsou pak souhrmně uvedeny všechny důvody, které způsobily úspěch al-Džazíry nad al-Arabíjou ve zpravodajském pokrytí konfliktu.

3.1. Charakteristika konfliktu v Libanonu roku 2006

Účel kapitoly 3.1.

V této kapitole poskytnu podklady k tomu, abych mohl následně v kapitole 3.4., kde zkoumám vysílání al-Džazíry a al-Arabíji, posoudit zda a nakolik jsou jejich mediální produkty v souladu s realitou, respektive jakým způsobem ji interpretují. Shrnout v krátkosti podobu, průběh a další klíčové aspekty jakékoliv války v tak složité zemi, jako je Libanon, znamená vždy provést určité zjednodušení situace. Stejným zjednodušením situace a tím pádem i velkým prostorem pro interpretaci je však i vysílání daných satelitních televizí.

Od kdy do kdy konflikt trval

Je možné vybrat několik dat jako začátek a konec války v Libanonu v roce 2006, protože konflikt eskaloval a deeskaloval postupně. Co se týče začátku konfliktu, je za něj možno považovat 12. červenec 2006, kdy došlo k útoku Hizbulláhu na izraelskou pohraniční hlídku, při kterém byli tři Izraelci zabiti a dva zajati (později na svá zranění zemřeli). Hizbulláh chtěl unesené vojáky vrátit výměnou za vězněné Palestince. Místo toho se ale dočkal tvrdého stanoviska Izraele, který hrozil „*posunout hodiny Libanonu o dvacet let zpět*“ v případě, že nebudou vojáci navraceni.³⁷¹ Vlastní konflikt se rozhořel 13. července, kdy Izrael spustil námořní blokádu a letecké útoky a Hizbulláh zahájil raketové útoky na izraelská města. Na libanonské straně bylo v ten den zabito prvních 35 civilistů.³⁷² Den poté Hassan Nasralláh Izraeli deklaroval „*otevřenou válku*“.³⁷³ Za konec konfliktu je možno považovat příměří, které začalo platit 14. srpna, nebo například 19. srpen, kdy došlo k poslední ofenzivní akci Izraelců, či 7. září, kdy skončila letecká a námořní blokáda Libanonu.³⁷⁴

Kdo s kým válčil

Válka v Libanonu byla mezinárodní, regionální a domácí politickou krizí.³⁷⁵ Ač se jednalo o plnohodnotnou válku, v níž obě strany nasadily těžké zbraně a tisíce komabantů a stovky civilistů při ní byly zabity, tak nešlo o klasický konflikt mezi dvěma armádami. Na jedné straně stála izraelská armáda (IDF) a na druhé milicionáři libanonského hnutí Hizbulláh a několika dalších extrémistických organizací. Libanonská armáda (LAF) hrála v bojích v podstatě pouze roli pozorovatele. Místo účasti v bojových operacích se libanonští vojáci zapojili do záchranných prací, péče o uprchlíky a udržování pořádku.³⁷⁶

Příčiny konfliktu

Bezprostřední příčinou konfliktu byl špatný odhad možné reakce Izraelců na útok Hizbulláhu proti jejich pohraničním hlídkám. Dynamika konfliktu, která se následně rozvinula, plně

---

³⁷¹ *Timeline: Lebanon conflict* [on-line].

³⁷² Tamtéž.

³⁷³ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 245.

³⁷⁴ *Lifting of the air and sea blockade of Lebanon* [on-line].

³⁷⁵ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 9-10.

³⁷⁶ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon*, str. 12.

respektovala izraelskou vojenskou doktrínu se vši její odstrašující destrukcí a uplatněním odplaty na libanonském obyvatelstvu kvůli jeho údajné kolektivní³⁷⁷ vině na útocích Hizbulláhu v (marné) snaze připravit Hizbulláh o podporu.³⁷⁸ Při hodnocení toho, kdo válku začal, by se nemělo ztratit ze zřetele, že ani jedna z válčících stran konflikt v podstatě nechtěla ani neočekávala. Jeho eskalace a průběh byly výsledkem špatného odhadu situace na obou stranách a dodržováním vlastní strategie a postupů.

Hlavní události konfliktu

Obecně vzato šlo o velmi intenzivní střetnutí, v němž se Izraelcům nepodařilo udržet tak „pozitivní“ poměr zabitých Izraelců a „těch druhých“ jako v předchozích izraelských válkách. Celkový počet mrtvých byl ale ve srovnání s jinými izraelsko-arabskými válkami malý.

Ve dnech následujících po 13. červenci, kdy se boje rozhořely, konflikt dál eskaloval v podobě dalších a dalších civilních obětí na obou stranách a čím dál tvrdších odvetných útocích. 16. července konflikt přesáhl libanonsko-izraelský kontext, neboť Írán pohrozil Izraeli „nepředstavitelnými ztrátami“³⁷⁹, pokud napadne Sýrii. 17. července došlo k prvním pozemním útokům IDF na libanonském území a naplno vypukl masový exodus cizinců z Libanonu. 21. července izraelská armáda povolala rezervisty a naznačila rozšíření pozemních operací. Počet Libanonců, kteří opustili své domovy, přesáhl 100 000.

22. července izraelská armáda obsadila vesnici Maroun al-Ras. Ve stejný den ministryně zahraničí USA Condoleezza Rice ve své „nekonečné moudrosti“ tvrdila, že válka v Libanonu představuje „porodní bolesti nového Blízkého východu“³⁸⁰. 23. července už bylo na Izrael vystřeleno celkem 2200 raket. 25. července byli při izraelském náletu v Libanonu zabiti čtyři příslušníci UNIFIL i přesto, že jejich koordináty byly izraelské armádě známy. V samý den také izraelská armáda obsadila městečko Bint Jbeil, opěrný bod Hizbulláhu. 30. července útok Izraelců zabil přes 60 civilistů ve vesnici Qáná. Šlo o jeden z největších masakrů konfliktu.³⁸¹

---

³⁷⁷ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 5.

³⁷⁸ Ani v případě masakru v Qáná se Izrael ke své údajné politice trestání civilistů za podporu Hizbulláhu jednoznačně nevyjádřil a nezveřejnil ani žádné závěry vyšetřování tohoto „incidentu“. (Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 162)

³⁷⁹ *Timeline: Lebanon conflict* [on-line].

³⁸⁰ Tamtéž.

³⁸¹ Masakr v Qáná znemožnil Izraeli rychle dosáhnout výhodného příměří a navíc zachránil Hizbulláh před hrozbou takové dohody o příměří, která by mohla být interpretována jako jeho potupná porážka. (Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 165-167.)

1. srpna Izrael rozšířil pozemní invazi a začal slibovat příměří, které mělo být v blízké době dosaženo.³⁸² 2. srpna Hizbulláh pokračoval ve svém raketovém ostřelování Izraele. Rakety dopadaly 70 km hluboko za hranicemi a o den později to bylo už 80 km. Těžké boje pokračovaly i v následujících dnech, kdy rostl mezinárodní tlak na dosažení mírového řešení. 7. srpna byly ztráty následující: 925 mrtvých a 75 pohřešovaných na straně Libanonu, 97 na straně Izraele. 12. srpna obě válčící strany přislíbily, že 14. srpna v souladu s příměřím navrhnutým OSN zastaví ofenzivní akce. Izraelské jednotky mezitím dosáhly řeky Lítání.

14. srpna v 5:00 greenwichského času ofenzivní operace v Libanonu končí. Několik hodin před příměřím jim ovšem předcházely jedny z nejtěžších bojů.³⁸³ 15. srpna se izraelské jednotky počaly stahovat a část libanonských uprchlíků se vrátila do svých domovů. 18. srpna se na libanonsko-izraelské hranici ve shodě s příměřím začala rozmísťovat libanonská armáda. 19. srpna Izrael provedl noční výsadek v údolí Biqáa. V následném boji padl jeden Izraelec a tři bojovníci Hizbulláhu. Jednalo se o poslední ofenzivní akci války.

Ztráty a škody

Bilance války v Libanonu v roce 2006 byla následující: skoro 1200 mrtvých a 900 000 z domova vyhnaných lidí v Libanonu a 150 mrtvých a 400 000 z domova vyhnaných lidí v Izraeli.³⁸⁴ Zraněných bylo více než 4000.³⁸⁵ Pro ilustraci míry hmotných škod v Libanonu několik čísel: bylo postiženo 25 000 staveb, z nichž 10 000 bylo zcela zničeno nebo těžce poškozeno.³⁸⁶ Z 210 000 postižených bytů bylo těžce poškozeno 65 000 a zničeno pak 24 000. Co se týče infrastruktury, mimo jiné bylo zničeno 107 mostů a 630 km silniční sítě.³⁸⁷ Na konci války se celkové škody v Libanonu odhadovaly na 3,6 miliardy amerických dolarů, přičemž zhruba 1,2 miliardy se týkalo infrastruktury a průmyslu a 2,4 miliardy ubytování, obchodu a finančního sektoru.³⁸⁸

Mezi dalšími škodami by se dala uvést devastace turistického ruchu v Libanonu a dále pak řada environmentálních škod s dlouhodobým dopadem na životní prostředí jako například

---

³⁸² *Timeline: Lebanon conflict* [on-line].

³⁸³ Tamtéž.

³⁸⁴ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 246.

³⁸⁵ Tamtéž, str. 17.

³⁸⁶ Tamtéž, str. 18.

³⁸⁷ Tamtéž, str. 26.

³⁸⁸ Tamtéž, str. 23.

zamoření libanonského pobřeží palivem vyteklým z rozstřílených nádrží bejrútského mezinárodního letiště. Zapomenout by se nemělo ani na vybombardování šiitské části Bejrútu³⁸⁹ a z vojenského hlediska nesmyslné „zamoření“ jižního Libanonu nevybuchlou kazetovou municí Izraelci.

Strategické a politické dopady konfliktu

Obě strany se po válce prohlásily za vítěze konfliktu³⁹⁰, který v podstatě nikdo nevyhrál. Izraelská armáda byla po mnoha letech poražena v poli, minimálně co se týče cílů, které si vytkla nebo jí byly určeny.³⁹¹ Izraelská vláda a armáda byly průběhem a výsledkem konfliktu otřeseny a to nakonec i personálně.³⁹² Podpora Hizbulláhu v Libanonu nijak radikálně neklesla, ač mu válka, kterou na Libanon svým jednáním přivolal, vynesla ostrou domácí kritiku a jeho vítězství bylo Libanonci vnímáno většinou jako pochybné a nepřesvědčivé.³⁹³ Mediálně se však Hizbulláhu podařilo válku v Libanonu prodat jako své vítězství, což obnovilo důstojnost Arabů před Izraelem, která byla pošramocená válkou v roce 1967, a proslavit boj Hizbulláhu proti Izraeli v arabském světě.³⁹⁴ Jasným poraženým byl v konfliktu každopádně Libanon a jeho obyvatelstvo. Jediným velkým úspěchem tohoto asymetrického³⁹⁵ konfliktu tak bylo, že si obě strany byly schopny přiznat určitou „remízu“ a svoje válečné běsnění oboustranně zastavit. Relativní příměří trvá dodnes.

3.2. Konflikt a postoj Kataru a Saúdské Arábie

Účel a struktura kapitoly 3.2.

Tato kapitola vykládá konkrétní hodnoty nezávislé proměnné práce, kterou je, jak již bylo vymezeno v kapitole 2.3., vztah katarské a saúdské vládnoucí rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu v Libanonu v roce 2006 a obecná zahraničně-politická role, kterou chtěly vládnoucí

³⁸⁹ 30 % všech škod, které utrpěly domy a byty v Libanonu, připadlo na jižní Bejrút. (Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 26)

³⁹⁰ *Both sides claim victory* [on-line].

³⁹¹ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 13.

³⁹² Pouze dva izraelští ministři po válce rezignovali. Zbytek vysokých izraelských politiků si své pozice udržel. (Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 244) Jiným případem byly IDF, kde po válce došlo k citelným personálním změnám. (Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 242-243)

³⁹³ Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 250.

³⁹⁴ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 231.

³⁹⁵ Tamtéž, str. 13.

rodiny v konfliktu sehrát. Těmito vybranými aktéry jsou 1) Izrael, 2) libanonský Hizballáh a libanonští šíité, 3) Libanon jakožto stát a libanonští sunnitě, 4) libanonští Palestinci, 5) Írán a 6) Sýrie. Kapitola 3.2. je rozdělena do třech částí:

- Podkapitola 3.2.1. pojednává o rolích, které se Katar a Saúdská Arábie (respektive jejich vládnoucí rodiny) snažily v konfliktu v Libanonu sehrát.
- Podkapitola 3.2.2. vykládá vztah katarské vládnoucí rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu.
- Podkapitola 3.2.3. činí to samé v případě saúdské vládnoucí rodiny.

3.2.1. O roli Kataru a Saúdské Arábie v konfliktu

O roli Kataru a Saúdské Arábie v konfliktu obecně

Ani jeden ze zkoumaných států s Libanonem nesousedí a dokonce ani nehraničí s jeho sousedními státy. Libanon není pro Katar ani Saúdskou Arábii životně důležitým teritoriem. Jejich reakci na konflikt je proto třeba vnímat především v kontextu jejich regionální zahraniční politiky.

Rozdíl mezi zahraniční politikou Kataru a Saúdské Arábie byl během konfliktu v Libanonu v roce 2006 mnohem víc, než pouhá podpora rozdílných stran konfliktu. Rozdíl mezi zahraničními politikami tkvěl totiž v jejich odlišné koncepci a charakteru, přičemž odlišný vztah Kataru a Saúdské Arábie k aktérům konfliktu byl jen jejich důsledkem.

Rozdělení arabského světa na dva bloky

Válka v Libanonu v roce 2006 rozdělila arabský svět přechodně na dva mocenské bloky. Rozdělení arabských režimů do těchto dvou táborů se dá dobře vysledovat na slovech, která účelově použily v reakci na únos dvou izraelských vojáků Hizballáhem, který celý konflikt spustil.

První blok byl tvořen převážně sunnitskými státy v čele se Saúdskou Arábií. Saúdská Arábie po boku Jordánska a Egypta nazvala válku v Libanonu v roce 2006 „*dobrodružstvím / riskantní záležitostí*“ (v originálu: „*mughámara*“), čímž dávala najevo, že Hizballáh je viníkem celého konfliktu, má nést následky a arabské státy by mu neměly pomoci.

Druhý blok byl tvořen zdánlivě nesourodou směsicí států: wahhábistickým Katar, socialistickou Sýrií a íránskou šiitskou teokracií. Jejich spojení bylo stejně jako v případě prvního bloku víceméně pragmatické a spíše krátkodobé. Akce Hizballáhu, která válku začala, byla z jejich pohledu považována za „spiknutí“ (v originálu „*muámara*“) ³⁹⁶, které bylo na Hizballáh nastraženo, aby mohl Izrael zaútočit a Hizballáh byl přitom připraven o možnou podporu jiných arabských států.

Blok, jehož součástí byla Saúdská Arábie, se snažil postavit Hizballáhu, v němž viděl prodlouženou ruku Íránu a šiitů. Blok zahrnující Katar naopak podporoval boj proti Izraeli. Katar se při tom snažil získat politické body podporou panarabismu a panislamismu. Dobře je to vidět na skutečnosti, že zatímco šejch Júsuf al-Qaradáwí, jeden z populárních muslimských duchovních a hvězda televize al-Džazíra, se během konfliktu vyslovil pro překonání rozdílů mezi sunnity a šiity, tak jistý saúdský šejch, člen Nejvyšší rady ulamá, vydal fatvu, která zakazovala jakoukoliv podporu Hizballáhu. Další saúdský duchovní pak kromě své podpory této fatvě použil i přirovnání Hizballáhu (tj. „*Strany boží*“) ke „*Straně satanově*“ ³⁹⁷.

Role Kataru v konfliktu

I přes svůj – na arabský stát – takřka heretický postoj, kterým byla podpora Sýrie a Hizballáhu, respektoval Katar jisté hranice, kam jeho vymezení se vůči Saúdské Arábii mohlo zajít. Důkazem bylo jednání arabských ministrů zahraničí LAS v Bejrútu 7. srpna 2006, kdy se všechny státy postavily proti ³⁹⁸ Sýrii a její snaze podpořit v LAS Hizballáh. Výsledkem summitu byl odchod syrské delegace. ³⁹⁹ Katarská podpora Sýrie a Hizballáhu byla čistě účelová a nikoliv principiální, což bylo i vidět na rezignaci šéfa libanonské kanceláře al-Džazíry Ghassana Bin Jeddo, který v době války v Libanonu al-Džazíře díky svým konexím umožnil exkluzivní přístup k Hizballáhu, ale na jaře 2011 byl nucen z média rezignovat v důsledku ostré kritiky al-Džazíry vůči syrskému režimu za jeho krvavé potlačení prodemokratických demonstrací. ⁴⁰⁰

---

³⁹⁶ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 61.

³⁹⁷ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 231-232.

³⁹⁸ Nebo se alespoň nesnažily o její ostentativní obranu.

³⁹⁹ Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 180-182.

⁴⁰⁰ *Why Did Ghassan Ben Jeddo Resign From Aljazeera?* [on-line].

Katar v době konfliktu v Libanonu ještě nehrál v regionu tak silnou roli jako dnes⁴⁰¹. Výsledkem bylo, že se nestal součástí „arabského kvartetu“, který během konfliktu na půdě OSN a v USA prosazoval zájmy většiny arabských států. Role vůdců arabské politické scény (s výjimkou ostrakizované Sýrie) se v konfliktu v Libanonu proto chopili Saúdové spolu s Jordánskem, Egyptem a Spojenými arabskými emiráty.⁴⁰²

Jak bude vidět v podkapitole 3.2.2., Katar rozehrál během války v Libanonu složitou diplomatickou hru, kdy nejenže vyjednával na více frontách, ale ještě své jednání podle potřeby podporoval nebo kryl vysláním al-Džazíry. Kataru se nepodařilo zásadně promluvit do vyřešení konfliktu a nastolení příměří a nedokázal si vytvořit prostor, aby sehrál roli ústředního mediátora, jak by odpovídalo jeho koncepci zahraniční politiky. I s pomocí al-Džazíry se mu ale podařilo vymezit vůči Saúdské Arábii a sjednotit arabské mínění kolem podpory Hizbulláhu a jeho boje proti Izraeli jako nikdy před tím, což se Saúdům nikterak nezamlouvalo.

Role Saúdské Arábie v konfliktu

Saúdská Arábie v konfliktu hrála úlohu odpovídající tomu, čím je – tj. regionální mocností. Pozice Saúdů v Libanonu byla silná už před válkou a jejich libanonské angažmá v měsících před konfliktem bylo dokonce větší než v případě USA.⁴⁰³ Samotné saúdské zájmy v konfliktu byly relativně jasné a čitelné, problém pro Saúdy však spočíval v jejich vzájemném skloubení, které bylo často nemožné, a jejich artikulaci a obhájení na veřejnosti, což pro ně s ohledem na legitimitu vlastního režimu byla záležitost nanejvýš citlivá.

Saúdský postoj v konfliktu spočíval v zásadě v tichém stranění jedné z bojujících stran (tj. Izraeli) proti iránsko-šiiitské hrozbě reprezentované Hizbulláhem. V počáteční fázi konfliktu proto Saúdové a některé další arabské státy sdělili americké vládě a nepřímo i Izraeli, že s ukončením války (a tedy i izraelského útoku proti Hizbulláhu) není třeba spěchat. Konflikt ale chtěli udržet omezený jak časově tak z hlediska z míry destrukce, kterou při tom Libanon

---

⁴⁰¹ Viz například velmi aktivní katarské angažmá v občanské válce v Libyi v roce 2011.

⁴⁰² Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 102-103.

⁴⁰³ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon*, str. 28.

utrpi.⁴⁰⁴ Saúdové se také v konfliktu, byť neúspěšně, snažili hrát roli mírotvorce, když 18. července navrhli, že by v Libanonu podpořili rozmístění mezinárodních mírových sil.⁴⁰⁵

Zásadní význam, jaký měl konflikt v Libanonu pro arabské a obecně i muslimské veřejné mínění, pro saúdský režim jen zvýšil význam probíhajícího střetnutí. Nešlo totiž jen o chladnokrevné velmocenské vybalancování Íránu v této oblasti Blízkého východu, ale i o zachování vnitropolitické stability Saúdské Arábie, jejíž šíitská i sunnitská část populace konflikt a saúdský postoj v něm bedlivě sledovaly, neboť válečné utrpení se přímo týkalo jejich souvěrců. Úkol vypořádat se s hrozbou, která z těchto transnacionálních identit (zejm. sunnitské, šíitské a arabské) pro saúdský režim a jeho legitimitu v důsledku konfliktu v Libanonu vyplývala, připadl v první řadě televizi al-Arabíja.

3.2.2. Vztah katarské vládnoucí rodiny vůči aktérům konfliktu

Izrael

Vztah Kataru s Izraelem byl a je užší, než je tomu v arabském světě zvykem a nebýt nátlaku arabských států, byl by ještě užší.⁴⁰⁶ V době konfliktu v Libanonu v roce 2006 byl Katar dokonce jedinou zemí GCC⁴⁰⁷ se zavedenými vztahy s Izraelem.⁴⁰⁸ I přesto však jeho vazby na Izrael měly jisté limity, což se ukázalo po masakru v Qáná, kdy chtěl Katar iniciovat v Radě bezpečnosti OSN hlasování o rezoluci, která by odsoudila Izrael. USA ale samozřejmě něco takového zablokovaly.⁴⁰⁹ Katar nicméně během konfliktu s Izraelem, zdá se⁴¹⁰, čile vyjednával, přičemž blízké vztahy Kataru a Sýrie při tom nepředstavovaly překážku.

Libanonský Hizbulláh a libanonští šíité

Arabské země po začátku konfliktu s výjimkou Sýrie odsoudily Hizbulláh.⁴¹¹ Katar byl však ve své pozici vůči Hizbulláhu smířlivý kvůli svým dobrým vztahům se Sýrií a snaze vymezit

---

⁴⁰⁴ Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 104.

⁴⁰⁵ *Timeline: Lebanon conflict* [on-line].

⁴⁰⁶ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 36.

⁴⁰⁷ Gulf Cooperation Council – Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu.

⁴⁰⁸ El-Katiri, Mohammed – Tatham, Steve: *Qatar: A Little Local Difficulty?* [on-line], str. 6.

⁴⁰⁹ Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 168.

⁴¹⁰ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 62.

⁴¹¹ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 227.

se vůči Saúdské Arábii. Odměnou byl exkluzivní přístup televize al-Džazíry k představitelům této šíitské militantní organizace během konfliktu.

Při zkoumání vztahu katarské vládnoucí rodiny s libanonskými šíity a Hizbulláhem je pozornosti hoděn fakt, že Katar se ve své pomoci⁴¹² rekonstrukci Libanonu zaměřil na obec Bint Jbeil, která je většinou šíitská a navíc považovaná za baštu Hizbulláhu s velkou symbolickou hodnotou⁴¹³. Tento krok je o to zajímavější, že většina arabských států se soustředila na pomoc libanonským sunnitům, případně libanonskému státu a jiným aktérům.

Libanonští sunnité a Libanon jakožto stát

Katar se nestavěl proti syrskému vměšování v Libanonu a nesnažil se podporovat libanonský stát a jeho suverenitu. Místo toho, aby svoji podporu nasměroval k legitimní libanonské vládě, kterou v inkriminované době ovládali především libanonští sunnité, tak se Katar zaměřil na Hizbulláh. Stanovisko Kataru vůči porušení libanonské svrchovanosti ze strany Sýrie a Izraele se tak během války v Libanonu i před ní vyznačovalo politikou dvojího metru.

Libanonští Palestinci

K libanonským Palestincům a Palestincům vůbec se Katar stavěl rezervovaně. Důvodem byla problematická minulost vzájemných vztahů. Vztahy Kataru a Palestinců byly v době konfliktu „normalizované“⁴¹⁴, ale na rozdíl od Saúdské Arábie, která se prezentuje jako ochránce muslimů, se Katar necítil být zavázán palestinskou otázkou řešit.

Írán

Katar měl v době konfliktu s Íránem dobré vztahy a stejně jako v minulosti vůči němu zachovával nekonfrontační postoj.⁴¹⁵ Důvod byl ryze pragmatický – kromě ochrany před případnou íránskou agresí šlo o pojištění těžby zemního plynu na moři včetně ložisek, která zabíhají až do íránských teritoriálních vod. Írán Kataru již před válkou přislíbil, že v těžbě na

---

⁴¹² *Rebuilding Bint Jbeil - 28 Jul 07* [on-line].

⁴¹³ *Bint Jbeil: Hezbollah heartland* [on-line].

⁴¹⁴ El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*, str. 36.

⁴¹⁵ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 50.

daném území je možné pokračovat i v případě, že by došlo k ozbrojené konfrontaci mezi Íránem a jeho regionálními sousedy či Íránem a USA.⁴¹⁶

Tato katarsko-íránská dohoda o těžbě zemního plynu má velkou důležitost, protože zatímco u katarských ropných zásob se očekává jejich vyčerpání během 21. století, u katarských zásob zemního plynu, včetně mořských ložisek, se jedná o mnohem delší životnost. Úzké vztahy Íránu a Kataru mají dlouholetou tradici. Již na začátku devadesátých let šla katarská diplomacie ve flirtování s Íránem dokonce tak daleko, že se začalo uvažovat o vojenské a bezpečnostní spolupráci obou zemí na úkor Saúdské Arábie.⁴¹⁷

Sýrie

Katar byl v roce 2006 největším obchodním partnerem Sýrie, s kterou v opozici vůči Saúdské Arábii udržoval kvalitní vztahy.⁴¹⁸ Důvodem byla strategická spolupráce Kataru a Sýrie v Libanonu, která spočívala ve vybalancování vlivu Saúdů, který se v Libanonu projevoval prostřednictvím sunnitského premiéra Rafíqa al-Haríriho.⁴¹⁹ Není proto nikterak překvapující, že se Katar principiálně nestavěl proti syrskému vměšování v Libanonu⁴²⁰ před konfliktem ani po něm. Nadstandardní vztahy Kataru a Sýrie byly po válce v Libanonu dokonce potvrzeny návštěvou syrského prezidenta Bašára al-Assada v Kataru koncem roku 2006. Cílem návštěvy bylo získat Katar pro snahu Sýrie navázat dialog s USA.⁴²¹

3.2.3. Vztah saúdské vládnoucí rodiny vůči aktérům konfliktu

Izrael

Saúdská Arábie je spolu se Spojenými arabskými emiráty (SAE) možná jedinou arabskou zemí, která podporuje existenci Izraele, byť tajně.⁴²² Shodná pozice Saúdská Arábie a SAE vůči Izraeli odpovídá i faktu, že Saúdy ovládaná televize al-Arabíja vysílá právě ze SAE.

---

⁴¹⁶ Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*, str. 51.

⁴¹⁷ Tamtéž, str. 50-52.

⁴¹⁸ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 58.

⁴¹⁹ Tamtéž, str. 93.

⁴²⁰ Tamtéž, str. 58.

⁴²¹ Tamtéž, str. 93.

⁴²² Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 260.

Vztah mezi Saúdskou Arábií a Izraelem je každopádně velmi komplikovaný. V jistých ohledech jsou obě země spojenci, v jiných konkurenti či dokonce nepřátelé.

Nevyslovené spojenectví mezi Saúdskou Arábií a Izraelem se projevilo tím, že Saúdská Arábie v konfliktu stála⁴²³ implicitně na straně Izraele, protože jej vnímala jako tichého spojence či spíše spoluhráče proti Íránu, šíitům a některým dalším regionálním aktérům jako například Sýrii. Otevřené spojenectví s Izraelem by proto bylo pro Saúdy ze strategického hlediska perfektní, politicky je však něco takového pro saúdský režim neúnosné.⁴²⁴

Izrael a Saúdská Arábie si coby dvě regionální mocnosti samozřejmě konkurují. Vzájemné soupeření je umocněno faktem, že obě země mají za svého hlavního bezpečnostního garanta USA, takže boj o přízeň USA není nic neobvyklého.⁴²⁵ V neposlední řadě je Izrael Saúdy vnímán jako potenciální hrozba.⁴²⁶ Identita obou zemí, jejich regionální politika a postavení ve světovém politickém systému jsou příliš odlišné a Saúdové jsou si navíc vědomi, že možnost ozbrojeného střetnutí s Izraelem se nikdy nedá zcela vyloučit. Pomineme-li relativně úzký pruh jordánské území, tak jsou Izrael a Saúdská Arábie sousedy.

Libanonský Hizballáh a libanonští šíité

Stanovisko, které Saúdové vůči Hizballáhu v noci 12. července zaujali, bylo svojí dikcí mnohem tvrdší, než je v arabském světě zvykem a není divu, že představitele Hizballáhu nemile zaskočilo: „*Je rozdíl mezi legitimní opozicí a lehkomyšlným avanturismem, který ve státě připravily elementy bez vědomí [jeho] vlády. Nyní pro tyto elementy přišel čas, aby ony samy nesly zodpovědnost za své činy, protože je to právě jejich avanturismus, který přináší destrukci a zmar na všechny arabské státy.*“⁴²⁷ Takovéto ostré a rozhodné jednání saúdské diplomacie není obvyklé a vypovídá o tom, že Saúdové cítili velkou potřebu a nutnost takto jednat, protože měli mnoho v sázce. Neboť jejich židovský „*tichý strategický partner*“ kriticky ohrožen nebyl, dá se saúdský postoj vysvětlit tak, že počínající konflikt chápali jako jedinečnou příležitost, jak zničit Hizballáh, oslabit Sýrii a zastavit tak nástup Íránu a šíitů.

⁴²³ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 227.

⁴²⁴ Hinnebusch, Raymond – Ehteshami, Anoushiravan (ed.): *The Foreign Policies of the Middle East States*, str. 197.

⁴²⁵ Beránek, Ondřej: *Saúdská Arábie – mezi tradicemi a moderností*, str. 169-170.

⁴²⁶ Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*, str. 329.

⁴²⁷ Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 102.

Během setkání ministrů zahraničních věcí LAS v Káhiře se saúdský ministr zahraničních věcí Saúd al-Fajsal vyjádřil na adresu jednání Hizballáhu zcela otevřeně, když ho označil za činy, které jsou „...*nečekané, ostudné a nezodpovědné. Vráti region o roky zpět a jsou naprosto nepřijatelné.*“⁴²⁸ V podobném duchu 13. července 2006 Saúdská Arábie nazvala jednání Hizballáhu „*nezodpovědným avanturismem*“⁴²⁹ narážejíc na únos izraelských vojáků, který konflikt spustil. Zároveň však Saúdská Arábie potvrdila svoji podporu „*legitimního odporu*“ proti Izraeli.⁴³⁰ Dvojakost takového prohlášení je nasnadě a dobře koresponduje s bezradností saúdské televize al-Arabíja jak konflikt uchopit.

Libanonští sunnitě a Libanon jakožto stát

V době konfliktu v Libanonu Saúdové podporovali libanonský stát. Nešlo však o bezelstný altruismus a péči o suverenitu tohoto středoziemního státečku, ale o mocenský kalkul. Libanonský stát Saúdové podporovali pouze proto, že v jeho vládě v inkriminované době dominovali sunnitě. Pro Saúdy proto není žádný problém podílet se, stejně jako Sýrie, na podkopávání libanonské suverenity, což dokazuje například saúdská podpora sunnitských ozbrojených skupin v Libanonu.⁴³¹

Když po válce nastal čas obnovy a regionální donoři spěchaly podpořit jednotlivé libanonské frakce a minority, tak se Saúdská Arábie zaměřila na masivní finanční podporu libanonského státu, kterému na rekonstrukci země darovala půl miliardy amerických dolarů ve snaze zabránit Íránu ve větší angažovanosti v poválečném Libanonu.⁴³² Saúdská Arábie byla také vůči Sýrii velmi kritická a vzhledem k syrskému a Íránskému vměšování v Libanonu se Saúdská Arábii stavěla pozitivně vůči úsilí Libanonu o samostatnost na svém arabském sousedu.⁴³³

---

⁴²⁸ Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 103.

⁴²⁹ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 227.

⁴³⁰ Tamtéž.

⁴³¹ Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon*, str. 13.

⁴³² Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 234.

⁴³³ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 58.

Libanonští Palestinci

Stejně jako u Kataru je i postoj Saúdské Arábie vůči Palestincům rezervovaný. Saúdská Arábie podporuje sice boj Palestinců proti Izraeli, ale je proti palestinským extrémistickým skupinám, ať už levicovým nebo islamistickým,⁴³⁴ možná ani ne tak proto, jaké metody používají, ale protože jejich ideologie by mohla představovat hrozbu i pro samotný saúdský režim. Palestinská otázka má v saúdské zahraničně-politické agendě nepochybně své místo, avšak jen do té míry, do jaké neohrožuje saúdské vitální zájmy, kterými jsou stabilita režimu a uchování si role regionální mocnosti.

Írán

Íránská teokracie pro Saúdy kontinuálně a principiálně představuje doslova „*arcinepřítele*“, jehož se bojí a s kterým svádí odvěký boj o dominanci v oblasti Zálivu i celého Blízkého východu. Pro Saúdy je Írán nepřítelem v řadě oblastí: ideologicky (království vs. klerikální teokracie), etnicky (Arabové vs. Peršané), geopoliticky, nábožensky (wahhábismus vs. šía dvanácti imámů), ekonomicky, vnitro-politicky (např. téma šíitské menšiny v Saúdské Arábii) a samozřejmě také vojensky. Postoj Saúdů vůči Íránu a jeho roli ve válce v Libanonu byl proto jednoznačně negativní.

Sýrie

Saúdové mají vůči Sýrii jednoznačně negativní postoj. Důvodů je několik. Syrský režim se odvolává na ideologie, které Saúdové odmítají. Jedná se o arabský nacionalismus⁴³⁵ a socialismus. Fakticky je ale syrský režim založen na dominanci vládnoucí rodiny, která pochází ze sekty alawítů, nad většinově sunnitskou populací. Alawíti jsou sice sunnity, ale mají velmi blízko k šíitům, což je jedním z důvodů sbližování Sýrie s Íránem a špatných vztahů se Saúdy. Spojenectví Sýrie a Íránu znepokojuje Saúdy i proto, že Sýrie má potenciál stát se Saúdské Arábii mocenským konkurentem. Není proto divu, že zájmy Sýrie a Saúdů se v konfliktu v Libanonu v roce 2006 ostře lišily.⁴³⁶

---

⁴³⁴ Beránek, Ondřej: *Saúdská Arábie – mezi tradicemi a moderností*, str. 169.

⁴³⁵ Nikoliv panarabismus.

⁴³⁶ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 228.

3.2.4. Shrnutí kapitoly 3.2.

Ani Katar ani Saúdská Arábie se v konfliktu v Libanonu nesoustředily výhradně na podporu jedné z válčících stran. Každopádně je možné vysledovat v případě války v Libanonu rozdělení arabského světa do dvou bloků. Na straně jedné šlo o Hizbulláh, Sýrii a (byť převážně nearabský) Írán, na straně druhé pak o ostatní arabské státy v čele se Saúdskou Arábií, Egyptem, Spojenými arabskými emiráty a Jordánskem. Blok, jehož členem byl Katar, považoval válku oficiálně za spiknutí Izraele proti Hizbulláhu. Blok vedený Saúdskou Arábií naopak válku prezentoval jako mezinárodní krizi zaviněnou avanturismem Hizbulláhu. Saúdská Arábie a další státy navíc Izrael v konfliktu tajně podporovaly, protože si přály v regionu oslabit íránský vliv prostřednictvím zničení Hizbulláhu. Katar se neúspěšně snažil v konfliktu sehrát roli zprostředkovatele. I s pomocí al-Džazíry se mu ale podařilo vymezit vůči Saúdské Arábii a sjednotit arabské mínění kolem podpory Hizbulláhu. Saúdská Arábie se v konfliktu snažila oslabit Írán a zároveň udržet legitimitu svého režimu, který tiše podporoval útok Izraele proti muslimům, které měl tento režim chránit.

Vztah katarské vládnoucí rodiny k aktérům konfliktu byl následující: Vztahy s Izraelem byly nadstandardní (v porovnání s ostatními zeměmi regionu), ale jak ukázala snaha Kataru odsoudit v OSN Izrael za masakr v Qáná, byly zde jisté limity. Vztahy Kataru a Hizbulláhu, potažmo libanonských šiitů, byly taktéž nadstandardní jak během, tak i po konfliktu. Spíše než cokoliv jiného šlo však o pragmatickou spolupráci. Libanonští sunnitě a libanonský stát se od Kataru nijak velké podpory nedočkali a stejně tomu bylo i v případě libanonských Palestinců. Vztahy s Íránem by bylo možno označit za korektní a vztahy se Sýrií dokonce za vřelé.

Vztah saúdské vládnoucí rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu v Libanonu byl v případě Izraele nadstandardní až „*tiše spojenecký*“ byť s notnou dávkou opatrnosti a odstupu. Hizbulláh a libanonští šiité pak byli saúdským režimem vnímáni v podstatě jako nepřátelé a prodloužená ruka Íránu. Postoj Saúdů vůči libanonským Palestincům byl podobně jako v případě Kataru rezervovaný. Postoj k Íránu a Sýrii byl jednoznačně nepřátelský.

3.3. Vzájemné kolize saúdských zájmů během konfliktu

Geopolitika proti veřejnému mínění

Kolize saúdských zájmů ve válce v Libanonu v roce 2006 představovaly pro saúdský režim neřešitelný problém, v jehož důsledku nebyla televize al-Arabíja schopna včas a dostatečně atraktivně informovat publikum o dané válce.⁴³⁷ Tyto kolize se dají sledovat ve dvou dimenzích. První dimenzí je míra geopolitické výhodnosti situace aktéra konfliktu pro zájmy saúdské vládnoucí rodiny. Druhou dimenzí je míra vhodnosti veřejné podpory či oslabování pozice daného aktéra taktéž pro zájmy saúdské vládnoucí rodiny. Tyto dvě dimenze šly často proti sobě. Například nebylo vhodné s ohledem na domácí veřejné mínění a stabilitu režimu veřejně podporovat některého aktéra konfliktu, ač jeho posílení by bylo z geopolitického hlediska Saúdy vítáno.

Většinu aktérů konfliktu v Libanonu bylo možno přiřadit vícero regionálních transnacionálních identit. Například Íránci jsou muslimové, šíité, Peršané (tedy „*ne-Arabové*“) atd. Kromě toho některé z těchto aktérů se saúdské vládnoucí rodině hodilo podpořit a jiné oslabit. Jen někdy však mohli Saúdové svoji podporu dávat veřejně najevo. Výsledkem takto spleťtého vztahu saúdské rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu byl soubor saúdských zájmů, které vzájemně beznadějně kolidovaly a překrývaly se.

Dovolím si zde uvést několik konkrétních případů těchto zájmových kolizí. Například útok na Araby⁴³⁸ Izraelem se Saúdům nehodil, protože oni sami jsou vládci regionální arabské mocnosti, která by měla Araby chránit. Útok proti šíitskému Hizbulláhu byl však saúdským sunnitským režimem vnímán pozitivně.⁴³⁹ Důvodem byla i obava z domácí šíitské populace, která libanonskému Hizbulláhu během války vyjadřovala podporu prostřednictvím v zemi jinak vzácných demonstrací.⁴⁴⁰ Fakt, že útok proti Hizbulláhu byl uskutečněn židovským Izraelem, však činil situaci poněkud delikátní.

---

⁴³⁷ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

⁴³⁸ Někteří Libanonci mají arabskou identitu. Navíc jim může být ostatními Araby i přisuzována.

⁴³⁹ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

⁴⁴⁰ *Saudi Shia in pro-Hezbollah march* [on-line].

Ve válce v Libanonu šlo také o nepřímý útok proti Íránu, který používal Hizbulláh jako svůj nástroj, což Saúdové vítali. To, že byl útočníkem Izrael, však situaci problematizovalo. Navíc při válce trpělo i sunnitské obyvatelstvo. Saúdové se však proti tomu nemohli veřejně postavit, byť by to veřejnost ocenila, protože Izrael je jejich tichý regionální spojenec⁴⁴¹, který v danou dobu útočil na společného nepřítele.

Útočící Izrael je spojencem USA stejně jako Saúdská Arábie. Tento fakt však Saúdy nemohl být veřejně zdůrazňován, stejně jako nemohl být Izrael Saúdy veřejně odsouzen. Kromě toho byl útok židovského státu proti muslimům opět pro Saúdy, kteří se stavějí do role ochránců islámu, vnímán negativně s ohledem na domácí stabilitu režimu. Boj převážně muslimského Libanonu proti Izraeli však Saúdové nemohli podpořit kvůli ohledu na Izrael a faktu, že by tím podpořili zejména šíity.

A konečně kdyby Saúdové chtěli k celé problematice veřejně přistoupit prismatem lidské bezpečnosti a zaměřit se v konfliktu na utrpení civilistů, jako to do jisté míry udělal Katar prostřednictvím televize al-Džazíra, pak by museli překonat fakt, že většina trpících pochází z řad jim nepřátelských šíitů.

Konflikt mezi identitami a střet mocenské politiky s domácí legitimitou

Na základě výše popsaného „zájmového chaosu“ saúdské vládnoucí rodiny je možno extrahovat dva faktory, které obecně způsobily střet saúdských zájmů v konfliktu v Libanonu v roce 2006. Jednak šlo o vzájemný střet kolektivních identit, s nimiž se saúdská rodina snaží (alespoň navenek) identifikovat (sunnitská, arabská, muslimská aj.). Dále se pak jednalo o střet závazků vyplývajících z regionálního velmocenského postavení Saúdů a mezinárodní mocensko-politické reality na straně jedné a zoufalé snahy Saúdů neztratit kvůli své zahraniční politice domácí legitimitu na straně druhé.

Koherence katarské zahraniční politiky oproti saúdské

Na závěr této kapitoly je vhodné připomenout, že oproti saúdské zahraniční politice v konfliktu v Libanonu v roce 2006 zůstala katarská zahraniční politika relativně koherentní –

---

⁴⁴¹ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

a to jak sama o sobě v daném případě tak i s ohledem vůči dlouhodobé koncepci katarské zahraniční politiky. Jediným problémem bylo jak před veřejností podat, že Katar s Izraelci během konfliktu vyjednával a zároveň i podporoval Hizbulláh. Vzájemný konflikt zahraničně-politických zájmů se však jindy nevyhnul ani al-Džazíře. Během americké invaze do Iráku v roce 2003 měla totiž potíže s tím, jak na jedné straně efektivně odsoudit americký útok a na druhé straně potlačit katarskou podporu, které se mu dostalo.⁴⁴²

3.4. Pojetí dané války ve zkoumaných televizích

Účel kapitoly 3.4.

Účelem této kapitoly je výklad hodnot závislé proměnné v případě A (tj. vysílání katarské televize al-Džazíra) a v případě B (tj. vysílání saúdské televize al-Arabíja). Kromě vlastní analýzy pojetí daného konfliktu jsou získaná zjištění taktéž zasazena do kontextu zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie a je prokázána korelace mezi závislými a nezávislými proměnnými. Kapitola má celkem čtyři části:

- V podkapitole 3.4.1. je proveden rozbor vybraných mediálních produktů televize al-Džazíra a al-Arabíja.
- V podkapitole 3.4.2. jsou analyzována data o vysílání obou televizí z doby války v Libanonu získaná ze sekundární literatury.
- V podkapitole 3.4.3. je provedena syntéza zjištění získaných rozbořem mediálních produktů a studiem sekundární literatury v předchozích dvou podkapitolách. Účelem podkapitoly 3.4.3. je pak určit hlavní rysy vysílání televize al-Džazíra a al-Arabíja během války v Libanonu. Tyto hlavní rysy vysílání představují konkrétní hodnoty závislé proměnné.
- V poslední podkapitole 3.4.4. je pak ukázána na několika konkrétních případech korelace mezi nezávislou a závislou proměnnou této práce.

---

⁴⁴² Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*, str. 85.

3.4.1. Rozbor vybraných mediálních produktů

Způsob vybrání zkoumaných mediálních produktů

Mediální produkty al-Džazíry a al-Arabíji, které zkoumám, jsou vybrány na základě následujících kritérií:

- Jedná se o mediální produkty vzniklé v období bojů během války v Libanonu v roce 2006, případně v době prvního výročí tohoto konfliktu. Za období bojů považuji 12. 7. 2006 až 19. 8. 2006 včetně. Jedná se o dobu od prvního útoku Hizbulláhu po poslední známou ofenzivní akci izraelské armády.
- Dále vybírám mediální produkty, u nichž sice není uvedeno datum, kdy vznikly, avšak je pravděpodobné, že to bylo ve výše uvedeném období.
- V neposlední řadě zpracovávám i mediální produkty, které skoro celé vznikly v daném období a později byly jen částečně upraveny před zveřejněním.
- Při výběru mediálních produktů jsem se nezaměřoval na neutrální zprávy bez „přidané hodnoty“. Místo toho jsem vybíral mediální produkty, které se soustředily na významné a kontroverzní události (např. masakr v Qáná) nebo jsou nějakým způsobem exkluzivní (např. rozhovor s bojovníkem Hizbulláhu).

Výsledek výběru mediálních produktů

Pro rozbor bylo nakonec vybráno 13 mediálních produktů. Jedná se o 10 videí, z toho dvě dvoudílná, a tři články. Celkově jde o mediální produkty al-Arabíji a kanálů al Jazeera English a al Jazeera Arabic, z nichž některé jsou anglicky a jiné arabsky (převážně s následně doplněnými anglickými titulky). Jde jak o mediální produkty vzniklé za války, tak po ní. Drtivá většina zvolených mediálních produktů pochází od al-Džazíry a explicitně se zabývá příčinami konfliktu, civilními oběťmi, vinou za rozpoutání dané války a tématem poválečné rekonstrukce. Jak bude vidět v následujícím rozboru, je ve vybraných mediálních produktech obsažena i řada implicitních a spíše podprahových témat a sdělení. Většina vybraných mediálních produktů má podobu videa a jedná se o interview.

Způsob zkoumání vybraných mediálních produktů

Rozbor vybraných mediálních produktů televize al-Džazíra a al-Arabíja je proveden ve shodě s tím, jakým způsobem je v této práci koncipována závislá proměnná. Jedná se o kvalitativní analýzu, v níž je sledováno, zda vybraný rys vysílání je skutečně charakteristický i pro ostatní vybrané mediální produkty, případně pro jak velkou část z nich. Jako pomůcku při dekódování mediálních produktů použiji podle potřeby tyto otázky:

- Kdo je vykreslen jako **viník** (škod, války, utrpení...)?
- **Opakuje** se v mediálním produktu nějaké téma či prvek (za účelem jeho potvrzení⁴⁴³ či posílení)?
- Jeví se mediální produkt jako **objektivní? Vyvážený? Neutrální? Předpojatý? Selektivní? Ideologicky** zabarvený?
- Jde ve zkoumaném mediálním produktu nějakým způsobem o **mystifikaci** nebo **zavádějící informace**?
- Jsou informace obsažené v mediálním produktu **autentické**?
- Pracuje mediální produkt se **stereotypy? Typizací**?
- Nastoluje mediální produkt **agendu**? Vyzývá k jejímu následování?
- Objevuje se ve zkoumaném mediálním produktu **personalizace**?
- Co v mediálním produktu **chybí** nebo je **nepřítomné** a co se z toho dá vyvodit?
- Jaká **sdělení a významy** jsou ve zkoumaném mediálním produktu obsaženy? Obsahuje mediální produkt nějaké **poslání**⁴⁴⁴?
- Provokuje mediální produkt u diváka **asociace**?
- Jaké jsou voleny **výrazové prostředky**? Jaký je **tón** mediálního produktu?
- Navozuje nějaká **očekávání**?
- Vyskytují se ve zkoumaném mediálním produktu **binární opozice**⁴⁴⁵ (tj. kontrast typu „*uhlazení hrdinové*“ vs. „*zarostlí padouchové*“)? Je v něm poukázáno na binární opozici identit, o nichž v této práci mluvím (např. sunnitská vs. šíitská)?
- Jaké **preferované čtení** (neboli **dominantní interpretace**)⁴⁴⁶ se dá u zkoumaného mediálního produktu u diváků očekávat?

---

⁴⁴³ Burton, Graeme – Jiráček, Jan: *Úvod do studia médií*, str. 156.

⁴⁴⁴ Poslání je tvořeno představami a hodnotami. (Burton, Graeme – Jiráček, Jan: *Úvod do studia médií*, str. 279)

⁴⁴⁵ Burton, Graeme – Jiráček, Jan: *Úvod do studia médií*, str. 64-65.

⁴⁴⁶ Tamtéž, str. 283.

Seznam analyzovaných mediálních produktů

Tabulka č. 2: Seznam analyzovaných mediálních produktů		
pořadové číslo a název produktu ⁴⁴⁷	druh, forma, zdroj, doba ⁴⁴⁸ , jazyk, místo pořízení (pokud je známo)	obsah
1. <i>Aljazeera – Israel lebanon war 2006 – Aytaroun massacre</i> [on-line].	R ⁴⁴⁹ , video, AJA ⁴⁵⁰ , za války, AR ⁴⁵¹ , jiholibanonské vesnice	zachycení civilních obětí a škod na místě
2. <i>Aljazeera Exclusive Interview with a Hezbollah Fighter</i> [on-line].	R a I ⁴⁵² , video, AJA, krátce po válce, AR, jiholibanonská vesnice	reportáž z místa a rozhovor s bojovníkem Hizbulláhu a civilistkou, jejíž dům byl zničen
3. <i>Druze Leader about causes of 2006 crises</i> [on-line].	I, video, ARA ⁴⁵³ , 20. 7. 2006, AR	sestřih (provedený dodatečně organizací MEMRI) rozhovoru s drúzským vůdcem Walidem Jumblattem o příčinách války
4. <i>Eli Avidar, Al- Jazeera with English subtitles</i> [on-line].	I, video, AJA, srpen 2006 za války, AR, telemost s Jeruzalémem	živě vysílaný rozhovor s mluvčím izraelského ministerstva zahraničních věcí o příčinách války a o tom, kdo vyhrál
5. <i>Qana massacre 1</i> [on-line].	R a I, video, AJA, červenec 2006, AR, vesnice Qáná	reportáž z místa masakru – záchranné práce, vyprošťování, rozhovory s přeživšími
6. <i>Qana remembers last summer's massacre - July 12 07</i> [on-line].	R a I, video, AJE ⁴⁵⁴ , 12. 7. 2007, EN ⁴⁵⁵ , vesnice Qáná	reportáž z místa rok po útoku a rozhovory s přeživšími

⁴⁴⁷ Poznámka: dvoudílné mediální produkty jsou uvedeny jako jedna položka.

⁴⁴⁸ Pokud je známo, byť jen přibližně, datum odvysílání, popřípadě vzniku, mediálního produktu, tak je uvedeno.

⁴⁴⁹ „R“ znamená „reportáž“.

⁴⁵⁰ Al Jazeera Arabic

⁴⁵¹ „AR“ znamená „arabsky“.

⁴⁵² „I“ znamená „interview“.

⁴⁵³ „ARA“ znamená „al-Arabíja“.

⁴⁵⁴ „AJE“ znamená „al Jazeera English“.

⁴⁵⁵ „EN“ znamená „anglicky“.

7. <i>Rebuilding Bint Jbeil - 28 Jul 07</i> [on-line].	R, video, AJE, 28. 7. 2007, EN, vesnice Bint Jbeil v jižním Libanonu	reportáž z místa těžkých bojů rok po válce
8. <i>Sayed Hassan Nasrallah al-Jazeera Interview: We can Hit Any Location in Israel</i> [on-line].	I, video, AJA, po válce, AR	sestřih (provedený dodatečně organizací MEMRI) rozhovoru AJA s vůdcem Hizballáhu Hassanem Nasralláhem, hlavní témata rozhovoru byla únos izraelských vojáků na začátku konfliktu, raketový útok na izraelskou válečnou loď, riziko zatažení Sýrie do konfliktu a raketové ostřelování Izraele
9. <i>Survivors of the Summer War - 27 Jul 07 - Part 1</i> [on-line]. <i>Survivors of the Summer War - 27 Jul 07 - Part 2</i> [on-line].	R, D ⁴⁵⁶ , video, AJE, 27. 7. 2007, EN, oblasti postižené boji (jižní předměstí Bejrútu, Bint Jbeil, Qáná)	rozhovory s přeživšími rok po válce a záběry z reportáží z daných míst v době bojů
10. <i>Witness – Beirut Under Siege – Part One</i> [on-line]. <i>Witness – Beirut Under Siege – Part Two</i> [on-line].	D, video, AJE, 16. 4. 2007, EN, Bejrút	výběr záběrů pořízených libanonskou civilistkou během války před tím, než se svým francouzským manželem nechala z Libanonu evakuovat
11. <i>Hezbollah captures Israeli soldiers</i> [on-line].	článek, text, AJE, 12. 7. 2006, EN	článek o únosu izraelských vojáků a počátku konfliktu
12. <i>Saudi sideswipe at Hezbollah</i> [on-line].	článek, text, AJE, 14. 7. 2006, EN	článek popisující reakci Saúdské Arábie na únos izraelských vojáků
13. <i>Timeline: Lebanon conflict</i> [on-line].	článek, text, AJE, 20. 8. 2006, EN	chronologie konfliktu se shrnutím hlavních událostí a odkazem na související články na webu AJE

⁴⁵⁶ „D“ znamená „dokumentární pořad“.

Výsledky zkoumání jednotlivých mediálních produktů

Výsledky zkoumání mediálních produktů jsou uvedeny podle pořadových čísel jednotlivých produktů. Nejedná se o převyprávění jejich obsahu, ale o zachycení specifických rysů / momentů, kterými se odchyľují od zpravodajství, které by se dalo označit některými z těchto termínů⁴⁵⁷: neutrální (anglicky⁴⁵⁸ „neutral“) / vyvážené (anglicky „balanced“) / věrné (anglicky „accurate“) / spravedlivé (anglicky „fair“) / důvěryhodné (anglicky „credible“) / objektivní (anglicky „objective“) / spravedlivé (anglicky „just“).

1. *Aljazeera – Israel lebanon war 2006 – Aytaroun massacre* [on-line].

Hlas reportérky ve videu působí velmi angažovaně až naštvaně („spravedlivý hněv“). Reportáž je velmi sugestivně laděná. Blízkost s civilními oběťmi je navázána mimo jiné i prostřednictvím množství jejich sdělení v libanonském dialektu. Za utrpení a oběti je jednostranně viněn Izrael a USA a toto tvrzení není nikterak napadeno. O Hizbulláhu se ve videu nemluví, byť bylo pořízeno v oblasti, kterou ovládá. Druhá válčící strana není ve videu nijak přítomna a její stanoviska nejsou nijak uvedena. Angažovanost reportáže jen podtrhuje „odsuzující“ pohled moderátora ve studiu, který je krátce vidět těsně po skončení reportáže.

2. *Aljazeera Exclusive Interview with a Hezbollah Fighter* [on-line].

Podle reportéra Izrael použil vůči Libanoncům kolektivní trest, chrabrý Hizbulláh však nakonec zvítězil i přes obrovskou míru destrukce (video je natočené mezi sutinami civilních budov na dohled od izraelských pozic) a odpor tak silného nepřítele. Ozbrojenec Hizbulláhu je ve videu prezentován jako hrdina, má na sobě kvalitní vybavení a výzbroj, která je lepší než⁴⁵⁹ u pěchoty LAF. Video je opět jednostranné, druhá strana nedostala prostor. Jeho poselstvím prezentovaným zejména ze strany bojovníka Hizbulláhu je „poučení“ Izraelcům, kteří byly nejen odraženi, ale ještě je to stálo mnoho krve a utrpení.

---

⁴⁵⁷ Nejedná se o synonyma.

⁴⁵⁸ Anglickou variantu termínu uvádím pro lepší vymezení jeho významu dle současné žurnalistiky.

⁴⁵⁹ Moje osobní svědectví z doby nasazení jednotek LAF v době udržování klidu v libanonském městě Tripolis v roce 2008 po bojích s místními a mezinárodními teroristy v sousedním uprchlickém táboře Nahru l-bárid.

3. *Druze Leader about causes of 2006 crises* [on-line].

Interview s Walídem Jumblattem je vedeno v klidném tónu, nepříjemné otázky nepadají. Z rozpoutání války je jednostranně obviněn Hizbulláh a jeho syrští a íránští spojenci. Hizbulláh se nikoho na nic neptal a konal, ač k tomu neměl legitimitu a činil tak bez souhlasu ostatních. Syrsko-íránská aliance je pro region nebezpečná. Libanonský politický systém (republika⁴⁶⁰) je lepší než špatná syrská diktatura, která Libanonu a jeho národu závidí jeho úspěchy a chce je zničit. Druhá strana v interview nebyla přítomna.

4. *Eli Avidar, Al-Jazeera with English subtitles* [on-line].

Rozhovor s mluvčím izraelského ministerstva zahraničních věcí Eli Avidarem se točil kolem otázky viny za rozpoutání války a otázky, kdo je jejím vítězem. Avidar zdůraznil kolektivní vinu šíitské komunity (sic!), která je zodpovědná za to, co dělá Hizbulláh. Dle Avidara Izrael válku vnímá jako své vítězství a prohru Libanonu a Hizbulláhu⁴⁶¹. Odůvodněním, kterému nebyla moderátorka schopna argumentačně čelit, je přesvědčení Izraele o tom, že skutečným vítězstvím je schopnost vychovat děti v bezpečí a nabídnout jim budoucnost v nezničené zemi. Tím Avidar narážel na apokalyptickou a nekrofilní propagandu Hizbulláhu a jeho kontraproduktivní způsob boje. Rozhovor byl vysílán živě a nebyl přerušen, ačkoliv z řečnického a intelektuálního hlediska izraelský mluvčí „přehrál“ arabskou moderátorku, která se snažila prosadit názor, že válku rozpoutal Izrael, který je navíc i jejím poraženým.

5. *Qana massacre I* [on-line].

Video je plné obrazů těl obětí izraelského bombardování, zejména dětí. Jazyk komentátora je sugestivní a při komentování dětských obětí má až sarkastický tón, čímž zdůrazňuje brutalitu a ničivost útoku. Přeživší oběti jsou individualizovány – jsou uvedena jejich jména a příbuzenské vztahy a je s nimi vedeno interview. Jejich osud a utrpení je tak divákovi bližší, než kdyby šlo jen o bezejmenné osoby nebo čísla.

---

⁴⁶⁰ Paradoxní, že něco takového tvrdí právě Jumblatt, který svoji moc opírá o svůj původ a etnicko-náboženskou komunitu, kterou vede. S demokracií to má sotva něco společného. Libanonská společnost je stále vnitřně feudální, republikánské zřízení je spíše jen fasáda.

⁴⁶¹ Takovýto pohled na válku se (byť neúspěšně) snažili Izraelci vsugerovat arabské veřejnosti.

6. *Qana remembers last summer's massacre - July 12 07* [on-line].

V reportáži je kladen důraz na utrpení civilistů a vina za něj je jednoznačně přičítána izraelskému vojenskému letectvu, přičemž jako cíl jeho bombardování je podáno zabíjení nevinných civilistů.⁴⁶² Reportáž se nese ve velmi angažovaném duchu. Některé scény jsou natočeny jako “*re-enactment*”⁴⁶³, což jen podtrhuje emocionální náboj reportáže. Izrael je vykreslen jako viník, který nemá zábran a nebere ohledy (například sanitka jedoucí k místu útoku musí jet čtyřikrát déle, protože Izraelci vybombardovali nejkratší přístupovou cestu).

7. *Rebuilding Bint Jbeil - 28 Jul 07* [on-line].

Reportáž klade důraz na utrpení civilistů, míru destrukce a všeobecný zmar, který válka přinesla, a zdoluhavou obnovu po ní. Katar je zmíněn jako jediný donor jménem a to opakovaně (ostatní státní donoři jsou jen zmíněni jako „*další arabské státy*“). Rozhovor s postiženou rodinou v jednu chvíli působí dojmem, že rodina ví, že má Kataru poděkovat právě prostřednictvím televize al-Džazíra. Reportáž je velmi personalizovaná, protože je natočena se stejnou rodinou, s jakou stejný reportér al-Džazíry natočil rozhovor rok před tím, v době, kdy byl jejich dům zničen.

8. *Sayyed Hassan Nasrallah al-Jazeera Interview: We can Hit Any Location in Israel* [on-line].

Rozhovor vede Ghassan Bin Jeddo, člen Hizbulláhu⁴⁶⁴ a šéf libanonské kanceláře al-Džazíry, takže se nedá očekávat rozhovor plný nepříjemných otázek. Během rozhovoru za Nasralláhem vedle sebe stojí vlajka Libanonu a Hizbulláhu, jak kdyby k sobě tyto dvě entity patřily a byly vůči sobě na stejné úrovni. Nasralláh se ve svých odpovědích soustředí na vyzdvižení schopností bojovníků Hizbulláhu a jejich ohleduplnosti při únosu izraelských vojáků, při které se podle něj záměrně vyhnuli civilním obětem na své i izraelské straně. Reportér se zdá Nasralláhovou řečí pobaven a zjevně s ním sympatizuje. Rozhovor chvílemi vypadá, jako by šlo o kolegy ze stejné instituce... Jediná chvíle, kdy Jeddo na Nasralláha přitlačil, bylo téma (ne)možnosti další eskalace konfliktu po případném raketovém ostřelování Tel Avivu.

⁴⁶² Izrael ke své škodě v případě masakru v Qáná nikdy nevyvrátil, že by tomu tak nebylo.

⁴⁶³ Tj. scéna je sehrána tak, aby vypadala, že natočené výjevy jsou stejné (nebo odpovídají) těm, které se při dané události skutečně odehrály.

⁴⁶⁴ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 61.

9. *Survivors of the Summer War - 27 Jul 07 - Part 1* [on-line]. a *Survivors of the Summer War - 27 Jul 07 - Part 2* [on-line].

Velmi sugestivní úvod dokumentu, v němž „suchá řeč čísel“ dodává autentičnost a přesvědčivost argumentu o ničivosti dané války. Úvod je navíc podbarven šumivým tichem kombinovaným se záběry destrukce způsobené Izraelci na civilistech a jejich majetku. Další moment, který má v divákovi vzbudit odpor vůči válce, nastane v prvním dílu pořadu v 0:44, kdy je na zemi mezi sutí nafilmována kniha, která vypadá jako otrhaný Korán. Tón reportáže je citelně jiný než u ostatních zkoumaných mediálních produktů televize al-Džazíra – je zde určité distancování se od Hizballáhu a zdůrazňování rozdílu mezi Hizballáhem a šíitskými civilisty. V reportáži se klade důraz na destrukci, propagandu Hizballáhu a jím proklamované vítězství (s čímž se reportáž neztotožňuje), slabost libanonského státu a indoktrinaci dětí touhou po pomstě, což je zobrazeno jako negativní. V reportáži je také dán prostor představiteli libanonského státu, který vysvětluje pomalé tempo rekonstrukce. Reportáž je velmi personalizovaná a dotazování civilisté z Bejrútu, Bint Jbeilu a Qáná jsou prezentováni jako typické oběti války. V druhém díle pořadu jsou použity i záběry a částečně i komentář z mediálního produktu č. 7, ale na rozdíl od něj je kladen důraz na sociálně nespravedlivou distribuci pomoci při rekonstrukci jižního Libanonu a nedostatečné tempo oprav domů. Nejvíce překvapující je však přítomnost ostré kritiky ze strany obyvatelstva vůči nedostatečnému úsilí o rekonstrukci domů ze strany Hizballáhu.

10. *Witness – Beirut Under Siege – Part One* [on-line]. a *Witness – Beirut Under Siege – Part Two* [on-line].

Dvoudílný dokument je pohledem na konflikt očima řadových libanonských civilistů, kteří jím prošli. Jde o velmi osobní a personalizované dílo, které na diváka velmi silně zapůsobí. Jeho vyznění je osobní a takřka apolitické. Destrukce, která se ve filmu objevuje, je samozřejmě způsobená Izraelci, avšak na tento fakt není nijak zvláště poukazováno a do politické stránky konfliktu se nijak nezabíhá. Celý pořad je velmi civilní a nepodsouvá žádnou podporu Hizballáhu.

11. *Hezbollah captures Israeli soldiers* [on-line].

Článek se vcelku objektivně snaží uchopit události, které začaly konflikt mezi Izraelem a Hizbulláhem. Jediným citelným vybočením je termín, kterým je pojmenována operace, při níž došlo k únosu dvou izraelských vojáků. V článku je použit obrat „*přeshraniční srážky*“, ačkoliv ve skutečnosti se jednalo o jednostranný, nevyprovokovaný a předem detailně naplánovaný přeshraniční výpad. Formulace užitá ve článku budí dojem, že únos vojáků nebyl předem plánovaný a incident nebyl uskutečněn jen jednou stranou.

12. *Saudi sideswipe at Hezbollah* [on-line].

Jediným vybočením článku z jinak neutrálního a objektivního tónu je jeho nepřímá narážka na zaujatost al-Arabíji a její podřízenost saúdským zájmům, protože spolu s dalšími saúdskými médii kritizovala Hizbulláh za jeho unilaterální a s nikým nekonzultovanou akci.

13. *Timeline: Lebanon conflict* [on-line].

Článek vybočuje z objektivního rámce jen jednou, za to však dost citlivě, když u popisu masakru v Qáná z 30. července 2006 uvádí: „*Izraelský nálet zabije více než 60 civilistů, většina z nich jsou děti, které spaly.*“ Sugestivní představa dětí zabitých ve spánku (ani podobná formulace) u jiných zpráv o civilních masakrech a obětech použita není, byť i při nich umíraly děti. Pozornost si možná také zaslouží skutečnost, že řada v textu odkázaných článků, které píšou o mrtvých civilistech, není v archivu AJE dohledatelná.

Shrnutí výsledků zkoumání mediálních produktů

Zkoumané mediální produkty a jejich specifické rysy uvedené výše byly v rámci vysílání jedné televizní stanice během války v Libanonu a popřípadě jejího prvního výročí vzájemně v souladu. Taktéž byly tyto mediální produkty v souladu i s obecným dlouhodobým charakterem vysílání al-Džazíry, respektive al-Arabíji. Jediný mediální produkt, který těmto závěrům neodpovídal, byl produkt číslo 9, jehož ostrá kritika vůči Hizbulláhu z úst místního obyvatelstva zřetelně vybočovala z rámce, jakým jinak al-Džazíra o konfliktu a roli Hizbulláhu informovala. Otázku, proč byl produkt číslo 9 natočen právě takto, ovšem nedokážu spolehlivě zodpovědět.

3.4.2. Zjištění získaná z dalších informačních zdrojů

Soupeření zkoumaných televizí během konfliktu v Libanonu

Od rozdělení arabského světa během války v Libanonu na tábor příznivců mughámary (tj. „*dobrodružství*“) a tábor muámary (tj. „*spiknutí*“) se odvíjelo i podání války ve zkoumaných médiích. Na začátku války al-Džazíra odvysílala exkluzivní interview s vůdcem Hizbulláhu Hassanem Nasralláhem, které řídil šéf její libanonské kanceláře Ghassan Bin Jeddo. V tomto interview obvinil Nasralláh Egypt a Saúdskou Arábii z toho, že poskytují krytí izraelskému útoku na Libanon. Al-Džazíra tento výrok zabudovala do své upoutávky na zpravodajství o konfliktu a dále do ní zařadila americkou ministryni zahraničních věcí Condoleeazu Riceovou mluvící o tom, že má péči o utrpení civilistů. Na pozadí při tom běžely obrázky mrtvých a zmrzačených dětí. Poté Riceová mluvila o destrukci libanonské infrastruktury a na obrazovce zároveň běžel záběr na libanonský most, který je vzápětí Izraelci vyhozen do povětří. Na závěr upoutávky se znovu objevil Nasralláh, který sdělil své poselství arabským vládcům: „*Jestliže nás nepodporujete, buďte aspoň neutrální.*“⁴⁶⁵

Nasralláh dal al-Džazíře během konfliktu dvě exkluzivní interview zatímco al-Arabíje ani jedno. Oba tyto rozhovory vedl již zmíněný novinář al-Džazíry Ghassan Bin Jeddo, který je i členem Hizbulláhu. Jedinými dalšími médii, kterým Nasralláh poskytl rozhovor, byl al-Manár ovládaný přímo Hizbulláhem a al-Alam TV vlastněná Íránem.⁴⁶⁶

Al-Džazíra také uskutečnila dva rozhovory s katarským ministrem zahraničních věcí Hamadem Bin Džásim Bin Džabar Ál Thání⁴⁶⁷. V obou rozhovorech ministr napadl Saúdy za to, že označili únos izraelských vojáků Hizbulláhem za „*mughámaru*“ (tj. avanturismus), a obvinil Saúdskou Arábii a Egypt za poskytnutí krytí izraelskému útoku.⁴⁶⁸

Al-Arabíja si samozřejmě tyto obvinění nenechala líbit. Zatímco al-Džazíra prezentovala Nasralláha jako hlavního libanonského aktéra, zaměřila se al-Arabíja na libanonského premiéra Fuáda as-Sinioru a jeho řeč před ministry zahraničních věcí LAS. Zatímco al-Džazíra podpořila Hizbulláh, který je státem ve státě, al-Arabíja podpořila libanonský stát

⁴⁶⁵ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 61.

⁴⁶⁶ Tamtéž.

⁴⁶⁷ Jak je ze jména jasně patrné, jde o člena katarské vládnoucí rodiny.

⁴⁶⁸ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 61.

jako takový. Proto také al-Arabíja pořídila rozhovor se synem zavražděného libanonského premiéra Saadem al-Harírím a živě přenášela projevy premiéra as-Siniory doprovázející je soucitným komentářem. Al-Džazíra opět kontrovala. Tentokrát šlo o živý přenos projevu syrského prezidenta Bašára al-Assada, v němž byli arabští lídři nepřátelsky naklonění Hizbulláhu označeni za „*pololidi*“. ⁴⁶⁹ Následné komentáře tohoto projevu ze strany al-Džazíry byly nakloněné oficiální syrské pozici. ⁴⁷⁰

Al-Arabíja věnovala část svého vysílacího času katarským obviněním a neváhala katarskou pozici označit za „*pokryteckou*“. Jeden saúdský komentátor si dovolil kritizovat katarskou zahraniční politiku, kterou označil za zmatenou, neboť dává přístávací plochy Američanům a rozhlasové vlny Hizbulláhu. Al-Arabíja spolu s dalšími saúdskými médii také neváhala připomenout nadstandardní vztahy mezi Katarom a Izraelem. ⁴⁷¹ To Katar donutilo reagovat a v následném rozhovoru pro al-Džazíru katarský ministr zahraničí nadstandardní vztahy s Izraelem popřel. Dále al-Arabíja vypíchla nepřehlédnutelný rozpor mezi antiamerikanismem al-Džazíry a přítomností americké armády v Kataru. ⁴⁷²

Al-Džazíra se na tyto obvinění al-Arabíji počátkem srpna 2006 snažila reagovat ještě tvrdší, nejkuli vulgární, kritikou Izraele a USA. Předem vybraní hosté v jejích diskusních pořadech uráželi americkou ministryni zahraničí CondoleeZZu Riceovou a srovnávali nacismus se sionismem – s tím závěrem, že „*sionismus je mnohem horší*“. ⁴⁷³

V talk show al-Džazíry zvané „*Hlas lidí*“ byla zuřivě kritizována saúdská vláda – jak kvůli své prosté existenci, tak i za svůj negativní postoj vůči Hizbulláhu. Postoj al-Džazíry nezůstal neodměněn. Al-Džazíra byla jediná, kdo mohl den poté, co vstoupilo v platnost příměří, uskutečnit interview s jedním z bojovníků Hizbulláhu. ⁴⁷⁴ Všechna ostatní arabská média přitom o bojovnících Hizbulláhu nebyla schopna nic říct. Příčinou byla bedlivá kontrola novinářů ze strany Hizbulláhu, jehož muži novináře hlídali a pečlivě vybírali, co smí zaznamenat. Jediným povoleným tématem tak bylo lidské utrpení. Výsledkem bylo, že sledováním al-Džazíry mohl člověk nabýt dojmu, že izraelské nálety si za cíl vybírají jen ženy a lidi starší šedesáti let a děti mladší deseti.

---

⁴⁶⁹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 61.

⁴⁷⁰ Tamtéž, str. 62.

⁴⁷¹ O nadstandardních vztazích mezi Izraelem a Saúdskou Arábií přitom samozřejmě nepadlo ani slovo.

⁴⁷² Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 62.

⁴⁷³ Tamtéž.

⁴⁷⁴ Viz: *Aljazeera Exclusive Interview with a Hezbollah Fighter* [on-line].

Mezi al-Džazírou a al-Arabíjou probíhal v pokrytí zpravodajství konfliktu zuřivý konkurenční boj, který se projevoval přirozeně i tím, že obě televize ve stejnou chvíli zpravodajsky pokryly tutéž událost. Kupříkladu tak vysílaly prohlášení vůdce Hizbulláhu šejcha Nasralláha. Poté, co bylo takové prohlášení předem ohlášeno, se ulice v mnohých arabských městech vyčistily.⁴⁷⁵ Dalším příkladem byl pohřeb po masakru v Qáná 18. srpna 2006. Obě televize jej přenášely živě, zatímco arabské národní programy zachovaly svůj normální program. Vysílání obou televizí se ale lišilo. Slova použitá al-Džazírou byla angažovaná, kdežto slovník al-Arabíji byl spíše neutrální.⁴⁷⁶ Ostré stanovisko Kataru vůči Izraeli po masakru ve vesnici Qáná⁴⁷⁷ tak korespondovalo se způsobem pokrytí pohřbu obětí ze strany al-Džazíry.

Není nijak překvapivé, že se al-Džazíra a al-Arabíja střetly i v určení vítěze konfliktu. Al-Džazíra se ve své hodinové show nazvané „Z Libanonu“ snažila prezentovat postoj libanonské populace tak, aby se zdálo, že Hizbulláh je a bude bezvýhradně podporován a to dokonce i křesťanskou minoritou. Příznivci Hizbulláhu byli prezentováni jako „obyčejní lidé“⁴⁷⁸ náhodně vybraní z řad libanonské populace. Ve stejnou chvíli na stanici al-Arabíja běžela reportáž z izraelsko-libanonské hranice, v níž bylo zdůrazněno utrpení místního obyvatelstva a míra destrukce. Reportér při tom zpovídal místní obyvatele, kteří se vraceli do svých zničených domovů, což jen zvýšilo pocit autentičnosti celé reportáže. Nikdo z nich, v ostrém kontrastu s pořadem al-Džazíry, neoslavoval údajné vítězství Hizbulláhu.⁴⁷⁹

V neposlední řadě bylo soupeřením-Džazíry a al-Arabíji také střetem paradigmat. Přístup al-Arabíji ke zpravodajství o válce v Libanonu se nesl v duchu hesla „Všude vidíme naději.“⁴⁸⁰ Takovéto krotké a takřka politicky korektní heslo však neposkytlo al-Arabíje prostor k tomu, aby mohla pojmout konflikt v Libanonu jako vraždění nevinných civilistů, jako tomu bylo v případě al-Džazíry a jejích hesel jako „Všude vidíme zprávy.“⁴⁸¹ nebo „názor a další názor“. Postoj al-Džazíry se dá shrnout takto: Tam, kde umírají nevinní civilisté po stovkách, lze jen těžko hledat naději. Zpráv, které by měl svět vidět a slyšet, je tam ovšem víc než dost.⁴⁸²

---

⁴⁷⁵ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 236-237.

⁴⁷⁶ Tamtéž.

⁴⁷⁷ Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*, str. 168.

⁴⁷⁸ Jasná shoda s oficiální politikou al-Džazíry a jejím deklarovaným zájmem o utrpení „obyčejných lidí“.

⁴⁷⁹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 63-64.

⁴⁸⁰ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

⁴⁸¹ Tamtéž.

⁴⁸² Tamtéž.

Další informace k vysílání televize al-Džazíra

Název, jaký al-Džazíra válce v Libanonu propůjčila, se během konfliktu postupně měnil. Počáteční „*otevřená konfrontace*“ byla nahrazena „*šestou válkou*“, což odkazovalo na rámeček (pan)arabsko-izraelského soupeření, v němž se daný konflikt odehrával. Takovýto diskurs měl samozřejmě silný dopad na mobilizaci arabského veřejného mínění.⁴⁸³

Al-Džazíra také učinila při zpracovávání zpráv o válce v Libanonu důležitý organizační krok, když přenechala část editační práce svým pracovníkům v Bejrútu na místo toho, aby ji soustředila pouze v Dauhá.⁴⁸⁴ Výsledkem bylo větší množství a aktuálnost zpráv získaných v terénu a (možná) také jejich více angažovaný charakter (tj. ještě větší zdůrazňování utrpení civilistů a způsobených škod). Al-Džazíra byla v této válce televizí nejvíce přítomnou v terénu, což jí přineslo kritiku, která ji obviňovala ze stranění Hizbulláhu.⁴⁸⁵

Přítomnost al-Džazíry na místě bojů jí umožnila rozpracovat ústřední myšlenku, na které postavila většinu svého vysílání o válce v Libanonu. Touto myšlenkou byla následující otázka: Nevinní civilisté jsou tu vražděni, jak to může být taková míra destrukce obhájena?⁴⁸⁶ Toto poselství al-Džazíry neplatí jen pro válku v Libanonu, ale i pro všechny ostatní ozbrojené konflikty, kterým se věnuje.⁴⁸⁷

Al-Džazíra se ale ve svém zpravodajství o válce v Libanonu řídila svými zásadami a tak její týmy v Izraeli zachycovaly i tamější situaci. Některé štáby al-Džazíry v Izraeli byly vyslýchány policií, což přispělo ke kredibilitě jejího vysílání v očích arabského publika.⁴⁸⁸

Další informace k vysílání televize al-Arabíja

Zaměření zpravodajství al-Arabíji během války v Libanonu na libanonský stát a nikoliv Hizbulláh mohlo být podpořeno skutečností, že tato stanice má do velké míry libanonskou

---

⁴⁸³ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 236.

⁴⁸⁴ Tamtéž.

⁴⁸⁵ Tamtéž.

⁴⁸⁶ *Al-Jazeera and the New Arab Media* [on-line].

⁴⁸⁷ Tamtéž.

⁴⁸⁸ Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*, str. 236.

identitu díky významnému podílu Libanonců v řadách svého personálu, který je vyšší než v případě al-Džazíry.⁴⁸⁹

Vysílání al-Arabíji v době konfliktu v Libanonu mělo silnou panarabistickou dimenzi. Příčinou mohl být fakt, že v posledních letech před konfliktem v Libanonu Saúdové opírali svoji vládu hlavně o arabskou identitu, kdežto islámskou odsouvali do pozadí.⁴⁹⁰ Vysílání al-Arabíji během konfliktu v Libanonu nekladlo do středu člověka, jako lidskou bytost prostou svým náboženských a etnických identit. V tom se dá najít souvislost se saúdským vzdělávacím systémem, který je netolerantní k odlišným vírám a názorům.⁴⁹¹ Přijmout obecně-lidské hledisko v pojetí zpravodajství o válce v Libanonu al-Arabíjou by tak protirečilo tomu, co se Saúdové snaží ve své populaci prosadit.

3.4.3. Syntéza: Hlavní rysy vysílání al-Džazíry ve srovnání s al-Arabíjou

Hlavní rysy vysílání televize al-Džazíra a al-Arabíja během války v Libanonu v roce 2006 představují konkrétní hodnoty závislé proměnné a lze je odborně označit jako „*priming*”⁴⁹² a „*framing*”⁴⁹³.

Hlavní rysy vysílání al-Džazíry

1) Míra informační a názorové otevřenosti:

Vysílání televize al-Džazíra pokrývající válku v Libanonu v roce 2006 nebylo zdaleka informačně a názorově vyvážené (zejména na úkor Izraelců) a v některých chvílích nepřímo podporovalo jednu z válčících stran (tj. Hizbulláh). Důležité informace o činnosti katarské diplomacie, byť uvedené v konkurenčních médiích, nebyly občas ani uvedeny. Na místo nezávislého zpravodajství dostal často přednost ideový boj s konkurenční al-Arabíjou a jejími saúdskými vlastníky.

⁴⁸⁹ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 92.

⁴⁹⁰ Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*, str. 199.

⁴⁹¹ Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*, str. 57.

⁴⁹² „Zdůrazňování či snaha o zviditelnění vybraných témat či atributů.“ (Křeček, Jan – Nečas, Vlastimil – Trampota, Tomáš: *Média a moc*, str. 24-25)

⁴⁹³ „Výběr určitých aspektů vnímané skutečnosti a jejich následné zdůraznění v komunikovaném text. Takovým způsobem, aby se zviditelnila specifická definice problému, příčinné interpretace, morální hodnocení...“ (Křeček, Jan – Nečas, Vlastimil – Trampota, Tomáš: *Média a moc*, str. 25)

2) Primární objekt zájmu vysílání:

Al-Džazíra během zpravodajského pokrytí války v Libanonu plně dostala svému pojetí válečného zpravodajství, které klade důraz na osud a utrpení civilistů, které zachycuje jako konkrétní lidi. Pokud pomínu ideologické přestřelky s al-Arabíjou a saúdskou diplomacií, zůstala politická a náboženská rovina konfliktu spíše na okraji zájmu al-Džazíry.

3) Zasazení konfliktu do kontextu regionálních transnacionálních identit:

Vysílání al-Džazíry bylo během války v Libanonu pojato panislámsky a také velmi panarabsky. Hlavním faktorem přitom byl způsob, jakým al-Džazíra implicitně vylíčila libanonské civilisty zasažené válkou – coby obyčejné muslimské Araby, kteří jsou další obětí válek s Izraelem. Sektářské a politické rozdíly při tom byly potlačeny.

Hlavní rysy vysílání al-Arabíji

1) Míra informační a názorové otevřenosti:

Al-Arabíja se v konfliktu zaměřila především na údajnou vinu Hizbuláhu za rozpoutání konfliktu a vyhnula se širšímu regionálnímu kontextu, v němž se odehrával (například podpoře arabských států, včetně Saúdské Arábie, vůči Izraeli). Al-Arabíja také nedisponovala exkluzivním přístupem k Hizbuláhu, jako tomu bylo v případě al-Džazíry, a její vysílání bylo o to chudší. Obecně byl tón zpravodajství al-Arabíji o něco umírněnější, než v případě al-Džazíry.

2) Primární objekt zájmu vysílání:

Al-Arabíja ve svém vysílání kladla větší důraz na politickou rovnu konfliktu a méně se zaměřovala na utrpení civilistů. Zejména při masakru v Qáná a na konci konfliktu se však al-Arabíja také začala věnovat tématu utrpení civilistů. Nečinila tak ale tolik nestranným způsobem jako al-Džazíra, nýbrž se zaměřovala pouze na to utrpení a škody, které bylo možno přímo či nepřímo přičíst ke škodě Hizbuláhu.

3) Zasazení konfliktu do kontextu regionálních transnacionálních sdílených identit:

Vysílání al-Arabíji stejně jako v případě al-Džazíry kladlo velký důraz na panarabský kontext konfliktu. Arabské „my“ zde však nebylo orientováno proti Izraeli, nýbrž proti ose Hizballáh-Sýrie-Írán, na kterou podle al-Arabíji padala vina za rozpoutání konfliktu. Panislámská dimenze proto ve vysílání chyběla a místo ní se implicitně kladl důraz na jednotu sunnitského tábora vůči jeho šíitským nepřítelům. Rozdělení aktérů konfliktu podle sektářského a etnického klíče tedy hrálo ve vysílání televize al-Arabíja nezanedbatelnou roli.

3.4.4. Korelace mezi hodnotami nezávislé a závislé proměnné

Způsob ukázání korelace mezi hodnotami proměnných

Bylo by zbytečné zde pro dokázání kauzality mezi nezávislou a závislou proměnnou této práce uvést všechny případy, kdy bylo vysílání zkoumaných satelitních televizí uzpůsobeno ve prospěch role katarské a saúdské vládnoucí rodiny v konfliktu v Libanonu a vztahů s jeho vybranými aktéry. Postačí říci, že jsem v rámci celého výzkumu nenarazil na fakt, že by vysílání al-Džazíry nebo al-Arabíji šlo přímo proti zájmům jejich vládnoucích rodin v dané válce. Proto zde postačí ve formě tabulky ilustrativně uvést vždy 5 nejvýraznějších případů, které ukazují, že vysílání dané televize bylo v rámci loajálního subsystému AMM uzpůsobeno ve prospěch nezávislé proměnné. Všechny vybrané případy a jejich konkrétní hodnoty pro nezávislou a závislou proměnnou již byly v předchozích kapitolách uvedeny.

Korelace mezi nezávislou a závislou proměnnou znamená korelaci mezi:

- vztahem katarské a saúdské vládnoucí rodiny vůči vybraným aktérům konfliktu v Libanonu v roce 2006 a obecnou zahraničně-politickou rolí, kterou chtěla vládnoucí rodina dané země v konfliktu sehrát
- a
- pojetím války v Libanonu v roce 2006 v televizi al-Džazíra a al-Arabíja

Tabulka č. 3:

Konkrétní příklady korelace mezi hodnotami nezávislé a závislé proměnné

	Hodnoty nezávislé proměnné: (respektive jaká stanoviska zastávala vládnoucí rodina)	Následné hodnoty závislé proměnné: (čili jakým způsobem o konfliktu mluvila al-Džazíra a al-Arabíja)
případ A: (Katar)	Saúdská Arábie ve válce tíše podporuje Izrael a zdržuje se ostré kritiky. Katar se chce vůči Saúdům vymezit.	Viníkem konfliktu je Izrael Za destrukci Libanonu může izraelská armáda, nikoliv Hizbulláh.
	Hizbulláh je spojencem Sýrie a Íránu, s nimiž má Katar dobré vztahy.	Hizbulláh je prezentován jako vítěz konfliktu.
	Katarská diplomacie by ráda konflikt zastavila a ujala se mírových jednání.	Ve zpravodajství o konfliktu jsou zdůrazňovány civilní oběti, míra destrukce a utrpení nevinných.
	Hizbulláh je spojencem Sýrie a Íránu, s nimiž má Katar dobré vztahy.	Hizbulláh je prezentován jako bojovník spravedlivé obranné války proti Izraeli.
případ B: (Saúdská Arábie)	Saúdové jsou rozhořčeni únosem izraelských vojáků Hizbulláhem.	Hizbulláh prezentován jako viník celého konfliktu.
	Saúdové kvitují snahu Izraele zničit Hizbulláh a oslabit tak íránský vliv.	Hizbulláh je na konci konfliktu prezentován jako poražený.
	Saúdové chtějí oslabit podporu Hizbulláhu mezi Libanonci.	Oběti války, kterou Hizbulláh rozpoutal, je libanonský stát a populace.
	Saúdové v Libanonu podporovali sunnity, kteří v době konfliktu dominovali v libanonské vládě.	Hizbulláh jednal na vlastní pěst, proti zájmu libanonského státu a bez souhlasu ostatních libanonských minorit.
	Hizbulláh je šíitská extrémistická organizace nepřátelská Saúdům a spolupracující s Íránem.	Hizbulláh je prodloužená ruka Íránu v Libanonu.

3.4.5. Shrnutí kapitoly 3.4.

V této kapitole došlo k rozboru mediálních produktů al-Džazíry a al-Arabíji. Ty byly v rámci vysílání jedné televizní stanice během války v Libanonu a popřípadě v době jejího prvního výročí vzájemně v souladu. Taktéž byly v souladu i s obecným dlouhodobým charakterem vysílání al-Džazíry, respektive al-Arabíji. Jediný mediální produkt, který těmto závěrům neodpovídal, byl produkt al-Džazíry číslo 9 kvůli své ostré kritice Hizballáhu.

Al-Džazíra a al-Arabíja mezi sebou během konfliktu ani tak nesoutěžily o diváky, jako se bily za své chlebodárcy – tj. katarskou a saúdskou vládnoucí rodinu – a snažily se podpořit jejich zahraniční politiku. Al-Džazíra tak například plně využívala svého exkluzivního přístupu k vedení Hizballáhu a podporovala jeho boj. Taktéž poskytla prostor katarskému ministru zahraničních věcí, který kritizoval Saúdskou Arábii za její podporu Izraele. Al-Arabíja na tato obvinění reagovala ostrými protiúderem, v nichž označovala katarskou politiku za pokryteckou kvůli úzkému spojení s USA a nadstandardním vztahům s Izraelem. Al-Džazíra tuto kritiku popřela tím, že ve svém vysílacím čase dala místo ještě většímu antiamerikanismu, než obvykle. Obě televize se samozřejmě lišily v pohledu na to, kdo válku zavinil a kdo vyhrál.

Co se týče informační a názorové otevřenosti, stranilo vysílání al-Džazíry Hizballáhu. Problematické kroky katarské diplomacie (např. kontakty s Izraelci) při tom byly upozaděny či ignorovány. Primárním objektem vysílání al-Džazíry byly trpící libanonští civilisté. Kvůli povaze konfliktu šlo většinou o šíity. Z hlediska zasazení konfliktu do kontextu regionálních transnacionálních identit je možno říci, že bylo vysílání al-Džazíry pojato panislámsky a velmi panarabsky. V případě al-Arabíji byla situace takováto: V míře informační a názorové otevřenosti al-Arabíja zaostávala za al-Džazírou. Stanice se zaměřila na jednostrannou kritiku Hizballáhu, tón zpravodajství o konfliktu byl umírněnější než u al-Džazíry. Primárním objektem zájmu byla pro al-Arabíju politická rovina, pokud se již vysílalo o utrpení civilistů, pak za něj mohl Hizballáh. Vysílání al-Arabíji bylo také panarabské. Na místo panislámské dimenze se však soustředilo na dimenzi sunnitskou.

Mezi hodnotami nezávislé a závislé proměnné panuje korelace. V rámci výzkumu jsem nenarazil na příklad, kdy by tomu tak nebylo, a vysílání al-Džazíry nebo al-Arabíji by šlo přímo proti zájmům své vládnoucí rodiny. Korelace je vidět na konkrétních příkladech postoje vládnoucí rodiny a následném způsobu, jakým o konfliktu referovala příslušná televize.

3.5. Důvody úspěchu vysílání al-Džazíry nad al-Arabíjou

Účel a struktura kapitoly 3.5.

Smyslem této kapitoly je na základě výzkumu provedeném v předchozích kapitolách uvést důvody diváckého úspěchu katarské televize al-Džazíra nad Saúdy ovládanou televizí al-Arabíja. Tyto důvody jsou výsledkem: a) rozboru pojetí daného konfliktu ve zkoumaných médiích v kapitole 3.4., b) objasnění kolize saúdských zájmů v kapitole 3.3., c) ostatních faktorů, které stály za úspěchem televize al-Džazíra, a byly reflektovány v předchozích kapitolách textu včetně kapitoly o AMM. Kapitola 3.5. je rozdělena do třech částí:

- Podkapitola 3.5.1. shrnuje důvody, díky nimž byla al-Džazíra sama o sobě úspěšná.
- V podkapitole 3.5.2. jsou pak uvedeny důvody neúspěšnosti televize al-Arabíja.
- A konečně v podkapitole 3.5.3. se píše o podpůrných faktorech, které samy o sobě příčinou úspěchu al-Džazíry nebyly, ale zesílily jej.

3.5.1. Důvody úspěchu televize al-Džazíra

Kompatibilita vnějších faktorů ovlivňujících vysílání

V případě al-Džazíry došlo k vzájemnému souladu čtyř faktorů vysílání, kterými byly: 1) divácké preference a očekávání, 2) zájmy, vztahy a role katarské vládnoucí rodiny v daném konfliktu, 3) koncepce válečného zpravodajství al-Džazíry a 4) možnosti, které Hizbulláh médiím a zvláště pak al-Džazíře v konfliktu poskytl. U al-Arabíji takovýto soulad nenastal. Jakožto pomyslná pojistka tohoto souladu při tom částečně působily mechanismy loajálního subsystemu AMM, které zajistily, že vysílání al-Džazíry nevybočilo z rámce toho, co katarská vládnoucí rodina chtěla.

Příklady toho, jak byly výše uvedené faktory ve vzájemném souladu

U vysílání al-Džazíry do sebe tyto faktory shodou okolností dobře zapadly. Televize tak například vysílala záběry civilních obětí v Libanonu, což odpovídalo její koncepci válečného zpravodajství, a nepřímo tím podporovala Hizbulláh a jeho propagandu, který se al-Džazíře na oplátku odvděčil exkluzivním přístupem ke svým členům. Hizbulláh média v terénu

nechával natáčet jen destrukci civilních objektů a civilní oběti, což ale al-Džazíře vzhledem ke koncepci jejího zpravodajství nevadilo.

Vysílání al-Džazíry také odpovídalo katarským zájmům. Svou nepřímou podporou Hizbulláhu se al-Džazíra vymezovala vůči al-Arabíje a Saúdům, kteří Hizbulláh nepodporovali. Motiv libanonských civilistů zabitých izraelskou armádou měl v sobě všechny důležité ingredience: byl protiizraelský (protože Libanonce zabili Izraelci), panarabistický (protože Libanon je vnímán Araby většinou jako arabská země), panislámský (protože ač jsou mrtví šíité, stále jsou to muslimové a i proto je třeba jejich smrti litovat), protiamerický (zabili je zbraně dodané USA) a protisaúdský (Hizbulláh se spravedlivě brání bezohledné izraelské agresi, zatímco ho za to Saúdové kritizují). Nejenže takovýto vysílací „mix“ vyhovoval katarské vládnoucí rodině, ale, jak se ukázalo, také splňoval očekávání a preference více diváků, než u al-Arabíji.

3.5.2. Důvody neúspěchu televize al-Arabíja

Vzájemný konflikt saúdských zájmů jako hlavní příčina neúspěchu

Al-Arabíja byla od počátku svého zpravodajského pokrytí konfliktu v Libanonu poškozena konfliktem saúdských zájmů⁴⁹⁴ a následnou neschopností saúdského režimu sdělit dostatečně rychle al-Arabíje jasné zadání, jakým způsobem má o konfliktu vysílat. Saúdové řešili, jak válku v Libanonu na al-Arabíji podat, aniž by poškodili své zájmy anebo podlomili legitimitu svého režimu tím, že si proti sobě poštvou publikum al-Arabíji či nevhodně ovlivní arabské veřejné mínění. Při rozhodování, jak bude vysílání al-Arabíji vypadat, ztratili Saúdové čas, čehož al-Džazíra využila k získání diváků. Když al-Arabíja nevěděla, jak má konflikt uchopit, tak ho radši neuchopila vůbec.⁴⁹⁵ Podle pracovníka al-Džazíry Dave Marash Saúdům týden trvalo, než si uvědomili, že poselstvím války v Libanonu bylo utrpení nevinných civilistů⁴⁹⁶, z něhož se později al-Arabíja snažila jednostranně obvinít Hizbulláh. Marash se dokonce domnívá, že toto „pochopení“ poselství konfliktu v Libanonu Saúdové načerpali z al-Džazíry.

---

⁴⁹⁴ ke konfliktu saúdských zájmů v konfliktu v Libanonu v roce 2006 viz kapitola 3.3.

⁴⁹⁵ Tamtéž.

⁴⁹⁶ Tamtéž.

Výsledné zadání, jak má al-Arabíja vysílat, tedy přišlo příliš pozdě a navíc neodpovídalo diváckým preferencím. Al-Arabíja přitom mohla jen těžko přijít s nějakou vlastní alternativou. – Nemohla se vyhradit proti konfliktu, protože ho Saúdové chtěli, a nemohla se ani vymezit vůči Izraeli, protože jej Saúdové tiše podporovali. Vysílání mimo rámec saúdských pokynů navíc nepřicházelo pro al-Arabíju, coby médium loajálního subsystému AMM, v úvahu. Vysílání al-Arabíji tak bylo v důsledku méně přesvědčivé než al-Džazíra.

Obecně lze říci, že al-Arabíja neměla při svém vysílání o válce v Libanonu tak volné ruce, jako tomu bylo během americké invaze do Iráku v roce 2003. Během ní mohla al-Arabíja al-Džazíře úspěšně konkurovat, protože jí Saúdové nebránili například ve využití antiamerikanismu, který arabská „*ulice*“ ocenila. Důvodem pro tuto saúdskou benevolenci vůči vysílání al-Arabíji mohlo být přesvědčení, že demokratizace Iráku, o kterou se Američané snažili, s sebou přinese v sousedství Saúdské Arábie vznik dalšího šíitského režimu. V případě války v Libanonu se ale al-Arabíja dostala do mnohem překérnější situace.

3.5.3. Podpurné faktory úspěchu televize al-Džazíra

Vysílání odpovídající kontextuální objektivitě publika

Al-Džazíra a al-Arabíja ve svém vysílání zdůrazňujícím například panarabský úhel pohledu na konflikt či utrpení civilistů nemusely být usměrňovány pouze zadáním od svých chleboďárců. Formát vysílání mohl být zapříčiněn také tzv. „*kontextuální objektivitou*“, což je pomyslný ideální stav, kdy jsou v mediálním produktu objektivně reflektovány všechny aspekty a úhly prezentovaného příběhu či události, avšak zároveň také zachovány hodnoty, přesvědčení a mínění cílového publika, pro které je daný mediální produkt určen.⁴⁹⁷ Zjistit však, zda daný mediální produkt byl zpracován určitým způsobem právě kvůli respektování jeho kontextuální objektivitě nebo kvůli zadání od vládnoucí rodiny, je většinou takřka nemožné, protože vlastní informace o tom, jak k vnějšímu ovlivnění podoby mediálního produktu v daném případě skutečně došlo, málokdy uniknou.

Vysílání al-Džazíry o válce v Libanonu v roce 2006 díky své kontextuální objektivitě zapadlo do již ustavené struktury „*názorů, přesvědčení a postojů*“⁴⁹⁸, jmenovitě například zkušenosti

⁴⁹⁷ Sakr, Naomi (ed.): *Arab Media and Political Renewal: community, legitimacy and public life*, str. 20.

⁴⁹⁸ Burton, Graeme – Jiráček, Jan: *Úvod do studia médií*, str. 366.

arabské populace s utrpením ve válkách s Izraelem. To bylo posíleno faktem, že vysílání al-Džazíry o daném konfliktu se týkalo něčeho, „*co se už v médiích objevilo*“⁴⁹⁹ – tj. utrpení způsobeného izraelskými zbraněmi známé například z Palestiny. Vysílání al-Džazíry tedy divákům přinášelo větší míru uspokojení a zaangažovanosti, než tomu bylo u vysílání televize al-Arabíja. Výsledkem bylo zvýšení přitažlivosti vysílání al-Džazíry.

Vyšší důvěryhodnost vysílání al-Džazíry

Nevyhovění preferencím diváků a „*kontextuální objektivitě*“, kterou si publikum žádalo, mohlo al-Arabíje ve výsledku dále snížit její důvěryhodnost, která byla nižší než u al-Džazíry.⁵⁰⁰ Sice ne všude v arabském světě je al-Džazíra vnímána jako důvěryhodné médium, například v Saúdské Arábii si důvěru⁵⁰¹ publika nezískala⁵⁰², ale stále je na tom lépe než jiné domácí arabské televizní stanice, které od roku 1967 nemají důvěryhodnost v podstatě žádnou.⁵⁰³ Al-Džazíře také rozhodně pomohlo, že klade důraz na vztah s diváky založený na důvěryhodnosti a solidnosti⁵⁰⁴ podávaných mediálních produktů.

Dynamičtější a divácky atraktivnější forma vysílání televize al-Džazíra

Je ironické, že v květnu 2006, tj. jen několik týdnů před zničující válkou, byla oficiální webová stránka televize al-Arabíja na 4. Festivalu arabských médií v Bejrútu vyhlášena „*nejlepší arabskou zpravodajskou internetovou stránkou*“⁵⁰⁵. Coby uživatel stránek jak al-Džazíry tak al-Arabíji musím uznat, že stránky al-Džazíry jsou i v současnosti přitažlivější, přehlednější a mají větší informační hodnotu než v případě jejího saúdského konkurenta. Je proto otázkou, kdo na Bejrútském festivalu hlasoval a nakolik byl výsledek reprezentativní. Podle Džaaafara Hedara, který vysílání obou televizí o válce v Libanonu sledoval, vynikalo vysílání al-Džazíry nad al-Arabíjou také svojí formou (např. grafikou, živými rozhovory, reportážemi z terénu aj.).⁵⁰⁶

⁴⁹⁹ Burton, Graeme – Jiráček, Jan: *Úvod do studia médií*, str. 366.

⁵⁰⁰ Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 131.

⁵⁰¹ Důvěra ale není totéž co sledovanost.

⁵⁰² Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*, str. 126.

⁵⁰³ Tamtéž, str. 136.

⁵⁰⁴ „*Solidnost*“ zde myslím plnění očekávání diváků, kteří vědí, že al-Džazíra se bude za všech okolností snažit odvysílat to, co si diváci myslí, že by se mělo říci nahlas. Termín se tak částečně překrývá s pojmem „*kontextuální objektivita*“ použitým výše.

⁵⁰⁵ *About Alarabiya.net* [on-line].

⁵⁰⁶ Zjištěno rozhovorem s Džaaafarem Hedarem.

3.5.4. Shrnutí kapitoly 3.5.

Důvodem úspěchu televize al-Džazíra byl zejména vzájemný soulad faktorů, které se podílely na utváření jejího vysílání o válce v Libanonu. Těmito faktory byly: 1) divácké preference a očekávání, 2) zájmy, vztahy a role katarské vládnoucí rodiny v konfliktu, 3) koncepce válečného zpravodajství al-Džazíry, 4) možnosti, které Hizballáh médiím a zvláště pak al-Džazíře během konfliktu poskytl. Al-Džazíra tedy nebyla citelně omezována v tom, co a jak natáčela a vysílala a zároveň to mělo i divácký úspěch.

Důvodem neúspěchu televize al-Arabíja v jejím souboji s al-Džazírou během konfliktu v Libanonu byl především vzájemný konflikt saúdských zájmů ve válce v Libanonu. Al-Arabíja proto dostala politické zadání, jak o válce informovat, příliš pozdě a její vysílání následně působilo nepřesvědčivě. Snaha saúdské rodiny obvinít z konfliktu jednostranně Hizballáh a zároveň mu přičíst i utrpení libanonských civilistů, které mělo na svědomí izraelské bombardování, se nesetkala u publika s pozitivní odezvou.

Úspěch al-Džazíry byl navíc zesílen několika podpůrnými faktory. Patřilo mezi ně vysílání odpovídající kontextuální objektivitě publika. Touto kontextuální objektivitou se zkráceně myslí, že publikum slyšelo a vidělo to, co očekávalo a vyžadovalo, takovým způsobem, který pro něj byl akceptovatelný a důvěryhodný. Dalšími podpůrnými faktory byly větší důvěryhodnost vysílání al-Džazíry a také vyšší atraktivita formy vysílání al-Džazíry.

Závěr

Zodpovězení výzkumné otázky

Jak bylo v této práci opakovaně ukázáno, ani v případě televize al-Džazíra ani v případě televize al-Arabíja nejde vládnoucími rodinám, které je vlastní, v první řadě o ziskovost či sledovanost těchto médií. Jejich primárním účelem je být zejména nástrojem jejich zahraniční, domácí a bezpečnostní politiky a veřejné diplomacie a za těmito účely vysílat takovou agendu takovým způsobem, jak si to katarská a saúdská vládnoucí rodina přeje. Proto se práce příliš nevěnovala vztahu mezi vysíláním daných médií a diváckými preferencemi, jak by se dalo čekat například u soukromých západních médií, a místo toho důsledně sledovala vazbu, jaká panuje mezi těmito televizemi a zájmy vládnoucích rodin, které je financují. Důvody úspěchu al-Džazíry nad al-Arabíjou bylo třeba hledat převážně jinde než v diváckých preferencích.

V první řadě byl důvodem úspěchu televize al-Džazíra nad al-Arabíjou soulad faktorů, které utvářely její vysílání a určovaly ve výsledku sledovanost. Těmito faktory byly divácké preference, zájmy katarské vládnoucí rodiny, koncepce válečného zpravodajství al-Džazíry a možnosti, které Hizbulláh médiím a zvláště pak al-Džazíře v konfliktu poskytl. V druhé řadě byl důvodem úspěchu televize al-Džazíra konflikt saúdských zájmů, který způsobil, že televize al-Arabíja na konflikt reagovala opožděně a nepřesvědčivě a al-Džazíra jí mezi tím přebrala diváky. Podpůrnými důvody úspěchu televize al-Džazíra bylo také její vysílání odpovídající kontextuální objektivitě⁵⁰⁷ publika, vyšší důvěryhodnost a divácky atraktivnější forma vysílání.

Porovnání původní hypotézy práce s výsledky výzkumu

Hypotézou práce byla myšlenka, že hlavní důvody mezinárodního úspěchu katarské televize al-Džazíra oproti Saúdy ovládané televizi al-Arabíja při zpravodajském pokrytí libanonského konfliktu v roce 2006 byly: 1) včasná reakce a vyhovění preferencím diváků na straně televize al-Džazíra, 2) opožděná reakce a nevyhovění preferencím diváků na straně televize al-

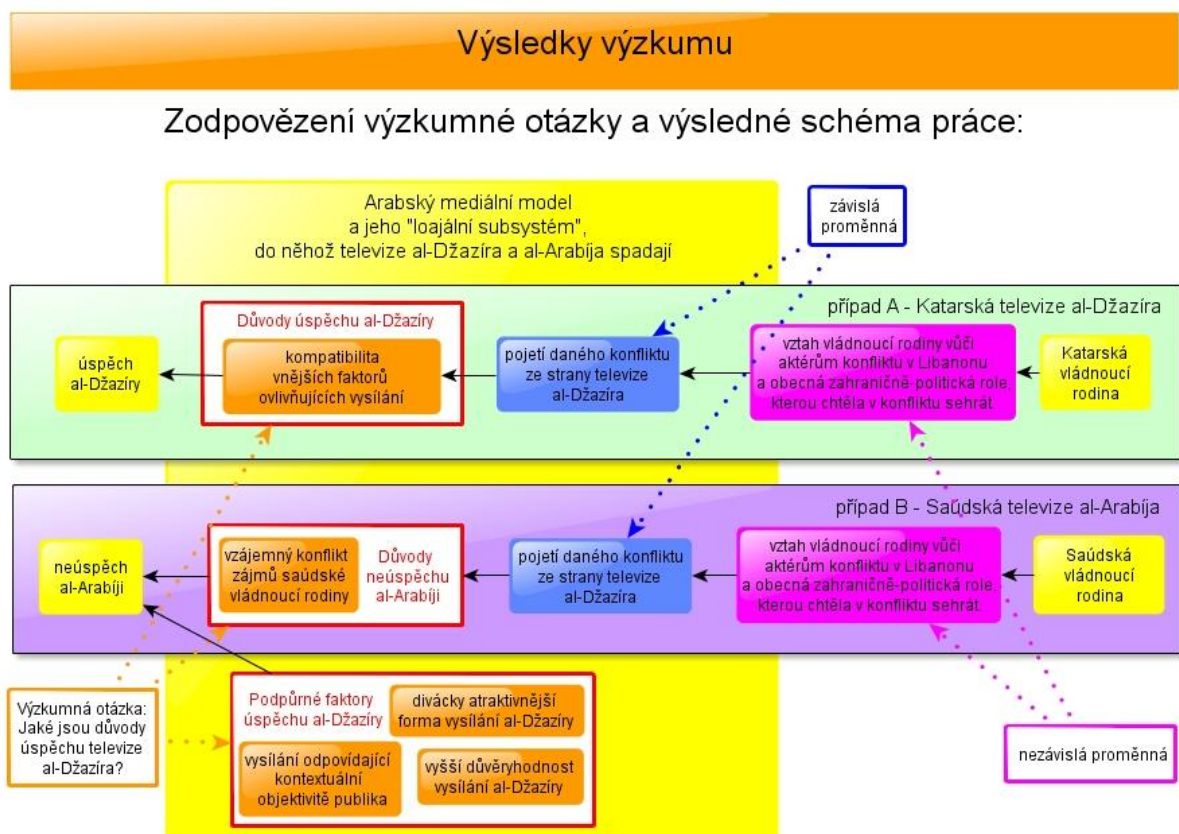
---

⁵⁰⁷ Kontextuální objektivita je pomyslný ideální stav, kdy jsou v mediálním produktu objektivně reflektovány všechny aspekty a úhly prezentovaného příběhu či události, avšak zároveň zachovány hodnoty, přesvědčení a mínění cílového publika, pro které je daný mediální produkt určen.

Arabíja, 3) konflikt zájmů saúdské vládnoucí rodiny ve válce v Libanonu v roce 2006 a s tím související opožděné a nepřesvědčivé podání této války ze strany al-Arabíji.

Jak je zřejmé na zodpovězení výzkumné otázky výše, tak hypotéza práce odpovídá výsledkům výzkumu jen částečně, protože důvodů úspěchu al-Džazíry nad al-Arabíjou je více. Důvody uvedené v hypotéze se každopádně potvrdily.

Ilustrativní schéma č. 2:

Další zjištění a závěry výzkumu

Rád bych zde uvedl dvě další zjištění, ke kterým jsem v průběhu výzkumu přišel, a která mne překvapila. Za prvé rozdíly ve vysílání obou sledovaných televizí byly menší a jemnější (byť rozhodně ne nepodstatné), než jsem čekal. Za druhé jsem v průběhu psaní práce zjistil, jak je pro dané téma a problematiku regionální politiky důležité studium regionálních transnacionálních identit a jejich interakce s realistickou politikou.

Potíže, které se při psaní práce vyskytly

Při psaní práce jsem narazil zejména na rozporuplné líčení míry svobody vysílání al-Džazíry v odborné literatuře, taktéž neméně rozporuplné líčení koncepce zahraniční politiky Kataru, málo detailní a hluboké líčení zahraniční politiky Kataru v době konfliktu v Libanonu v roce 2006, omezený výklad příčin nečekané míry rozhořčení saúdské diplomacie vůči Hizbulláhu na počátku války a také relativní nedostatek dat o sledovanosti obou televizí v průběhu konfliktu. Žádný z těchto problémů ale nebyl takový, aby se práce nedala napsat a nešlo solidně odpovědět na položenou výzkumnou otázku.

Limity výzkumu

Al-Džazíra je v mnoha ohledech svobodným médiem, především proto, že její majitelé (tj. katarská vládnoucí rodina) jí takovou chtějí mít. Pak je zde ovšem otázka, zda je možno takovou oktrojovanou svobodu považovat za skutečnou.

U vysílání al-Džazíry je také částečně problém s tím, že některá tvrzení o tom, jaké poselství má daný mediální produkt, nejsou verifikovatelná. Ukazování civilních obětí na straně libanonských šiitů může být podporou Hizbulláhu, ale nemusí to tak být autory myšleno. Může jít jen o proklamovanou snahu postavit do středu zájmu zpravodajství al-Džazíry utrpení civilistů, což je v souladu s jejich koncepcí válečného zpravodajství. Anebo také může jít o obojí. Navíc není vyloučena možnost, že alespoň někteří pracovníci al-Džazíry si mysleli, že dělají pomyslné „A“ (soustředění se na civilní oběti) a ve skutečnosti dělali „B“ (podpora boje Hizbulláhu), což vedení televize a katarská vládnoucí rodina tiše vítaly a přitom pro to nemusely nic učinit.

Možnosti dalšího výzkumu

Možností dalšího výzkumu je celá řada. Vybral jsem tři, které se mi jeví nejpodstatnější. Jsou jimi způsob dekódování poselství vysílání blízkovýchodních arabských satelitních televizí jejich domácím publikem, dále pak výzkum publika těchto televizí a toho, jaké jsou jeho preference (tento výzkum bude ale možný až tehdy, když k němu budou existovat dostatečná data) a také studium rozdílů mezi jednotlivými kanály a případně i pořady uvnitř al-Džazíry a al-Arabíji.

Pár poznámek na závěr

V této diplomové práci bylo mnoho prostoru věnováno otázce, jakou svobodou al-Džazíra a al-Arabíja ve svém vysílání disponují. Velká pozornost byla také věnována tomu, jak vládnoucí rodiny tyto média kontrolují v souladu se svými zájmy. Čtenář by však neměl nabýt dojmu, že zkoumaná domácí arabská média jsou horší než například média česká. Jakožto badatel, který se arabskými satelitními médii řadu let zabývá a přišel i do kontaktu s největšími českými televizemi zvenčí i zevnitř, si dovoluji tvrdit, že úroveň objektivity, kvality a věrohodnosti mediálních produktů je i u těch největších českých médií často nižší, než v případě arabských médií zkoumaných v této práci.

Každá televize má svoji agendu a žádná nevysílá zadarmo. Fakt, který jsem se ve své práci snažil vysvětlit, totiž že vysílání al-Džazíry a al-Arabíji odpovídá rámcově zájmům vládnoucích rodin Kataru a Saúdské Arábie, není pro odborníka na tamější média nikterak překvapivý. Co je ovšem zajímavé a dává této práci přidanou hodnotu, je vysvětlení toho, jak byla agenda uvedených televizí ovlivňována a proč. Rozmanité identity, ideologie a zájmy, které v tom hrály roli, dobře ukazují hloubku a spletnost, kterým musí mezinárodní arabská politická scéna na Blízkém východě čelit.

Jako poslední věc bych rád zdůraznil, že al-Džazíra a al-Arabíja hrají v arabském světě a společnosti skutečně zásadní roli. To, jak jsou domácí arabské satelitní televizní stanice v arabském světě důležité, je vidět i na faktu, že jinde ve světě není politická, bezpečnostní a společenská role médií jak na mezinárodní tak v regionální a domácí aréně natolik vysoká.

Resumé

Diplomová práce „*Al-Džazíra versus al-Arabíja – Mediální soupeření katarské a saúdské vládnoucí rodiny na pozadí války v Libanonu v létě 2006*“ pojednává o katarské televizi al-Džazíra a saúdské al-Arabíje a o způsobu, jakým pojaly své zpravodajství o válce v Libanonu v roce 2006.

Hypotézou práce byla myšlenka, že hlavní důvody úspěchu al-Džazíry oproti al-Arabíje jsou tyto: 1) včasná reakce a vyhovění preferencím diváků na straně televize al-Džazíra, 2) opožděná reakce a nevyhovění preferencím diváků na straně televize al-Arabíja, 3) konflikt zájmů saúdské vládnoucí rodiny ve válce v Libanonu v roce 2006 a s tím související opožděné a nepřesvědčivé podání této války ze strany al-Arabíji. S touto hypotézou úzce souvisela výzkumná otázka práce: Jaké byly hlavní důvody mezinárodního úspěchu katarské televize al-Džazíra oproti Saúdy ovládané televizi al-Arabíja při zpravodajském pokrytí konfliktu v Libanonu z roku 2006?

V první řadě byl důvodem úspěchu televize al-Džazíra nad al-Arabíjou soulad faktorů, které utvářely její vysílání. Těmito faktory byly divácké preference, zájmy katarské vládnoucí rodiny, koncepce válečného zpravodajství al-Džazíry a možnosti, které Hizbulláh médiím a zvláště pak al-Džazíře v konfliktu poskytl. V druhé řadě byl důvodem úspěchu televize al-Džazíra v hypotéze zmíněný konflikt saúdských zájmů. Podpůrnými faktory úspěchu televize al-Džazíra bylo také její kontextuálně objektivní vysílání, vyšší důvěryhodnost a divácky atraktivnější forma vysílání. Co se týče hypotézy, tak je zřejmé, že odpovídá výsledkům výzkumu jen částečně, protože důvodů úspěchu al-Džazíry nad al-Arabíjou bylo více.

Summary

Diploma thesis “*al Jazeera versus al Arabiya – Media Rivalry of Qatar and Saudi Ruling Families during the 2006 Lebanon War*” deals with Qatar television al Jazeera and Saudi television al Arabiya and their way of reporting about the war in Lebanon in 2006.

Hypothesis of the work suggests that the main reasons for al Jazeera’s success were: 1) al Jazeera’s timely reaction and addressing of its viewers’ preferences, 2) al Arabiya’s delayed reaction and neglect of its viewers’ preferences, 3) mutual clash of Saudi interests in the war in Lebanon in 2006 and related delayed and unconvincing coverage of the war provided by al Arabiya. This hypothesis was closely related to the research question of the work: What were the main reasons for international success of Qatar al Jazeera over Saudi al Arabiya in their news coverage of the war in Lebanon in 2006?

Principal reason for al Jazeera’s success was relative harmony among factors which shaped al Jazeera’s coverage of the war in Lebanon. These factors were viewers’ preferences, interests of the Qatar ruling family, concept of al Jazeera’s war reporting, and possibilities which were provided to media and especially to al Jazeera by Hizbullah. Another important reason for al Jazeera’s success was mutual clash of Saudi interests in the war which was already mentioned in the description of the hypothesis. Supporting factors of al Jazeera’s success were also its objective broadcast about the war (from Arab viewers’ perspective), higher credibility, and more attractive form of its media products. Thus, it is possible to conclude that the original hypothesis addresses only some reasons for al Jazeera’s success and does not provide complete explanation.

Seznam užitých informačních zdrojů

Anonymní elektronické zdroje jsou seřazené abecedně podle svých názvů.

1. Monografie

Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*. New York: New York University, 2005. 462 stran. ISBN: 0-8147-0717-3.

-

Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 255 stran. ISBN: 0 521 64412 7.

-

Barnett, Michael – Telhami, Shibley (editors): *Identity and Foreign Policy in the Middle East*. 1. vydání. New York: Cornell University Press, 2002. 207 stran. ISBN: 0-8014-8745-5.

-

Beránek, Ondřej: *Saúdská Arábie – mezi tradicemi a moderností*. 1. vydání. Praha: Volvox Globator, 2007. 264 stran. ISBN: 978-80-7207-647-5.

-

Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*. Edited by: Megan Boler. Cambridge (Massachusetts): MIT Press, May 2008. 464 stran. ISBN-13: 978-0-262-02642-0. Kapitola 12, str. 301-320.

-

Burton, Graeme – Jiráček, Jan: *Úvod do studia médií*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2001. 392 stran. ISBN: 80-85947-67-6.

-

Collins, Alan (ed.): *Contemporary Security Studies*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007. 444 stran. ISBN: 0-19-928469-5.

-

Dawisha, Aheed: *Arab Nationalism in the Twentieth Century: From Triumph to Despair*. New Jersey (USA): Princeton University Press, 2005. 352 stran. ISBN: 978-1-4008-2566-0.

-

Dudák, Vladislav – Křikavová, Adéla – Mendel, Miloš – Müller, Zdeněk: *Islám – ideál a skutečnost*. 2. vydání (v nakladatelství Baset první). Praha: Baset, 2002. 312 stran. ISBN: 80-86223-71-X.

-

El-Katiri, Mohammed – Tatham, Steve: *Qatar: A Little Local Difficulty?* [on-line]. Shrivenham (England): Defence Academy of the United Kingdom, Research & Assessment Branch, 2009. 16 stran. ISBN: 978-1-905962-68-6.

[http://www.da.mod.uk/colleges/arag/document-listings/middle-east/09\(06\)%20MEK%20mod%20style.pdf/view](http://www.da.mod.uk/colleges/arag/document-listings/middle-east/09(06)%20MEK%20mod%20style.pdf/view) (stabilní).

-

El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*. Boulder: Westview, 2003. 240 stran. ISBN: 0-8133-4149-3.

-

Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*. Westport (USA): Praeger Security International, 2007. 164 stran. ISBN-10: 0-275-99393-0.

-

Gombár, Eduard: *Kmeny a klany v arabské politice*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2004. 273 stran. ISBN: 80-246-0895-2.

-

Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*. 7. vydání. Oxford: Blackwell Publishing, 2007. 216 stran. ISBN-10: 1-4051-5057-2.

-

Halliday, Fred: *The Middle East in International Relations – Power, Politics and Ideology*. 1. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 374 stran. ISBN-10: 0-521-597412.

-

Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*. 1. vydání. New York: Palgrave Macmillan, 2008. 288 stran. ISBN: 9780230604001.

-

Hinnebusch, Raymond – Ehteshami, Anoushiravan (ed.): *The Foreign Policies of the Middle East States*. Boulder (Colorado, USA): Lynne Rienner Publishers, 2002. 381 stran. ISBN: 1588260445.

-
Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. 207 stran. ISBN: 978-80-7367-287-4.

-
Kamalipour, Yahya R. – Snow, Nancy (ed.): *War, Media, and Propaganda: a Global Perspective*. Lanham (Maryland, USA): Rowman & Littlefield, 2004. 261 stran. ISBN: 0742535630.

-
Křeček, Jan – Nečas, Vlastimil – Trampota, Tomáš: *Média a moc*. Pražské sociálně vědní studie. Mediální řada MED-001. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2006. 36 stran. ISSN: 1801-5999.

-
Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2009. 101 stran. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Blanka Říchová, CSc.

-
Lamloum, Olfa: *Al-Jazira, miroir rebelle et ambigu du monde arabe*. Paris: La Découverte, 2004. 144 stran. ISBN: 2-7071-4305-7.

-
Lewis, Bernard: *The Multiple Identities of the Middle East*. New York: Schocken Books, 1998. 163 stran. ISBN: 0-8052-1118-7.

-
Lynch, Marc: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*. New York: Columbia University Press, 2006. 293 stran. ISBN: 0-231-13448-7.

-
McQuail, Denis: *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vydání. Praha: Portál, 2009. 640 stran. ISBN: 978-80-7367-574-5.

-
Mendel, Miloš: *S puškou a Koránem*. 1. vydání. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky v.v.i., 2008. 243 stran. ISBN: 80-85425-63-5.

-
Merrill, John Calhoun: *Journalism Ethics – Philosophical Foundations for News Media*. New York: St. Martin's Press, Inc., 1997. 263 stran. ISBN: 0-312-13899-7.

Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*. Paris: Découverte, 2007. 255 stran. ISBN: 978-2-7071-5099-8.

-

Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*. London: Abacus, 2006. 452 stran. ISBN-10: 0-349-11925-2.

-

Oliverius, Jaroslav – Ondráš, František: *Moderní spisovná arabština. Vysokoškolská učebnice, 1. díl*. Praha: SET OUT, 2007. 288 stran. ISBN: 80-86277-51-8.

-

Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*. Westport (USA): Praeger Publishers, 2004. 261 stran. ISBN: 0-275-98212-2.

-

Sakr, Naomi (ed.): *Arab Media and Political Renewal: community, legitimacy and public life*. London: I. B. Tauris, 2007a. 208 stran. ISBN: 978-1-84511-327-8.

-

Sakr, Naomi: *Arab Television Today*. London: I. B. Tauris, 2007b. 262 stran. ISBN: 978 1 84511 564 7.

-

Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*. 1. vydání. London: I. B. Tauris, 2001. 266 stran. ISBN: 1-86064-689-1.

-

Telhami, Shibley: *The Stakes – America in the Middle East*. Boulder (Colorado): Westview Press, 2004. ISBN: 0-8133-4219-8. 217 stran.

-

Tibi, Bassam: *Arab Nationalism: Between Islam and the Nation-State*. 3. vydání. London: Macmillan Press Ltd, 1997. 365 stran. ISBN: 0-312-16285-5.

-

Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*. London: Pluto Press, 2005. 223 stran. ISBN: 0-7453-2333-2.

2. Periodická literatura

Eickelman, Dale F.: *The Coming Transformation in the Muslim World* [on-line]. In: *Current History*, leden 2000, ročník 99, číslo 633, str. 16-20. ISSN: 0011-3530. <<http://www.dr.soroush.com/PDF/E-CMO-20000100-Eickelman.pdf>> (stabilní).

-

El Oifi, Mohammed: *L'effet Al-Jazira*. In: *Politique étrangère*, 2004, ročník 69, číslo 3, str. 649-660. ISSN: 0032-342X.

-

Iskandar, Adel: *Lines in the Sand: Problematizing Arab Media in the Post-Taxonomic Era* [on-line]. In: *Arab Media & Society*, květen 2007, [ročník neuveden], číslo 2, [stranový rozsah neuveden]. ISSN: 1687-7721.

<http://www.arabmediasociety.com/articles/downloads/20070523153324_AMS2_Adel_Iskandar.pdf> (stabilní).

-

Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: *Hérodote*, 2. trimestr 2009, [ročník neuveden], číslo 133, str. 152-165. ISBN: 9782707158048.

3. Videá

Aljazeera – Israel lebanon war 2006 – Aytaroun massacre [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 17. 7. 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=m7jk8-2U98Y>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Al-Jazeera and the New Arab Media [on-line]. On-line video klip. Vytvořila University of California Television 5. 5. 2007. Publikováno na Youtube.com 13. 3. 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=Lwyxe9a9aDM&feature=channel>> (stabilní).

-

al-Jazeera Satire on Arab TV Freedom of Speech [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Do angličtiny přeložila MEMRITV.org. Publikováno na Youtube.com 29. 2. 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=lnOKhdfH7Zw&feature=related>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Aljazeera Exclusive Interview with a Hezbollah Fighter [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 12. 11. 2006.

<<http://www.youtube.com/watch?v=KZNViirWTnk&feature=related>> (staženo 1. 10. 2010).

-

Druze Leader about causes of 2006 crises [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Arabíja. Do angličtiny přeložila MEMRITV.org. Publikováno na Youtube.com 15. 1. 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=5f0nktMjWjA>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Eli Avidar, Al-Jazeera with English subtitles [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 16. 9. 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=5AoJ6eMXATc>> (staženo 24. 4. 2011).

-

Qana massacre I [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 30. 7. 2006.

<<http://www.youtube.com/watch?v=rn2nsy3bjTs&feature=related>> (staženo 24. 4. 2011).

-

Qana remembers last summer's massacre - July 12 07 [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 12. 7. 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=lgKa7xym-fU&feature=related>> (staženo 24. 4. 2011).

-

New Media in the Middle East [on-line]. On-line video klip. Vytvořila University of California Television. Publikováno na Youtube.com 7. 2. 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=oUirtPqfNpo>> (stabilní).

-

Rebuilding Bint Jbeil - 28 Jul 07 [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 28. 7. 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=zd7PtIbz08M>> (staženo 24. 4. 2011).

-

Sayyed Hassan Nasrallah al-Jazeera Interview: We can Hit Any Location in Israel [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Do angličtiny přeložila MEMRITV.org. Publikováno na Youtube.com 15. 8. 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=wfe386PtbeU&feature=related>> (staženo 24. 4. 2011).

-

Survivors of the Summer War - 27 Jul 07 - Part 1 [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 8. 8. 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=IuWr7K-DWkw&feature=relmfu>> (staženo 24. 4. 2011).

-

Survivors of the Summer War - 27 Jul 07 - Part 2 [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 8. 8. 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=So9MCPwLb4&feature=relmfu>> (staženo 24. 4. 2011).

-

Witness – Beirut Under Siege – Part One [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 16. 4. 2007.

<<http://www.youtube.com/user/AlJazeeraEnglish#p/search/8/2b90KA v1w6A>> (stabilní).

-

Witness – Beirut Under Siege – Part Two [on-line]. On-line video klip. Vytvořila al-Džazíra. Publikováno na Youtube.com 16. 4. 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=10MkmiNiHEU>> (stabilní).

4. Autorské texty z internetu

Boldiš, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla* [on-line]. Verze 3.3. (2004). 21 stran.

<<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>> (staženo 29. 9. 2010).

-

Boldiš, Petr: *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 – Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů* [on-line]. Verze 3.1 (2004). 16 stran.

<<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>> (staženo 29. 9. 2010).

-

Da Lage, Olivier: *L'émergence d'une identité « khalijenne » (1971-2004)* [on-line].

<<http://mapage.noos.fr/odalage/autres/identite.html>> (staženo 2. 10. 2010).

-

Kužvart, Jan: *Televize al-Džazíra a svoboda slova – svazek z lásky nebo z rozumu?* Asociace pro mezinárodní otázky, 25. 2. 2010.

<<http://blog.ihned.cz/amo/c1-40748980-televize-al-dzazira-a-svoboda-slova-svazek-z-lasky-nebo-z-rozumu>> (staženo 4. 10. 2010).

-

Nerguizian, Aram: *The Lebanese Armed Forces – Challenges and Opportunities in Post-Syria Lebanon*. Center for Strategic & International Studies, 10. 2. 2009. 106 stran.

<http://www.carnegieendowment.org/files/090210_lafsecurity12.pdf> (stabilní).

-

Za'za', Bassam: *News channel Al Arabiya TV pays for slip-up* [on-line]. Gulf News. Publikováno 2. 2. 2010.

<<http://wadijobs.com/images/News&Articles/News%20channel%20Al%20Arabiya%20TV%20pays%20for%20slip-up.pdf>> (staženo 1. 10. 2010).

5. Ostatní texty z internetu

About Us [on-line]. ictQatar – Supreme Council of Information & Communication Technology. <<http://www.ict.gov.qa/en/about>> (staženo 2. 4. 2011).

-

About Alarabiya.net [on-line]. Al Arabiya News Channel. <http://www.alarabiya.net/index/static/about_en> (staženo 9. 4. 2011).

-

Al Arabiya manager's resignation rejected [on-line]. Gulfnews.com. Publikováno 17. 9. 2010. <<http://gulfnews.com/news/gulf/uae/media/al-arabiya-manager-s-resignation-rejected-1.683242>> (staženo 1. 10. 2010).

-

Al-Arabiya TV chief withdraws resignation [on-line]. France24.com. Vytvořila AFP 16. 9. 2010. <<http://www.france24.com/en/20100916-al-arabiya-tv-chief-withdraws-resignation>> (staženo 1. 10. 2010).

-

Bint Jbeil: Hezbollah heartland [on-line]. BBC News. Naposledy aktualizováno 27. 7. 2006. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/5221086.stm> (stabilní).

-

Both sides claim victory [on-line]. Aljazeera.net. Naposledy aktualizováno 14. 8. 2006. <<http://english.aljazeera.net/archive/2006/08/200849141157317291.html>> (stabilní).

-

Code of Ethics [on-line]. Aljazeera.net. Naposledy aktualizováno 7. 11. 2010. <<http://english.aljazeera.net/aboutus/2006/11/2008525185733692771.html>> (stabilní).

-

Facts and Figures [on-line]. Aljazeera.net. Naposledy aktualizováno 18. 12. 2010. <<http://english.aljazeera.net/aboutus/2010/11/20101110131438787482.html>> (staženo 2. 4. 2011).

-

Hezbollah captures Israeli soldiers [on-line]. Aljazeera.net. Naposledy aktualizováno 12. 7. 2006. <<http://english.aljazeera.net/archive/2006/07/20084916259682107.html>> (stabilní).

-

How to Cite Film, Video, and Online Media [on-line]. Berkeley (USA): University of California, naposledy aktualizováno 11. 4. 2008. <<http://www.lib.berkeley.edu/MRC/mla.html>> (staženo 29. 9. 2010).

-

ICTQATAR Hosts "Media Connected" [on-line]. ictQatar – Supreme Council of Information & Communication Technology. <<http://www.ict.gov.qa/news-events/news/ictqatar-hosts-media-connected>> (stabilní).

-

Jak správně citovat [on-line]. Knihovna Fakulty sociálních věd Univerzita Karlovy. <<http://knihovna.fsv.cuni.cz/Jak-citovat/>> (staženo 29. 9. 2010).

-

National Profile of the Information Society in Qatar [on-line]. Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA), OSN, září 2007. <<http://www.escwa.un.org/wsis/reports/docs/Qatar-07-E.pdf>> (stabilní).

-

National Profile of the Information Society in Saudi Arabia [on-line]. Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA), OSN, září 2007. <<http://www.escwa.un.org/wsis/reports/docs/KSA-07-E.pdf>> (stabilní).

-

Qatar [on-line]. (a) Middleeastdesk.org. <<http://middleeastdesk.org/section.php?id=24>> (staženo 29. 3. 2011).

-

Qatar [on-line]. (b) Middleeastdesk.org. <<http://middleeastdesk.org/article.php?id=131&printsafe=1>> (staženo 29. 3. 2011).

-

Qatar [on-line]. (c) The World Factbook. The Central Intelligence Agency. Naposledy aktualizováno 8. 3. 2011. <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>> (staženo 10. 4. 2011).

-

Qatar (2006) [on-line]. Freedomhouse.org.

<<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2006>> (staženo 11. 4. 2011).

-

Lifting of the air and sea blockade of Lebanon [on-line]. Israel Ministry of Foreign Affairs.

<<http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Communiques/2006/Lifting+of+the+air+and+sea+blockade+of+Lebanon+6-Sep-2006.htm>> (staženo 17. 4. 2011).

-

Saudi Arabia [on-line]. (a) Middleeastdesk.org.

<<http://middleeastdesk.org/section.php?id=25>> (staženo 29. 3. 2011).

-

Saudi Arabia [on-line]. (b) Middleeastdesk.org.

<<http://middleeastdesk.org/article.php?id=134&printsafe=1>> (staženo 29. 3. 2011).

-

Saudi Arabia [on-line]. (c) The World Factbook. The Central Intelligence Agency. Naposledy aktualizováno 8. 3. 2011. <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sa.html>> (staženo 10. 4. 2011).

-

Saudi Arabia (2006) [on-line]. Freedomhouse.org.

<<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2006>> (staženo 11. 4. 2011).

-

Saudi Shia in pro-Hezbollah march [on-line]. Aljazeera.net. Naposledy aktualizováno 3. 8. 2006. <<http://english.aljazeera.net/archive/2006/08/20084913585660810.html>> (stabilní).

-

Saudi sideswipe at Hezbollah [on-line]. Aljazeera.net. Naposledy aktualizováno 14. 7. 2006.

<<http://english.aljazeera.net/archive/2006/07/200849161856252250.html>> (stabilní).

-

Timeline: Lebanon conflict [on-line]. Aljazeera.net. Naposledy aktualizováno 20. 8. 2006.

<<http://english.aljazeera.net/archive/2006/08/200849141752287545.html>> (stabilní).

-

MLA Style [on-line]. Write Source. <<http://www.thewritesource.com/mla/>> (staženo 29. 9. 2010).

-

Why Did Ghassan Ben Jeddo Resign From Aljazeera? [on-line]. BeirutSpring.com. <<http://beirutspring.com/blog/2011/04/23/why-did-ghassan-ben-jeddo-quit-aljazeera/>> (staženo 29. 4.2011).

Slovníček vybraných užitých pojmů

Uvedené definice pojmů jsou užity a odcitovány v samotném textu práce.

Framing

Výběr určitých aspektů vnímané skutečnosti a jejich následné zdůraznění v komunikovaném textu takovým způsobem, aby se zviditelnila specifická definice problému, příčinné interpretace, morální hodnocení aj.

Hierarchická média

Hierarchická média jsou taková média, která mají institucionalizované a centrální řízení a stálé fyzické sídlo. Hierarchické médium není jednolitým aktérem (má například různé kanály). Pro účel této práce je však za jednolitého aktéra považováno.

Kontextuální objektivita

Kontextuální objektivita je pomyslný ideální stav, kdy jsou v mediálním produktu objektivně reflektovány všechny aspekty a úhly prezentovaného příběhu či události, avšak zároveň zachovány hodnoty, přesvědčení a mínění cílového publika, pro které je daný mediální produkt určen.

Masmédium

„*Masmédium*“ je aktér, který předává informace veřejně k širokému, heterogennímu a anonymnímu publiku a za tímto účelem připravuje a šíří mediální produkty.

Médium

Termín „*médium*“ znamená to, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení, tedy médium komunikační. Termínem „*médium*“ ve své práci nerozumím pouhý technický prostředek či technologii, jejímž prostřednictvím je informace sdělována, ale aktéra, který připravuje a veřejně šíří své mediální produkty.

Mediální produkt

Mediálním produktem je například výtisk novin, článek, konkrétní zpráva, fotografie či soubor na internetové stránce. Je jím to, co médium i publikum sdílí; to, co je jim společné. Každý mediální produkt má poznatelný a popsatelný obsah a přisuzuje se mu nějaký význam.

Mediální publikum

Mediální publikum je institucionálním kolektivním uživatelem či příjemcem nějakého sdělení produkovaného médiem.

Následná cenzura

Následná cenzura se vykonává po vydání mediálního produktu. Něco takového je z povahy televizního vysílání často nemožné. Za následnou cenzuru by se však dala označit i opatření sloužící k tomu, aby podobný mediální produkt již znovu nevznikl nebo nebyl daným médiem znovu rozšířen.

Nová média

Obecně se „*nová média*“ chápou jako mediální produkt či prostředek jeho distribuce, k jehož vytvoření, představení či případnému rozšíření je zapotřebí počítače. Tento úhel pohledu je ale zavádějící. Důležitější jsou pro definování „*nových médií*“ principy, na nichž jsou založena: interaktivita, automatizace, modularita aj.

Primární média

„*Primárními komunikačními médii*“ jsou kódy používané při komunikaci (např. jazyk; obecně pak soustavy znaků a pravidel jejich používání).

Priming

Zdůrazňování či snaha v mediálním produktu zviditelnit vybraná témata či atributy.

Předběžná cenzura

Předběžnou cenzurou se rozumí každý institucionalizovaný zásah do obsahu mediálního produktu před tím, než se tento dostane k uživatelům. Z definice loajálního subsystému AMM je však jasné, že tyto zásahy nemusí být pouze institucionální povahy.

Publikum

Publikum je označení institucionalizovaného kolektivního uživatele či příjemce nějakého sdělení.

Sekundární média

Sekundární média jsou prostředky používané k překonání časové a prostorové omezenosti vysílaného sdělení (např. obrázky, písmo, tisk, satelitní vysílání či internet).

Síťová média

Síťová média jsou taková média, která mohou sice vzájemně spolupracovat nebo vytvářet sítě jednotek (např. u blogů jde o blogosféru), ale jednotky tvořící síť si nejsou vzájemně podřízené a jsou nezávislé. Síťová média nemají stálé fyzické sídlo a jejich „*personál*“ je většinou velmi malý. Síťová média je možno považovat jak za prostředky interpersonální, tak masové komunikace.

Projekt diplomové práce

**Projekt diplomové práce s názvem:
Al-Džazíra versus al-Arabíja**

—

**Mediální soupeření katarské a saúdské vládnoucí rodiny na pozadí války v Libanonu v
létě 2006**

Jan Kužvart

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií
Obor Bezpečnostní studia
Praha 2010

Souhlasím s vedením diplomové práce: Mgr. Pavel Příkryl

1. Úvodní část

Vymezení tématu

Práce „*Al-Džazíra versus al-Arabíja*“⁵⁰⁸ se zaměřuje na mediální soupeření saúdské a katarské vládnoucí rodiny prostřednictvím dvou jimi ovládaných satelitních a zároveň internetových televizních stanic během 34-denní války mezi Izraelem a libanonským hnutím Hizbullah v létě 2006.

Formulace výzkumné otázky

Výzkumná otázka práce je: Jaké byly hlavní důvody mezinárodního⁵⁰⁹ úspěchu (co se týče sledovanosti) katarské televize al-Džazíra oproti Saúdy ovládané a ze Spojených arabských emirátů vysílající televize al-Arabíja při zpravodajském pokrytí tohoto konfliktu.

Přínos práce a význam zvoleného tématu

Uvedená výzkumná otázka nebyla dosud v odborné literatuře prozkoumána, ačkoliv většině jednotlivých oblastí výzkumu (zejména televizi al-Džazíra, způsobu fungování arabských médií, válce v Libanonu v roce 2006 či koncepci zahraniční politiky Saúdské Arábie a Kataru) se již samostatně odborné pozornosti dostalo. V případě výzkumu války v Libanonu v roce 2006 také nedošlo⁵¹⁰ k aplikaci arabského mediálního modelu⁵¹¹ Williama Rugh na obě uváděné televizní stanice. Tento teoretický model přitom ukazuje kauzální vazbu mezi státními⁵¹² zájmy Saúdské Arábie a Kataru na straně jedné a obsahem a koncepcí vysílání jimi ovládaných satelitních masmédií na straně druhé.

---

⁵⁰⁸ Poznámka k transkripci arabských jmen a slov nepoužívaných běžně v českém jazyce: Používám populární verzi arabistické transkripce, která využívá standardní latinku a arabská slova skloňuje v souladu s češtinou a to většinou od jejich poslední kmenové souhlásky.

⁵⁰⁹ Slovem „*mezinárodní*“ je zde míněna arabská část Blízkého východu, jde o tyto země: Egypt, Sýrie, Jordánsko, Palestina, Libanon, Saúdská Arábie, Jemen, Omán, Katar, Bahrajn, Kuvajt, Spojené arabské emiráty a Irák.

⁵¹⁰ Pokud je mi známo po prozkoumání dosavadní relevantní odborné a populárně-naučné literatury.

⁵¹¹ Poznámka: termín „*model*“ však William Rugh ve své práci z roku 2004 „*Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*“ explicitně nepoužívá.

⁵¹² Stát a vládnoucí rodina v případě absolutistických monarchií Saúdské Arábie a Kataru do jisté míry splývají.

Přínos mé práce bude spočívat v tom, že aplikuje arabský mediální model na televize al-Džazíra a al-Arabíja a na příkladu války v Libanonu v roce 2006 ukáže úzké spojení, které existuje mezi obsahem a formou vysílání těchto televizních stanic a zahraničními zájmy vládnoucích rodin Kataru a Saúdské Arábie. Kromě toho dojde ke komparativní analýze diváckého (ne)úspěchu obou zmiňovaných televizí při konfliktu v Libanonu v roce 2006. Vysílání al-Džazíry tehdy získalo na popularitě a při tom zůstalo koherentní s katarskými státními zájmy a obecnou koncepcí katarské zahraniční politiky. Naopak vysílání al-Arabíje na konflikt reagovalo opožděně a nedokázalo přitáhnout tolik arabských diváků jako její katarský konkurent.

Význam uvedené problematiky spočívá v tom, že se týká strategicky významného regionu a umožňuje hlubší pochopení tamější společnosti a politiky na pozadí mezinárodního ozbrojeného konfliktu z úhlu, který není ve světové ani české odborné literatuře obvyklý.

Stav dosavadní odborné literatury k tématu

Téma práce částečně navazuje na moji úspěšnou bakalářskou práci „*Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*“, která se mimo jiné věnovala televizi al-Džazíra a s tím souvisejícím fenoménem tzv. nových médií na Blízkém východě. Pro práci „*Al-Džazíra versus al-Arabíja*“ je možno vymezit několik hlavních tematických okruhů a uvést při tom pro ně hlavní informační zdroje⁵¹³: 1) zkoumaní aktéři (televize al-Džazíra⁵¹⁴ a al-Arabíja⁵¹⁵), 2) zkoumané jevy (válka v Libanonu 2006⁵¹⁶, zahraniční politika Kataru⁵¹⁷, zahraniční politika Saúdské Arábie⁵¹⁸), 3) aplikované teoretické struktury (arabský mediální model⁵¹⁹), 4) základní literatura týkající se fungování masmédií⁵²⁰, role propagandy⁵²¹ či vytváření arabského veřejného mínění na Blízkém východě⁵²².

---

⁵¹³ Je přirozené, že některé zde uvedené informační zdroje by se daly zasadit do více tematických okruhů najednou.

⁵¹⁴ Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa (2008), El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel (2003), Lamloum, Olfa (2004), Marc, Lynch (2005), Miles, Hugh (2006), Sakr, Naomi (2007b), El Oifi, Mohammed (2004), Iskandar, Adel (2007), Kajja, Kamal (2009).

⁵¹⁵ Samostatná monografie pro televizi al-Arabíja neexistuje. Většinou je jí však jistý prostor věnován v knihách zabývajících se al-Džazírou. Další zdrojem informací jsou publikace o blízkovýchodních masmédiích obecně: Fandy, Mamoun (2007), Hachten, William A. – Scotton, James F. (2007), Sakr, Naomi (2007a).

⁵¹⁶ Harel, Amos – Issacharoff, Avi (2008), Mermier, Franck – Elizabeth, Picard (2007).

⁵¹⁷ Zayani, Mohamed (2005).

⁵¹⁸ Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (2005), Beránek, Ondřej (2007), Hinnebusch, Raymond – Ehteshami, Anoushiravan (2002).

⁵¹⁹ Kužvart, Jan (2009), Rugh, William A. (2004).

⁵²⁰ Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara (2007), McQuail, Denis (2009).

Cíle práce

Cílem práce je zodpovědět výzkumnou otázku a při tom blíže objasnit způsob fungování daného segmentu arabského mediálního trhu⁵²³, mechanismus transformace zahraničně-politických priorit a zájmů Saúdské Arábie a Kataru do jimi ovládaných masmédií či popsat názorové preference blízkovýchodní arabské veřejnosti během dosud posledního velkého válečného konfliktu s Izraelem.

Hlavní teoretický koncept užitý v práci

Jakožto hlavní teoretický koncept ve své práci používám arabský mediální model. Jedná se v podstatě o typologii arabských blízkovýchodních médií vytvořenou Williamem Rughem a rozpracovanou roku 2004 (Rugh, William (2004)). Tuto typologii jsem převzal a mírně upravil ve své bakalářské práci, nazval ji „arabský mediální model“ (AMM) a aplikoval ji pro arabské země Blízkého východu. AMM používám v tomto modelu výzkumu ze dvou důvodů: 1) umožňuje eliminovat většinu kontrolních proměnných při zkoumání výzkumné otázky, 2) v případě al-Džazíry a al-Arabíji implikuje kauzální spojení mezi zahraniční politikou Kataru a Saúdské Arábie a obsahem a formou vysílání uvedených médií. Stručný popis AMM následuje níže.

Arabský mediální model

Arabský mediální model (AMM) je souborem společných charakteristik médií v arabské části Blízkého východu, kterými jsou: 1) silné ovlivnění vysílané agendy arabskou kulturou (především literárním a jazykovým dědictvím a tradicemi mluveného a psaného projevu), 2) podřízenost médií státu či vládnoucímu režimu, 3) omezení svobody projevu a práva na informace a 4) větší či menší míra zpolitizovanosti vysílané agendy a řízení média. Média zařaditelná do tohoto modelu se dají rozdělit do čtyř skupin na základě podobnosti jejich vztahu k vládnoucímu režimu/státu a způsobu fungování těchto médií v politických systémech daných zemí. Na tomto základě je pak možné identifikovat 4 subsystémy AMM: mobilizační

---

⁵²¹ Kamalipour, Yahya R. – Snow, Nancy (2004).

⁵²² Sakr, Naomi (2001), Eickelman, Dale F. (2000).

⁵²³ Termín „trh“ je zde nicméně zavádějící, neboť svoboda slova a šíření informací v arabském světě neexistuje. Žádná ze dvou zkoumaných televizních stanic se navíc nechová primárně tržně a ve shodě s diváckými preferencemi, nýbrž podle zájmů vládnoucích rodin, které dotují její provoz.

(Sýrie a Libye), loajální (Saúdská Arábie, Katar, Spojené arabské emiráty, Bahrajn, Omán, Palestina), tranziční (Egypt, Jordánsko, Irák) a rozmanitý (Libanon, Kuvajt, Jemen).

Vzhledem k tématu práce je třeba věnovat bližší pozornost loajálnímu subsystému, kam spadají námi zkoumaná média. Vývoj médií v tomto subsystému se odehrává v souladu se zájmy tamějších režimů více, než je tomu u ostatních subsystémů. Politické strany hrají malou či žádnou roli při vytváření médií a rozhlas a televize jsou většinou vlastněny přímo vládou. William Rugh zde užívá slova „*loajální*“, protože kontrola režimu nad médii je prováděna skrze jemné a neoficiální nástroje⁵²⁴ (nikoliv tedy oficiální státní legislativu či například státní orgány), kvůli nimž mají daná média tendenci být loajální režimu, co se obsahu a formy jejich informačních produktů týče.

Způsob zpracování tématu

Metodologie

Zvolenou metodologií je [vysvětlující kvalitativní výzkum](#). Tato metodologie byla zvolena, protože zpracovávaná a porovnávaná data jako je například povaha zahraničně-politických zájmů vládnoucích rodin v Kataru a Saudské Arábii nejsou ke kvantifikaci vhodná, protože roli v nich často hraje náboženství, ideologie či etnická a rodová příslušnost.

Použitým kvalitativním přístupem je [komparativní případová studie zkoumající dva případy](#). Komparativní případová studie byla zvolena proto, že počet zpracovávaných případů je nízký stejně jako míra obecné aplikovatelnosti získaných výsledků na jiná média⁵²⁵.

Metody

Pro svoji komparativní studii jsem zvolil [metodu rozdílů](#). Důvodem bylo to, že se oba zkoumané případy liší v hodnotě právě jedné závislé proměnné, kterou je pojetí konfliktu v Libanonu v roce 2006 ze strany obou zkoumaných médií, a současně se oba případy liší

---

⁵²⁴ Například klientelismus či autocenzura.

⁵²⁵ Což však vzhledem k významu obou zkoumaných médií pro blízkovýchodní politiku a veřejné mínění nepředstavuje handicap.

v hodnotě pouze jedné nezávislé proměnné, kterou je vztah vládnoucích rodin (Saúdské Arábie a Kataru) vůči ostatním vybraným aktérům války v Libanonu v roce 2006.

Operacionalizace

Nezávislou proměnnou je vztah saúdské a katarské vládnoucí rodiny k ostatním vybraným⁵²⁶ aktérům zapojených v konfliktu v Libanonu (jmenovitě: Izrael, libanonský Hizbulláh, libanonští sunnitě a křesťané, Írán a Sýrie). Tento vztah je zde chápán v kontextu celkové koncepce zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie. V případě Kataru je jeho dominantním rysem role prostředníka a zprostředkovatele jednání víceméně otevřeného všem stranám konfliktu. U Saúdské Arábie je charakteristickým rysem nezávislé proměnné naopak tiché stranění jedné z bojujících stran a jednání z pozice regionální velmoci.

Závislou proměnnou je pojetí libanonského konfliktu v televizi al-Džazíra a al-Arabíja. Toto pojetí konfliktu je sledováno na třech škálách⁵²⁷: 1) informační otevřenost a snaha o názorovou vyváženost X autocenzura některých politických a náboženských aspektů a souvislostí konfliktu, 2) důraz na civilní dimenzi konfliktu X důraz na politickou stránku konfliktu, 3) implicitní snaha o zasazení války do panarabského (čili spíše etnického) kontextu X sektářské (čili spíše náboženské) zdůvodnění příčin konfliktu).

Kauzální vztah mezi nezávislou a závislou proměnnou je zprostředkován na základě výkladu fungování loajálního subsystému arabského mediálního modelu, v němž státní zájmy určují (ať už přímo či nepřímo) obsah a formu mediálních produktů zkoumaných masmédií.

Vedlejším podpůrným faktorem pro úspěch al-Džazíry byla také vzájemná kolize saúdských zahraničně-politických zájmů během konfliktu v Libanonu.⁵²⁸ Jejím důsledkem bylo počáteční omezení akceschopnosti televize al-Arabíja, která neměla k dispozici jasné politické zadání jak o nečekaném konfliktu informovat. Tento faktor by ale zůstal bez efektu, pokud by al-Džazíra neměla divákům co nabídnout.

---

⁵²⁶ Byli vybráni takoví aktéři, jejichž vztah k Saúdské Arábii a Kataru je odlišný. Nebyly proto vybrány například USA, které jsou strategickým spojencem obou zemí.

⁵²⁷ První z uvedených příkladů vždy patří k televizi al-Džazíra, druhý k televizi al-Arabíja.

⁵²⁸ Například saúdská podpora Izraele se střetla s arabským veřejným míněním včetně libanonských sunnitů, jejichž ekonomické zájmy válkou také utrpěly. Saúdská Arábie se při tom snaží sunnity vůči šiitům podporovat.

Hypotéza: hlavní důvody mezinárodního úspěchu katarské televize al-Džazíra oproti Saúdy ovládané a ze Spojených arabských emirátů vysílající televize al-Arabíja při zpravodajském pokrytí libanonského konfliktu jsou dva: 1) V první řadě šlo o shodu idejí a podání konfliktu ze strany al-Džazíry s většinovým názorem arabské veřejnosti⁵²⁹, 2) Jednalo se také o (coby podpůrný faktor) neakceschopnost konkurenční televize al-Arabíja při počátku konfliktu.

Vyloučení kontrolních proměnných probíhá pomocí AMM, který implikuje, že (díky příslušnosti Kataru a Saúdské Arábie do shodného subsystemu AMM) budou mechanismy ovládnání médií vládnoucí rodinou totožné. AMM nicméně není dostatečným nástrojem pro vyloučení všech kontrolních proměnných. K dokázání shody obou zkoumaných příkladů i v ostatních rovinách bude proto užito kulturního a geopolitického srovnání obou zemí. Zbývajícím rozdílem je pak diametrální odlišnost⁵³⁰ koncepce zahraniční politiky a skladby zahraničně-politických zájmů.

Důvodem výběru al-Džazíry a al-Arabíji coby zkoumaných médií je to, že jde o nejdůležitější a tamější Araby nejsledovanější domácí arabské blízkovýchodní zpravodajské kanály.

2. Předpokládaná osnova práce

- 1) V **teoreticko-konceptuální části** bude vysvětlen koncept arabského mediálního modelu.
- 2) V **metodologické části** bude vyložena:
  - a) nezávislá proměnná (koncepce zahraniční politiky Kataru a Saúdské Arábie co se týče jejího postoje vůči hlavním aktérům války v Libanonu v roce 2006)
  - b) závislá proměnná (pojetí libanonského konfliktu v televizi al-Džazíra a al-Arabíja)
  - c) v neposlední řadě zde rovněž bude vysvětleno užití kvalitativního přístupu ve formě komparativní případové studie o N=2 a metody shody a objasněn způsob jakým budou eliminovány kontrolní proměnné.

---

⁵²⁹ Zde je třeba opětovně zdůraznit, že vyhovění diváckým preferencím a tvorba zisku z vysílání není primárním smyslem existence žádné ze zkoumaných satelitních stanic. Veřejné mínění a mediální preference se navíc v arabském světě získávají většinou velmi špatně a získaná data nebývají dostatečně reprezentativní.

⁵³⁰ Tato odlišnost má více důvodů, především jde však o odlišný mocenský potenciál obou států.

3) **Empirická část** bude mít 4 hlavní pasáže:

- a) popis konfliktu v Libanonu v roce 2006 a zájmů hlavních zapojených aktérů včetně Saúdské Arábie a Kataru,
- b) eliminace kontrolních proměnných pomocí arabského mediálního modelu a kulturního a geopolitického srovnání Kataru a Saúdské Arábie,
- c) vysvětlení vzájemné kolize saúdských zahraničně-politických zájmů během konfliktu v Libanonu,
- d) popis a vysvětlení 3 hlavních rysů vysílání al-Džazíry, které jí oproti třem ekvivalentním rysům vysílání televize al-Arabíja přinesly divácký úspěch.

3. Seznam literatury

Vzhledem k použití elektronických zdrojů, u nichž není uveden autor, řadím jednotlivé použité informační zdroje v tomto seznamu tak, že nejprve uvádím anonymní elektronické zdroje seřazené abecedně podle jejich názvů a následně ostatní použité informační zdroje seřazené dle autorů. Arabsky psaný zdroj cituji podle jeho populární transkripce v latině s originálním arabským zněním uvedeným následně v závorce.

Obecné zdroje

Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara: *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. 207 stran. ISBN 978-80-7367-287-4.

-

Křeček, Jan – Nečas, Vlastimil – Trampota, Tomáš: *Média a moc*. Pražské sociálně vědní studie. Mediální řada MED-001. Univerzita Karlova v Praze, 2006. 36 stran. ISSN 1801-5999.

-

McQuail, Denis: *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vydání. Praha: Portál, 2009. 640 stran. ISBN 978-80-7367-574-5.

-

Oliverius, Jaroslav – Ondráš, František: *Moderní spisovná arabština. Vysokoškolská učebnice, 1. díl*. Praha: SET OUT, 2007. 288 stran. ISBN 80-86277-51-8.

Monografie

Aarts, Paul – Nonneman, Gerd (ed.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*. New York: New York University, 2005. 462 stran. ISBN 0-8147-0717-3.

-

Al-Rasheed, Madawi: *A History of Saudi Arabia*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 255 stran. ISBN 0 521 64412 7.

-

Boler, Megan – Magnan, Nathalie – Schmidt, Andréa: *Al Jazeera English: An Interview with Hassan Ibrahim*. In: *Digital Media and Democracy: Tactics in Hard Times*. Edited by: Megan Boler. Cambridge (Massachusetts): MIT Press, May 2008. 464 stran. ISBN-13 978-0-262-02642-0. Kapitola 12, str. 301-320.

-

Beránek, Ondřej: *Saúdská Arábie – mezi tradicemi a moderností*. 1. vydání. Praha: Volvox Globator, 2007. 264 stran. ISBN 978-80-7207-647-5.

-

Bouček, Jaroslav: *Saúdská Arábie*. Praha: Libri, 2005. 136 stran. ISBN 80-7277-218-X.

-

El-Nawawy, Mohammed – Iskandar, Adel: *Al-Jazeera: The Story of the Network that is rattling Governments and Redefining Modern Journalism*. Boulder: Westview, 2003. 240 stran. ISBN 0-8133-4149-3.

-

Fandy, Mamoun: *(Un)Civil War of Words – Media and Politics in the Arab World*. Westport (USA): Praeger Security International, 2007. 164 stran. ISBN-10 0-275-99393-0.

-

Gerges, Fawaz A.: *Journey of the Jihadist: Inside Muslim Militancy*. Orlando (USA): Harcourt, inc., 2006. 312 stran. ISBN-13 978-0-15-101213-8.

-

Gombár, Eduard: *Kmeny a klany v arabské politice*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2004. 273 stran. ISBN 80-246-0895-2.

-

Hachten, William A. – Scotton, James F.: *The World News Prism – Global Information in a Satellite Age*. 7th edition. Oxford: Blackwell Publishing, 2007. 216 stran. ISBN-10: 1-4051-5057-2.

-

Harel, Amos – Issacharoff, Avi: *34 days: Israel, Hezbollah, and the War in Lebanon*. 1st edition. New York: Palgrave Macmillan, 2008. 288 stran. ISBN 9780230604001.

-

Hinnebusch, Raymond – Ehteshami, Anoushiravan (ed.): *The Foreign Policies of the Middle East States*. Boulder (Colorado, USA): Lynne Rienner Publishers, 2002. 381 stran. ISBN 1588260445.

-

Kamalipour, Yahya R. – Snow, Nancy (ed.): *War, Media, and Propaganda: a Global Perspective*. Lanham (Maryland, USA): Rowman & Littlefield, 2004. 261 stran. ISBN 0742535630.

-

Kužvart, Jan: *Současná arabská blízkovýchodní elektronická média*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, 2009. 101 stran.

-

Lamloum, Olfa: *Al-Jazira, miroir rebelle et ambigu du monde arabe*. Paris: La Découverte, 2004. 144 stran. ISBN 2-7071-4305-7.

-

Lynch, Marc: *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*. New York: Columbia University Press, 2005. 293 stran. ISBN 0-231-13448-7.

-

Mermier, Franck – Elizabeth, Picard: *Liban, une guerre de trente-trois jours*. Paris: Découverte, 2007. 255 stran. ISBN 978-2-7071-5099-8.

-

Miles, Hugh: *Al-Jazeera: How Arab TV News Challenged the World*. London: Abacus, 2006. 452 stran. 0349119252.

-

Phares, Walid: *The War of Ideas – Jihadism against Democracy*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. 266 stran. ISBN-10: 1-4039-7639-2.

-

Rugh, William A.: *Arab Mass Media: Newspapers, Radio, and Television in Arab Politics*. Westport (USA): Praeger Publishers, 2004. 261 stran. ISBN 0-275-98212-2.

-

Sakr, Naomi (ed.): *Arab Media and Political Renewal: community, legitimacy and public life*. London: I. B. Tauris, 2007a. 208 stran. ISBN 978-1-84511-327-8.

-

Sakr, Naomi: *Arab Television Today*. London: I. B. Tauris, 2007b. 262 stran. ISBN 978 1 84511 564 7.

-

Sakr, Naomi: *Satellite Realms: transnational television, globalization and the Middle East*. 1st edition. London: I. B. Tauris, 2001. 266 stran. ISBN 1-86064-689-1.

-

Zayani, Mohamed (ed.): *The Al Jazeera Phenomenon – Critical Perspectives on New Arab Media*. London: Pluto Press, 2005. 223 stran. ISBN 0-7453-2333-2.

Periodická literatura

Eickelman, Dale F.: *The Coming Transformation in the Muslim World* [on-line]. In: *Current History*, January 2000, volume 99, number 633, str. 16-20. ISSN 0011-3530. <<http://www.drсорoush.com/PDF/E-CMO-20000100-Eickelman.pdf>> (stabilní).

-

El Oifi, Mohammed: *L'effet Al-Jazira*. In: *Politique étrangère*, 2004, volume 69, numéro 3, str. 649-660. ISSN 0032-342X.

-

Gonzales-Quijano, Yves: *La révolution de l'information arabe aura-t-elle lieu?* [on-line]. In: *Politique étrangère*, 2002, volume 67, numéro 1, str. 135-148. ISSN 0032-342X. <http://www.ifri.org/files/politique_etrangere/PE_1_02_Gonzalez_Quijano.pdf> (stabilní).

-

Iskandar, Adel: *Lines in the Sand: Problematizing Arab Media in the Post-Taxonomic Era* [on-line]. In: *Arab Media & Society*, May 2007, [ročník neuveden], number 2, [stranový rozsah neuveden]. ISSN 1687-7721.

<http://www.arabmediasociety.com/articles/downloads/20070523153324_AMS2_Adel_Iskandar.pdf> (stabilní).

-

Kajja, Kamal: *Al-Jazeera, phénomène ou leurre?* In: Hérodote, 2e trimestre 2009, [ročník neuveden], numéro 133, str. 152-165. ISBN 9782707158048.

Prameny a ostatní zdroje

Al-^carabíja [on-line] (العربية). Alarabiya.net. <<http://www.alarabiya.net/default.html>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Aljazeera – Israel lebanon war 2006 – Aytaroun massacre. On-line video clip. Created by Al Jazeera. Published on Youtube.com 17 July 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=m7jk8-2U98Y>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Al Jazeera English [on-line]. Aljazeera.net. <<http://english.aljazeera.net/HomePage>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Al Jazeera TV – Qatar [on-line]. On-line video clip. Created by Journeyman Pictures, published on Youtube.com 24th April 2008.

<http://www.youtube.com/watch?v=YpGdo_SLol4&feature=related> (stabilní).

-

Al-Jazeera and the New Arab Media [on-line]. On-line video clip. Created by University of California Television 5th May 2007, published on Youtube.com 13th March 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=Lwyxe9a9aDM&feature=channel>> (stabilní).

-

al-Jazeera Satire on Arab TV Freedom of Speech. On-line video clip. Created by Al Jazeera, translated into English by MEMRITV.org. Published on Youtube.com 29th February 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=lnOKhdfH7Zw&feature=related>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Code of Ethics [on-line]. Aljazeera.net. Last updated: 12th November 2006.

<<http://english.aljazeera.net/aboutus/2006/11/2008525185733692771.html>> (stabilní).

-

Druze Leader about causes of 2006 crises. On-line video clip. Created by Al Arabiya, translated into English by MEMRITV.org. Published on Youtube.com 15th January 2007.

<<http://www.youtube.com/watch?v=5f0nktMjWjA>> (staženo 30. 1. 2010).

-

Information Society Profiles for Western Asia. United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (UN-ESCWA).

<<http://www.escwa.un.org/wsis/profiles.html>> (staženo 31. 1. 2010).

-

Introduction Arabs and the Internet [on-line]. The Initiative for an Open Arab Internet.

<<http://www.openarab.net/en/node/347>> (stabilní).

-

Middle East Desk [on-line]. Middleeastdesk.org. <<http://middleeastdesk.org/>> (stabilní).

-

New Media in the Middle East [on-line]. On-line video clip. Created by University of California Television, published on Youtube.com 7th February 2008.

<<http://www.youtube.com/watch?v=oUirtPqfNpo>> (stabilní).

-

Timeline: Lebanon conflict. Aljazeera.net. Last updated on 20th August 2006.

<<http://english.aljazeera.net/archive/2006/08/200849141752287545.html>> (stabilní).

-

Witness – Beirut Under Siege – Part One. Created by Al Jazeera. Published on Youtube.com 16th April 2007.

<<http://www.youtube.com/user/AlJazeeraEnglish#p/search/8/2b90KAv1w6A>> (stabilní).